

Hæstaréttardómar 1958 - Registur

Útgáfa 3.1.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Vantar C í blaðsíðutölu seinustu blaðsíðunnar.

3.1.1: Bls. CXXXIII-CXXXIV endurskannaðar sökum ryklínu í hinni síðarnefndu.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. NAFNASKRÁ.

A. Einkamál.

	Bls.
Aðalheiður Bergþóra Líkafrónsdóttir	477
Aðalsteinn Jósefsson	537
Agnar Bogason	477
Agnar Tómasson	87
Akureyrarkaupstaður	346
Albert Bjarnason	618
Alfreð Guðmundsson	521
Almenna byggingafélagið h/f	266
Almennar Tryggingar h/f	837
Andersen, Adolf	171
Arnalds, Einar	696
Aron Guðbrandsson	205
Auðbjörg Jónsdóttir	420
Ágúst Gíslason	171
Ágúst Ólafsson	172
Ágúst Sæmundsson	537
Ármann Jakobsson	737
Árnason, Pálsson & Co h/f	96, 147, 616, 661, 837
Árni Guðmundsson	31
Árni Þ. Jónsson	477
Ársæll Sveinsson	
..... 160, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182	
Ásgrímur Kristjánsson	172
Ásgrímur Sigurðsson	173
Ástvaldur Árnason	661
Baldur Ólafsson	160
Bárður Óli Pálsson	279
Benedikt Guðmundsson	477
Benedikt Sveinsson	220
Berndsen, Sigurður	413
Bjarni Guðbjartsson	482
Bjarni K. Bjarnason	696
Bjarni Jóhannesson	826
Bjarni Þorsteinsson	198

	Bls.
Björn Bjarnason	584
Björn Gottskálksson	403
Björn Gunnlaugsson	359
Björn Mekkinósson	381
Blöndal, Sigurður Magnússon	214
Bragi Ólafsson	173
Brandur Brynjólfsson	19, 29, 147, 467, 475, 616, 661
Breiðavíkurhreppur	294
Briem, Gunnlaugur E.	202
Byggingafélagið Þór h/f	220, 230
Bæjarsími Reykjavíkur	752
Bæjarsjóður Hafnarfjarðar	466
Bæjarsjóður Neskaupstaðar	306
Bæjarsjóður Reykjavíkur	661
Bæjarstjórinn í Siglufjarðarkaupstað	737
Bæjarútgerð Hafnarfjarðar	466
Bæjarútgerð Reykjavíkur	22
Christiansen, Fjóla	425
Egill Vilhjálmsson h/f	772
H/f Eimskipafélag Íslands	118, 244
Einar Jónsson	49
Eiríkur Þorsteinsson	141, 182
Elís Gunnarsson	679
Elka G. Aradóttir	588
F, varnaraðili í máli um forræði barna	651
Finnbogi Jónasson	486
H/f Fiskur	429
G, meðalgönguadili í máli um forræði barna	651
Garður h/f	552
Gestur Þorkelsson	173
Gísli Hannesson	91
Grímur Valdimarsson	486
Gróa Jónasdóttir	588
Guðjón Kristinsson	174
Guðjón H. Sæmundsson	529
Guðlaug Magnúsdóttir	663
Guðlaugur Aðalsteinsson	629, 683
Guðmundur Guðmundsson, Kambi	141
Guðmundur Guðmundsson, Reykjavík	753
Guðmundur Guðnason	31
Guðmundur H. Kristjánsson	803
Guðmundur Jónasson	831
Guðmundur Jónsson	230
Guðmundur Magnússon	574, 616
Guðmundur Oddsson	476
Guðmundur Tryggvason	565

Guðni Halldórsson	663
Guðrún Kristjánsdóttir	49
Guðrún Oddsdóttir	709
Gunnar Sverrisson	359
Gunnar Þorsteinsson f. h. Gerðar Sigfúsdóttur ok dóttur henn- ar, Gunnrúnar	711
Gústaf A. Sveinsson f. h. Kreisjugendamt í Eckernförde 195, 198,	651
Gústaf A Sveinsson f. h. Thelma De Costa Neilsen	575
H, meðalgönguaðili í máli um forræði barna	651
Hafstað, Árni J.	389
Hafstað, Halldór	389
Hafstað, Haukur	389
Hafstað, Sigurður	389
Hafþór Guðmundsson	477
Halldór Einarsson	625
Halldór Guðmundsson	91, 339
Halldór Halldórsson	560
Halldór Kjartansson	592
Hallgrímur Pétursson	70
Helgi Benediktsson	324, 377, 837
Henry Franzson	574
Hentze, Sigurður	22
Hermann Sigurðsson	587
Hilmar Pétursson	753
Hjaltalín, Steindór	592
Hjálmar Pálsson	202
Hólmfríður Kristjánsdóttir	386
Hótel Borgarnes h/f	826
Hótel Skjaldbreið h/f	1
Hreppsnefnd Skagahrepps f. h. hreppsins	55
Hvanndal, Gunnar	174
Högni Jónsson	386
Hörður Ólafsson	486
Ibsen, Guðmundur	752
Inga Herbertsdóttir f. h. sjálfrar sín, sonar síns, Einars Ing- þórs, og dánarbús Einars Lúðvíkssonar	808
Ingi B. Ársælsson	598
Ingi Ingimundarson	587
Ingibergur Jens Guðjónsson	350
Ingimar Sigurðsson	277
Ingólfur Ingólfsson	1
Ingólfur Stefánsson	130
Ingvar S. Ingvarsson	617, 791
Ísfell h/f	417
Ísleifur Árnason	466

	Bls.
J, varnaraðili máls um ættleiðingu	746
Jakob Guðmundsson	118
Jarðakaupasjóður ríkisins	565
Joensen, Andreas Ansgar	324
Johan Rønning h/f	808
Jóhann Bragi Friðbjarnarson	493
Jóhann Valdimarsson	521
Jóhannes Jósefsson	696
Jón Arinbjörnsson	560
Jón Ásgeir Guðmundsson	664
Jón B. Guðlaugsson	148
Jón Benediktsson	629, 683
Jón Erlendsson	205
Jón Gíslason	681
Jón Guðmundsson, Stykkishólmi	134
Jón Guðmundsson, Reykjavík	407
Jón Jónsson	141
Jón Magnússon	175
Jón Óskarsson	175
Jón Rögnvaldsson	687
Jón Sturluson	175
Jónas Tr. Gunnarsson	165
Jósefsson, Karólína	696
Karl Jónsson	709
Karl S. Ólafsson	176
Kaupfélag Hafnfirðinga	429
Kári Guðmundsson	521
Keflavíkurkaupstaður	350
Kjartan Arnfinnsson	425
Kjartan Gíslason	176
Kjartan Steingrímsson	552
Konráð Ó. Sævaldsson	663
Kristinn Á. Kristjánsson	417
Kristinn Bergmann Lárusson	55
Kristinn Indriðason	609
Kristinn Kristinsson	141
Kristinn Magnússon, Vestmannaeyjum	177
Kristinn Magnússon, Reykjavík	359
Kristinn Ó. Karlsson	525
Kristinn Ólafsson	466
Kristján Guðlaugsson	629
Kristján Lárusson	475
Kristján Þorsteinsson	777
Kvenfélagið Hringurinn	359
Kvennaheimilið Hallveigarstaðir h/f	663
Lárus G. Guðmundsson	63

Lárus Jónasson	177
Lífeyrissjóður barnakennara og ekkna þeirra	568, 796
Lúðvík Eggertsson	420, 596
Lýsi & Mjöl h/f	466
M, varnaraðili máls um ættleiðingu	746
Magnús Guðlaugsson	178
Magnús Kjartansson	617, 791
Magnús Sverrisson	359
Magnús Thorlacius f. h. Rysxard Górka	561
Magnús Thorlacius f. h. Georgs Johs. Nielsen	573
Magnús Thorlacius f. h. Russel M. Arthur	575
Margrét Friðriksdóttir	425
Margrét Kristinsdóttir	359
María Magnúsdóttir	359
Matthías Jónasson	195
Miðnesshreppur	741, 744
Oddur Jónsson	609
Oddur Sigurðsson	592
Oddur Sigurgeirsson	178
Ólafur E. Einarsson	244
Ólafur Jónsson	744
Ólafur P. Ólafsson	573
Ólafur Þorgrímsson	803
Oliufélagið h/f	279
Oliuverzlun Íslands h/f	306
Oliufélagið Skeljungur h/f (Shell á Íslandi h/f)	294, 687
Óskar Eyjólfsson	629, 683
Óskar Ketilsson	179
Óskar Vigfússon	179
Páll Þorgeirsson	91, 339
Pálmi Héðinsson	179
Petersen, Bernhard	403
Petersen, Ingolf	596
Pétur Daníelsson	696
Pétur Jakobsson	268
Pétur Jónsson	87
Pétur Stefánsson	180
Póst- og símamálastjórnin	165
Pöntunarfélag Alpýðu, Neskaupstað	661
Rafvirkjadeild sameinaðra verktaka	808
Ragna J. Jónsdóttir	538
Ragnar Blöndal h/f	29
Ragnar Guðlaugsson	696
Ragnar Jónsson	679
Ragnar Pétursson	466
Reimar Stefánsson	711

Rise, Jóhanna Bjarney Júníusdóttir	831
Ríkissjóður	63, 134, 258, 266, 268, 296, 565, 753, 836, 837
Ruth Einarsdóttir	574, 616
Ræktunarsamband Suðurdala	482
Samband íslenzkra samvinnufélaga	296
Sameinaða verksmiðjuafgreiðslan	486
Samvinnufélagið Björg	525
Samvinnutryggingar	277, 772
Sawitzky, Karl	598
Sigfús Guðmundsson	180
Sigríður Kristinsdóttir	359
Sigríður Sigurjónsdóttir	198
Sigrún Einarsdóttir	425
Sigurbjartur Vilhjálmsen	381
Sigurbjörn Eyjólfsen	618
Sigurður Einarsson	346
Sigurður Hjálmtýsson	407
Sigurður Jónsson	181
Sigurgeir Kristjánsson	377
Sigurlaug Lárusdóttir	486
Sigurvin Þorkelsson	181
Sigurþór Sigurðsson	181
Sildarverksmiðjur ríkisins	493
Sildin h/f	634
Simon Sigmundsson	214
Skarphéðinn Jóhannsson	836
Skattstjórinn í Reykjavík	529
Skipasmíðastöðin Dröfn h/f	220, 230
Skipaútgerð ríkisins	148
Skúli Benediktsson	343
Snorri Jóhannesson	574
Stefán Friðriksson	389
Stefán Sigurðsson	568, 796
Stefnir h/f	466
Steingrímur Hermannsson	661
Sumarliði Betúelsson	343
Sveinbjörn Þorsteinsson	195, 198
Sveinn Jónsson	741
Sveinn Pálsson	629, 683
Sverrir Aðalbjörnsson	265, 402
Sverrir Sigurðsson, dánarbú	91, 339
Sýslusjóður Austur-Húnavatnssýslu	544
Sæmundur Þórðarson	19, 476
Tómas Ólafsson	112
Trausti Jónsson	752, 753
Trausti Ó. Lárusson	130

	Bls.
Trésmiðjan h/f	157
Trésmiðjan Viðir h/f	753
Tyrfingur Tyrfingsson	70
Týli h/f	625
Unnur Jónsdóttir	561
Útibú Búnaðarbanka Íslands, Akureyri	486
Útibú Útvegsbanka Íslands á Akureyri	112
Vélbátaábyrgðarfélagið Gróttta	634
Vigfús Einarsson	265, 402
Vigfús Guðmundsson	277
Vigfús Sigurðsson	381
Vigfús Þ. Jónsson	486
Vörumarkaðurinn s/f	803
Waage, Jón E.	629, 683
Waage, Þórunn	629, 683
Welding, Hilmar	584
Wiese, Eyvindur	752
X, varnaraðili barnsfaðernismáls	577
Y, sóknaraðili barnsfaðernismáls	577
Þ, sóknaraðili máls um ættleiðingu	746
Þorbergur Steinsson, dánarbú	141, 182
Þorbjörn G. Gunnarsson	476
Þorgeir Magnússon	544
Þorlákur Jónsson	413
Þorsteinn Jafet Jónsson	664
Þorsteinn Jónsson, Efri-Hrepp	681
Þorsteinn Jónsson, Reykjavík	777
Þór, Vilhjálmur	258
Þórkell Björgvinsson	157
Þórunn Tómasdóttir	831
Ögmundur Ólafsson	182

B. Opinber mál.

	Bls.
Anton Högnason	643
Bergsteinn Theódór Þórarinsson	186
Borgþór Árnason	363
Brackx, Maurice	44
Emmons, John Oliver	194, 513
Friðrik Lunddal Baldvinsson	660
Gizur Karl Guðmundsson	698
Guðmundur Skæringsson	372
Guðni Sigurður Einarsson	660
Gunnar Valgeir Kristjánsson	434
Gylfi Þór Eiðsson	7
Hannes Þór Ólafsson	240

	Bls.
Harper, James Stanley	441, 447
Haukur Kristjánsson	789
Hörður Ólafsson	534, 535
Ingólfur Arnar Jónsson	96
Jóhann Ágúst Jóhannesson	80
Jóhann Eyvindsson	2
Karl Eron Sigurðsson	7
Klemenx Þorleifsson	660
Magnús Grímsson	554
Már Sveinsson	452
McMahan, Curtis Roy	476
Midkiff, Lon	606
Norðfjörð, Jón Hilmar	660
Ragnar Guðjón Karlsson	316
Roberts, Thomas R.	602
Sigurbjörn Ingi Þorvaldsson	284
Skaftfells, Marteinn Jón Magnússon	660
Steindór Björnsson	660
Svanur Jónsson	721
Sveinn Adolf Sigurjónsson	461
Sverrir Einarsson	248
Y, ákærður varnarliðsmaður	12
Þorsteinn Gunnarsson	363
Þórður Pétursson	730

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem til er vitnað í XXIX. bindi hæstaréttardóma.

- 1843, 8. marz. Tilskipun um stofnun Alþingis á Íslandi.
16. gr. — 737.
- 1848, 6. júlí. Opið bréf um kosningar til Alþingis.
3. gr. — 737.
- 1887, nr. 16, 14. september. Lög um kosningar til Alþingis.
38. gr. — 737.
- 1885, nr. 29, 16. desember. Lög um lögtak og fjárnám án undanfar-
ins dóms eða sáttar.
3. gr. — 294.
4. gr. — 294.
9. gr. — 294.
- 1900, nr. 3, 12. janúar. Lög um fjármál hjóna.
— 492.
21. gr. — 487.
- 1903, nr. 18, 3. október. Lög um kosningar til Alþingis.
57. gr. — 737.
- 1905, nr. 14, 20. október. Lög um fyrning skulda og annarra kröfu-
réttinda.
4. gr. — 336.
5. gr. — 163.
- 1907, nr. 78, 16. nóvember. Lög um farandsala og umboðssala.
— 273.
6. gr. — 275.
- 1914, nr. 56, 30. nóvember. Siglingalög.
147. gr. — 245.
148. gr. — 245, 246, 247.
251. gr. — 43.
- 1915, nr. 28, 3. nóvember. Lög um kosningar til Alþingis.
56. gr. — 737.
77. gr. — 737.
- 1917, nr. 61, 14. nóvember. Lög um framkvæmd eignarnáms.
— 614.
3. gr. — 615.

6. gr. — 614, 615.
- 1917, nr. 75, 14. nóvember. Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kaupsúnum o. fl.
2. gr. — 349.
- 1919, nr. 41, 28. nóvember. Lög um landamerki o. fl.
8. gr. — 421.
9. gr. — 422.
- 1920, nr. 5, 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.
- 450.
1. gr. — 45, 46, 48, 446, 448, 450, 517, 518, 731.
3. gr. — 45, 46, 48, 442, 443, 444, 446, 448, 450, 517, 518, 731.
5. gr. — 46, 48, 448, 450.
- 1921, nr. 33, 27. júní Lög um váttryggingarfélag fyrir fiskiskip.
- 569, 571, 799, 801.
3. gr. — 569, 798.
4. gr. — 798.
15. gr. — 570.
- 1921, nr. 39, 27. júní. Lög um stofnun og slit hjúskapar.
78. gr. — 831.
- 1921, nr. 77, 27. júní. Lög um hlutafélög.
31. gr. — 468.
- 1922, nr. 39, 19. júní. Lög um lausafjárkaup.
10. gr. — 407.
63. gr. — 406.
64. gr. — 406.
- 1923, nr. 15, 20. júní. Vatnalög.
- 145.
- V. kafli — 142.
- 1924, nr. 4, 11. apríl. Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.
1. gr. — 46, 443, 517.
- 1925, nr. 52, 27. júní. Lög um verzlunaratvinnu.
- 275.
- 1928, nr. 22, 23. apríl. Hjúalög.
25. gr. — 629.
- 1928, nr. 24, 7. maí. Lög um eftirlit með verksmiðjum og vélum.
5. gr. — 502.
- 1928, nr. 41. Lögreglusamþykkt fyrir Vestmannaeyjakaupstað.
4. gr. — 187, 190, 193.
8. gr. — 187, 190.
84. gr. — 188, 193.
- 1930, nr. 2, 7. janúar. Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.
31. gr. — 671.
32. gr. — 671.
34. gr. — 205.
46. gr. — 81, 87, 671, 699, 706, 707, 717.

96. gr. — 81, 87, 699, 706, 707, 717.

1932, nr. 47, 23. júní. Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.

10. gr. — 362.

1933, nr. 73, 19. júní. Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.
— 536.

1933, nr. 93, 19. júní. Vixillög.

20. gr. — 30, 31.

49. gr. — 29.

74. gr. — 19, 20, 21.

1934, nr. 18, 25. janúar. Lög um kosningar til Alþingis.
— 740.

145. gr. — 737.

1935, nr. 6, 9. janúar. Lög um tekjuskatt og eignarskatt.
— 770.

1935, nr. 112, 18. maí. Lög um Hæstarétt.

38. gr. — 147, 386.

1936, nr. 7, 1. febrúar. Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga.

30. gr. — 382, 384, 385.

32. gr. — 384, 385.

1936, nr. 8, 1. febrúar. Lög um erfðaábyð og óðalsrétt.
— 567.

27. gr. — 567.

1936, nr. 85, 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði.
— 485, 528.

XVII. kafli — 597.

34. gr. — 697.

36. gr. — 747.

46. gr. — 95, 601.

50. gr. — 564.

69. gr. — 573, 802.

71. gr. — 762.

78. gr. — 679, 680, 681.

95. gr. — 419.

99. gr. — 418.

101. gr. — 419.

108. gr. — 394.

110. gr. — 522.

113. gr. — 383.

115. gr. — 697.

117. gr. — 1, 388.

118. gr. — 553, 577, 805.

119. gr. — 557.

120. gr. — 197, 200.

- 126. gr. — 362.
- 127. gr. — 593.
- 133. gr. — 199
- 139. gr. — 277, 278.
- 140. gr. — 278.
- 166. gr. — 579, 580.
- 178. gr. — 619.
- 180. gr. — 345.
- 188. gr. — 596.
- 192. gr. — 399.
- 195. gr. — 398.
- 200. gr. — 544.
- 211. gr. — 58.
- 213. gr. — 56, 583.
- 1937, nr. 45, 13. júní. *Lög um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi.*
 - 1. gr. — 558.
 - 4. gr. — 555, 722, 728, 729.
 - 5. gr. — 555.
 - 3. gr. — 558.
- 1937, nr. 46, 13. júní. *Lög um samvinnufélög.*
 - 756.
- 1937, nr. 72, 24. júní. *Reglugerð um gerð og notkun bifreiða.*
 - 2. gr. — 671.
 - 6. gr. — 671.
 - 7. gr. — 699, 706.
 - 9. gr. — 699, 706.
- 1938, nr. 47, 11. júní. *Lög um breyting á lögum nr. 46/1937.*
 - 272, 273, 274, 275.
 - 2. gr. — 275.
 - 4. gr. — 271, 275.
 - 5. gr. — 271, 275.
 - 7. gr. — 271, 273.
 - 8. gr. — 271, 273.
- 1938, nr. 62, 11. júní. *Lög um bókhald.*
 - 270, 271, 272, 275, 276.
 - 2. gr. — 269, 271, 273, 275.
- 1938, nr. 80, 11. júní. *Lög um stéttarfélög og vinnudeilur.*
 - 7. gr. — 33, 170.
- 1938, nr. 100, 11. júní. *Lög um iðnaðarnám.*
 - 19. gr. — 158, 159, 160.
- 1939, nr. 3, 6. janúar. *Reglugerð um próf fasteignasala.*
 - 273, 275.
- 1940, nr. 19, 12. febrúar. *Almenn hegningarlög.*
 - 2. gr. — 699.
 - 20. gr. — 15, 98, 104, 453, 460, 462, 465, 639.
 - 22. gr. — 98, 104, 452, 465, 722, 728.

- 27. gr. — 536.
- 54. gr. — 729.
- 57. gr. — 370, 371, 465.
- 60. gr. — 11.
- 68. gr. — 11, 81, 99, 111, 285, 293, 317, 323, 453, 460, 461, 462, 465, 722, 729.
- 69. gr. — 435.
- 74. gr. — 559.
- 76. gr. — 11, 111, 293.
- 77. gr. — 11, 110, 193, 243, 460, 461, 699, 728.
- 142. gr. — 98, 104, 461, 462, 465, 722, 728.
- 155. gr. — 96, 99, 110.
- 165. gr. — 639.
- 194. gr. — 15, 453, 460.
- 211. gr. — 284, 285, 292, 317, 323.
- 215. gr. — 81, 87, 317, 323, 717.
- 217. gr. — 187, 190, 193, 364, 370, 453.
- 218. gr. — 187, 190, 193, 317, 323, 364, 370, 671.
- 219. gr. — 470, 474, 671, 699, 706.
- 234. gr. — 791, 795.
- 234.—236. gr. — 794.
- 235. gr. — 795.
- 241. gr. — 478, 481, 791, 794, 795.
- 244. gr. — 8, 11.
- 248. gr. — 99, 639.
- 264. gr. — 481, 719, 792, 794, 795, 822.

1941, nr. 23, 16. júní. Bifreiðalög.

- 698.
- 2. gr. — 462.
- 14. gr. — 462, 465.
- 20. gr. — 465.
- 22. gr. — 98, 104.
- 23. gr. — 2, 3, 6, 98, 103, 107, 241, 243, 249, 252, 373, 375, 453, 469, 470, 474, 602, 603, 606, 643, 645, 646, 650.
- 24. gr. — 671.
- 26. gr. — 241, 243, 249, 252, 256, 353, 470, 671, 717.
- 27. gr. — 81, 87, 98, 103, 241, 243, 249, 252, 256, 373, 375, 462, 465, 499, 706, 707, 717.
- 28. gr. — 354, 671.
- 34. gr. — 114, 214, 215, 784.
- 35. gr. — 112, 775, 784.
- 36. gr. — 774, 775.
- 38. gr. — 2, 3, 81, 87, 98, 103, 104, 107, 241, 243, 249, 253, 373, 376, 453, 465, 470, 474, 604, 607, 608, 646, 650, 699, 706, 707, 717.
- 39. gr. — 2, 4, 6, 80, 81, 99, 111, 241, 244, 249, 253, 256, 373,

- 376, 453, 460, 462, 465, 470, 474, 603, 604, 608, 646, 650.
- 1941, nr. 24, 16. júní. *Umferðarlög*.
— 698.
2. gr. — 98, 241, 243, 249, 253, 256, 373, 376, 671, 699, 706, 707, 717.
3. gr. — 671.
4. gr. — 2, 3, 6, 81, 87, 98, 103, 107, 241, 243, 249, 253, 256, 373, 376, 453, 462, 465, 645, 646, 650, 717.
7. gr. — 462, 465, 542, 671.
14. gr. — 3, 81, 87, 98, 103, 241, 243, 249, 253, 256, 373, 376, 453, 646, 650, 699, 706, 707, 717.
- 1942, nr. 14, 15. maí. *Lög um Læknaráð*.
2. gr. — 660
- 1942, nr. 61, 4. júlí. *Lög um málflytjendur*.
— 271.
- 1942, nr. 80, 7. september. *Lög um kosningar til Alþingis*.
12. gr. — 737.
145. gr. — 737, 740.
- 1943, nr. 16, 26. febrúar. *Lög um orlof*.
15. gr. — 43.
- 1943, nr. 101, 30. desember. *Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins*.
— 572, 801.
- 1943, nr. 102, 30. desember. *Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra*.
— 571, 799, 801.
8. gr. — 569, 799.
10. gr. — 569, 570, 571, 796, 799, 800.
15. gr. — 799.
- 1944, nr. 33, 17. júní. *Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands*.
14. gr. — 534.
40. gr. — 767.
67. gr. — 610, 611, 614, 615, 738, 756, 759, 760, 761, 763, 765, 766, 769.
77. gr. — 767.
- 1945, nr. 60, 12. marz. *Lög um laun starfsmanna ríkisins*.
21. gr. — 166.
- 1945, nr. 66, 12. apríl. *Lög um útsvör*.
8. gr. — 307, 308, 310, 312, 743, 746.
- 1945, nr. 136, 30. júlí. *Reglugerð um breytingu á reglum um starf-rækslu og starfsmenn landsímans*.
19. gr. — 166.
- 1946, nr. 50, 29. apríl. *Lög um almannatryggingar*.
— 719.
- 1946, nr. 66, 17. júlí. *Lög um atvinnu við siglingar á íslenskum skipum*.

VI. kafli. — 640.

- 1947, nr. 59, 17. maí. Lög um breytingu á lögum nr. 66/1945.
— 307, 308, 310, 312.
- 1947, nr. 68, 5. júní. Lög um eftirlit með skipum.
— 134.
- 1947, nr. 87, 5. júní. Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.
16. gr. — 653, 655, 657.
19. gr. — 654, 656, 658.
- 1947, nr. 95, 5. júní. Lög um lögræði.
22. gr. — 654, 657, 835.
22.—24. gr. — 654, 658.
23. gr. — 836.
- 1947, nr. 128, 29. desember. Lög um dýrtiðarráðstafanir.
— 765.
- 1948, nr. 14, 8. marz. Lög um ákvörðun fésekta.
— 596, 792.
- 1948, nr. 44, 5. apríl. Lög um visindalega verndun fiskimiða landgrunnins.
— 46, 443, 448, 518, 555, 722, 728, 731,
- 1948, nr. 100, 29. desember. Lög um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.
— 302.
22. gr. — 296, 297, 299, 300, 301, 304.
23. gr. — 300.
24. gr. — 304.
- 1949, nr. 42, 23. maí. Erfðalög.
2. gr. — 654.
24. gr. — 360.
26. gr. — 360.
- 1949, nr. 46, 25. maí. Lög um iðnfræðslu.
31. gr. — 158.
32. gr. — 158, 159.
- 1950, nr. 22, 19. marz. Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl.
— 532, 754, 755, 758, 759, 764, 765, 766.
8. gr. — 347, 348.
12. gr. — 754, 755.
- 1950, nr. 59, 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 22/1950.
— 755.
- 1950, nr. 112, 28. desember. Lög um framlenging á III. kafla laga nr. 100/1948.
3. gr. — 304.
- 1950, nr. 117, 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 22/1950.
— 532.
- 1951, nr. 5, 29. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 5/1920.
1. gr. — 46, 47, 48, 442, 444, 446, 448, 450, 517, 518, 731.

- 1951, nr. 6, 29. janúar. Lög um breyting á bifreiðalögum nr. 23/1941.
— 604.
2. gr. — 3, 98, 249, 253, 256, 373, 376, 453, 470, 603, 608.
- 1951, nr. 27, 5. marz. Lög um meðferð opinberra mála.
20. gr. — 535.
24. gr. — 534.
41. gr. — 789, 790.
86. gr. — 650.
124. gr. — 16.
141. gr. — 440.
146. gr. — 193.
154. gr. — 377.
159. gr. — 440, 605, 609.
160. gr. — 440, 605, 609.
172. gr. — 789.
- 1951, nr. 31, 7. marz. Lög um breyting á lögum nr. 45/1937.
1. gr. — 555, 722, 728.
- 1951, nr. 110, 19. desember. Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess.
— 575.
2. gr. — 15, 16, 17.
- 1952, nr. 21, 19. marz. Reglugerð um verndun fiskimiða umhverfis Ísland.
— 555.
1. gr. — 46, 443, 448, 518, 554, 555, 722, 731.
5. gr. — 722, 728.
- 1952, nr. 23, 1. febrúar. Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.
5. gr. — 502.
26. gr. — 118.
- 1952, nr. 30, 4. febrúar. Lög um hámark húsaleigu o. fl.
— 345.
- 1952, nr. 81, 8. desember. Lög um breyting á lögum nr. 44/1948.
— 46.
1. gr. — 444, 446, 448, 450, 518, 731.
- 1952, nr. 82, 8. desember. Lög um breyting á lögum nr. 5/1920.
— 443, 448, 518, 731.
1. gr. — 46, 48, 443, 446, 448, 450, 517, 518, 731.
- 1952, nr. 100, 23. desember. Lög um íslenskan ríkisborgararétt.
1. gr. — 656, 657.
- 1952, nr. 113, 29. desember. Lög um lausn ítaka af jörðum.
— 612.
10. gr. — 610, 611, 614, 615.
- 1953, nr. 33, 18. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 1/1952.
— 495.

- 1953, nr. 75, 17. desember. Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948.
3. gr. — 267.
- 1953, nr. 88, 23. desember. Lög um skipan innflutnings- og gjald-
eyrismála, fjárfestingarmála o. fl.
3. gr. — 435, 439.
11. gr. — 435.
- 1953, nr. 121, 4. júní. Lögreglusamþykkt fyrir Keflavíkurkaupstað.
48. gr. — 470.
111. gr. — 470.
- 1953, nr. 212, 28. desember. Reglugerð um skipan innflutnings- og
gjald-eyrismála, fjárfestingarmála o. fl.
15. gr. — 439.
- 1954, nr. 20, 8. marz. Lög um vátryggingarsamninga.
25. gr. — 773, 775, 776.
52. gr. — 634.
- 1954, nr. 46, 14. apríl. Lög um tekjuskatt og eignarskatt.
— 531, 532, 533, 755, 756.
1. kafli — 770.
2. kafli — 770.
3. kafli — 757.
7. gr. — 263, 771.
10. gr. — 263, 264.
19. gr. — 754, 762, 769, 770.
33. gr. — 271, 276.
35. gr. — 259, 269, 271, 272, 276.
37. gr. — 529, 531, 532.
38. gr. — 531, 532.
- 1954, nr. 58, 24. apríl. Áfengislög.
18. gr. — 435, 439.
21. gr. — 2, 187, 190.
24. gr. — 3, 4, 6, 98, 99, 103, 107, 111, 249, 252, 253, 256, 257,
373, 375, 453, 460, 470, 602, 603, 604, 606, 608, 645,
646, 650.
39. gr. — 435, 440.
44. gr. — 187, 193.
45. gr. — 3, 98, 103, 249, 252, 253, 256, 373, 453, 470, 603,
607, 608, 646, 650.
- 1954, nr. 90, 25. nóvember. Lög um tollskrá o. fl.
4. gr. — 300.
- 1955, nr. 22, 3. maí. Lög um breytingar á almennum hegningar-
lögum nr. 19/1940.
4. gr. — 370, 371, 465.
7. gr. — 11, 110.
8. gr. — 461.

- 1955, nr. 33, 14. maí. Lög um samræmingu á mati fasteigna.
— 757.
- 1955, nr. 35, 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 102/1943.
— 570, 797, 799, 800, 802.
6. gr. — 571, 797, 800.
7. gr. — 797.
- 1955, nr. 66, 2. september. Lög um lífeyrissjóð barnakennara og
ekkna þeirra.
— 570, 799.
8. gr. — 570, 797, 800.
10. gr. — 571, 573, 797, 798, 800, 802.
16. gr. — 797.
- 1955, nr. 147, 30. desember. Reglugerð um tekjuskatt og eignar-
skatt.
55. gr. — 757.
- 1956, nr. 57, 10. apríl. Lög um prentrétt.
22. gr. — 478, 481.
- 1956, nr. 85, 22. desember. Lög um festingu verðlags og kaupgjalds.
— 767.
- 1956, nr. 86, 22. desember. Lög um útflutningssjóð o. fl.
— 765, 767, 768.
16. gr. — 767.
20. gr. — 296, 299, 301, 302, 303.
- 1956, nr. 96, 27. desember. Lög um framlengingu á gildi III. kafla
laga nr. 100/1948.
— 296, 297, 299, 301, 302.
3. gr. — 299, 302.
- 1956, nr. 154, 6. nóvember. Reglur um öryggisráðstafanir við notk-
un naglabyssu.
— 809, 811.
- 1956, nr. 161, 29. desember. Reglugerð um söluskatt.
6. gr. — 300.
- 1957, nr. 44, 3. júní. Lög um skatt á stóreignir.
— 730, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764,
765, 766, 767, 768, 769, 771.
1. gr. — 760, 770.
2. gr. — 757, 758, 769.
4. gr. — 756, 760, 761, 762, 768, 769, 770, 771.
5. gr. — 758, 762, 771.
6. gr. — 760, 771.
7. gr. — 755, 760, 761, 762, 763, 770, 771.
9. gr. — 759, 760.
10. gr. — 529, 531, 532, 533, 754, 755, 762, 763.
- 1957, nr. 95, 28. júní. Reglugerð um skatt á stóreignir.
— 531, 532.
7. gr. — 754.

22. gr. — 532.

23. gr. — 754.

1958, nr. 26, 2. maí. *Umferðarlög.*

— 790.

25. gr. — 789, 790.

26. gr. — 699.

37. gr. — 699.

80. gr. — 699.

81. gr. — 699.

1958, nr. 36, 29. maí. *Lög um breyting á lögum nr. 46/1954 um tekjuskatt og eignarskatt.*

— 765, 767.

1958, nr. 39, 29. maí. *Lög um breyting á lögum nr. 87/1947 um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.*

— 654.

IV. EFNISSKRÁ.

A. Atriðisorð efnisskrár.

- Ábyrgð á verkum annara.*
Aðgerðaleysi. Sjá tómlæti.
Aðild. Sjá og samaðild.
Aðiljaskýrslur.
Áfengislagabrot.
Áfrýjun.
Áfrýjunarleyfi.
Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.
Ákæra.
Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.
Analógia. Sjá lög, lögskýring.
Ásetningur. Sjá saknæmi.
Atvinnuréttindi.
Áverkar. Sjá líkamsáverkar.
- Barnakennarar.*
Barnaverndarnefnd. Barnaverndarráð.
Barnsfaðernismál.
Beinar fógetagerðir. Sjá og innsetningargerð.
Bifreiðar. Bifreiðalög.
Blóðrannsókn.
Borgararéttindi.
Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðabrot.

Dánarbætur.
Dómarar.
Dómhæfi.
Dómkvaðning matsmanna.
Dómstólar.

Eiður. Sjá barnsfaðernismál.
- Ellilífeyrir.*
Endurgreiðsla.
Erfðamál.
Erlendir ríkisborgarar. Sjá og lögsaga.

Fangelsi. Sjá refsingar.
Farmflutningur.
Fasteignasalar.
Festar.
Fiskveiðabrot.
Fjárnám.
Fógetagerðir. Sjá og beinar fógetagerðir, innsetningargerð, lögbann, lögtak.
Foreldravald.
Fósturforeldri. Sjá foreldravald.
Framsál.
Frávísun.
Frestir.
Fyrning kröfuréttinda.
Fyrning sjóveðréttar.

Gagnsakir. Sjá málasmalag.
Gáleysi. Sjá saknæmi.
Gerðardómur.
Gertæki. Sjá sjálftekt.
Girðingaréttur.
Gjafsókn. Gjafvörn.
Gjaldeyrismál.
Gæzluvarðhald.

Heimvísun. Sjá ómerking.
Hjón. Hjúskapur.
Hlutdeild.

Iðnaðarnám.
Innsetningargæro. Sjá og beinar
 fógætagæðir.
Ítrekun.

Játning. Sjá aðiljaskýrslur.

Kjörstjórnir.
Kynferðisbrot.
Kærumál.

Landamerksamál.
Landhelgibrot. Sjá fiskveiða-
 brot.
Landskipti.
Leiguréttindi.
Líkamsáverkar.
Líkur. Sjá sönnun.
Lækna. Læknaaráð.
Lög. Lögskýring.
Lögbann.
Lögsaga.
Lögtak.
Lögveð.
Lögvenja.

Múlasamlag.
Málflutningsmenn.
Málflutningur.
Málskostnaður. Sbr. gjafsókn,
 gjafvörn, ómaksbætur.
Málsmeðferð.
Manndráp.
Mannorð. Sjá borgararéttindi.
Mat og skoðun. Sjá og lækna,
 læknaaráð, barnaverndarnefnd-
 ir, barnaverndarráð.

Meðalgöngusakir.
Meiðyrði.
Merkjadómur.

Novaleyfi.

Ómaksbætur.
Ómerking.

Ómerking ummæla.
Opinber mál.
Óskilgetin börn.

Raforka.
Rangur framburður.
Refsingar.
Reklamation. Sjá tómlæti.
Réttarfarssektir og vitur.

Sakhæfi.
Saknæmi.
Saksókn.
Sératkvæði.
Séreign maka.
Sjálftekt.
Sjó- og verzlunardómur.
Sjóveð.
Skaðabætur.
Skattar.
Skilorðsbundnir refsidómar.
Skipaæftirlit.
Skipti.
Skirlífisbrot. Sjá kynferðisbrot.
Skjalafals.
Skuldamál.
Stefnubirting. Stefnufrestur.
Stjórnarskrá.
Stjórnarsýsla.
Svipting réttinda. Sjá atvinnu-
 réttindi, borgararéttindi.
Sönnun. Sönnunarbyrði. Sbr. að-
 iljaskýrslur, mat og skoðun,
 vitni.
Tilraun.
Tómlæti.

Umboð.
Umferðarlög. Sjá bifreiðar.
Umferðarréttur.
Umsýslusala.
Upptaka eignar.
Útivist aðilja.
Útlendingar. Sjá erlendir ríkis-
 borgarar.

Útsvör. Sjá skatta.

Vitni. Sbr. sönnun.

Varnarliðsmál.

Þegnkvöð.

Varnarþing.

Þjófnaður.

Varðhald. Sjá refsingu.

Vatnsvirkjun.

Ærumeiðingar.

Vátrygging.

Vextir.

Ökuleyfi. Sjá atvinnuréttindi.

Vinnusamningar.

Ölvun. Sjá áfengislagabrot.

Vízilmál.

Örorka.

B. Efnisskrá.

Bls.

Ábyrgð

á verkum annarra.

- Ríkissjóður sóttur til greiðslu bóta vegna slyss íslenzks starfsmanns hjá bandarísku félagi á Keflavíkurflugvelli, sbr. lög nr. 110/1951 63
- Skipaútgerðarfélag dæmt til greiðslu skaðabóta vegna tjóns, er verkamaður varð fyrir og að nokkru varð rakið til mistaka verkstjórnarmanna félagsins 118
- Ríkissjóður sóttur til greiðslu bóta vegna ætlaðra bótaskyldra aðgerða af hendi starfsmanna skipaefirlits ríkisins 134
- Strandferðaskipið H, eign S, lagðist að bryggju í Vestmannaeyjum snemma morguns. Nokkur ókyrrð var í sjó og valt skipið við bryggjuna. Handriðslaus landgangur lá frá skipinu upp á bryggjuna. J fór um borð í H og gekk sú för vel, en er hann hélt í land aftur eftir skamma stund, fór landgangurinn að hreyfast og reistist hann svo á rönd með þeim afleiðingum, að J datt niður á bryggjuna og slasaðist. Talið var, að skort hefði á tilhlýðilegan öryggisbúnað og gæzlu af hálfu skipstjórnarmanna á H og var S látinn bera fébótaábyrgð vegna þessara yfirsjóna starfsmanna sinna 148
- Skipasmiðastöð og byggingarfélag sótt til greiðslu skaðabóta vegna slyss, er rakið varð til gallaðra tækja og mistaka af hendi starfsmanna félaganna 220, 230
- Síldarverksmiðjur ríkisins sóttar til greiðslu skaðabóta vegna slyss, er rakið varð til varasamra tækja og mistaka um verkstjórn af hendi starfsmanna verksmiðjanna 493
- Starfsmanni pípulagningameistarans J urðu á mistök í starfi, sem J hafði tekið að sér. J var sóttur til heimtu bóta fyrir tjón, er af mistökunum hlaut 521

*Aðgerðaleysi. Sjá tömlæti.**Aðild. Sjá og samaðild.*

Aðilja stefnt til réttargæzlu 49, 70, 87, 134, 202, 214, 220, 230,
350, 537, 664, 711, 777, 808

A, sem taldi sig hafa fyrir röð afsala og að nokkru fyrir traust-
nám öðlæzt leigurétt að 10.000 fermetra spildu í landi jarð-
arinnar V, stefndi hinum upphaflegu leigutökum, G, P og
S, til viðurkenningar á þeim rétti. Héraðsdómari vísaði því
máli frá dómi með þeim rökum, að eiganda V hefði eigi
verið stefnt. Hæstiréttur felldi þann dóm úr gildi, þar sem
engar réttarfarsástæður þóttu standa því í vegi, að efnis-
dómur yrði lagður á kröfu A á hendur G, P og S, enda
þótt slíkur dómur bindi að sjálfsgöðu einungis aðilja málsins 91

Faðir óskilgetinna barna, er hann átti með þýzkri stúlku, sem
var látin, var með héraðsdómi dæmdur til að afhenda börn-
in þýzkri barnaverndarnefnd. Fyrir Hæstarétti krafðist fað-
irinn þess, að dómur og málsmeðferð yrðu ómerkt, þar sem
dómkröfunni hefði ekki átt að beina gegn honum, þar sem
börnin væru í fóstri utan heimilis hans. Þessari ómerkingar-
kröfu var ekki sinnt, þegar af þeirri ástæðu, að hún var
höfð of seint uppi, en tekið var fram, að málssókninni væri
réttilega beint gegn föðurnum 651

*Aðiljaskýrslur.*a) *Einkamál.*

Stefndi (K) í barnsfaðernismáli neitaði fyrir dómi að hafa
haft samfarir við barnsmóður, áður en barn það, sem um
var að ræða, fæddist, en neitaði ekki, að svo hefði verið
síðar, án þess að vilja skýra nánar frá því. Á síðara stigi
málsins vildi K ganga frá þessu, en ekki var mark á því
tekið 55

Aðili kom fyrir dóm til að gefa skýrslu, en gagnaðili mótmælti,
að aðiljayfirheyrslan færi þegar fram. Héraðsdómari kvað
þá upp úrskurð um, að svo skyldi gert, og var honum, eins
og á stóð, talið rétt að láta yfirheyrsluna fram fara 696

b) *Opinber mál.*

Bifreiðarstjóri viðurkenndi í upphafi rannsóknar, að hann hefði
verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðar sinnar. Síð-
ar vildi hann ganga frá þessu að nokkru leyti, en ekki var
mark á því tekið 452

Áfengislagabrot.

Bifreiðareigandinn A var m. a. ákærður fyrir brot á 3. mgr.
24. gr. áfengisлага nr. 58/1954 með því að hafa veitt bif-

- reiðarstjóranum B áfengi í tiltekinni ökuferð, fengið honum stjórn bifreiðarinnar og látið hann aka henni, þótt B væri með áfengisáhrifum. A taldi sig ekkert muna um málsatvik vegna ölvunar. Framburður B var ekki alls kostar skýr í fyrstu og í síðara stigi málsins kvaðst hann hafa nýtt áfengisins að A fjarverandi, og að A mundi hafa verið sofandi í bifreiðinni, er B neytti áfengis við aksturinn. Þótti því eigi nægilega sannað, að framangreind ákæra á hendur A væri á rökum reist, og var hann sýknaður 248
- Bifreið A fannst ofan í skurði við gatnamót nokkur í Reykjavík um klukkan hálf átta að kvöldi laugardags eins. Þennan dag, um kl. 4 e. h., hafði A komið með bifreiðina á vinnustöð sína, sem er skammt frá nefndum gatnamótum. Þar hóf hann áfengisdrykkju og gerðist ölvaður. Kvaðst hann ekkert muna frekar um athafnir sínar nefndan dag. J og P voru staddir í vinnustöðinni um þetta leyti og báru þeir, að A hefði horfið þaðan um sama leyti og bifreiðinni var ekið á brott og var það skömmu áður en hún fannst í skurðinum. Þeir báru og, að A hefði komið til baka eftir stutta stund og verið þá rykugur og skrámaður á enni. G kom að nefndum gatnamótum skömmu eftir að bifreiðin lenti í skurðinum og bar hann, að hann hefði séð mann, sem eftir lýsingunni gat verið A, skreiðast upp úr skurðinum. Að öllu þessu athuguðu og þar sem bifreiðarlykillinn, sem A hafði einn, fannst í kveikjulási bifreiðarinnar, þótti nægilega sannað, að A hefði ekið bifreiðinni ölvaður í umrætt sinn. Hafði hann með því m. a. brotið gegn 1. mgr. 24. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Var honum dæmd refsing, 15 daga varðhald, og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 248
- Bifreiðarstjórinn G var m. a. ákærður fyrir að hafa selt varnarliðsmanni eina flösku af áfengi í bifreið sinni fyrir 10 bandaríska dollara í svonefndum hermannagjaldeyri. Sannað var, að G hafði látið flöskuna af hendi, og þar sem nefndur gjaldeyrir taldist vera verðmæti, hafði G þar með brotið gegn 18. gr. áfengislaga nr. 58/1954 og var honum dæmd sektarrefsing 434
- Bifreiðarstjóri ók bifreið sinni með áfengisáhrifum og gerðist þar með brotlegur m. a. við 24. gr. áfengislaga nr. 58/1954 .. 452
- Bifreiðarstjórinn A var ákærður fyrir að hafa verið með áhrifum áfengis eða miður sín vegna undanfarandi neyzlu þess, er hann ók bifreið sinni. Var hann m. a. ákærður fyrir brot á 24. gr. laga nr. 58/1954. Sönnur brast fyrir ákærðunni, og var A því sýknaður 643

Áfrýjun.

Ný málgögn lögð fram í Hæstarétti 44, 49, 55, 240, 284, 324,
346, 350, 441, 447, 452, 469, 493, 513, 521, 537, 552, 651, 664, 730, 808

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn 22, 31, 49, 141, 147, 165, 202, 205, 214,
220, 230, 346, 377, 403, 407, 429, 477, 493, 521, 544, 577, 634,
664, 741, 744, 777, 791

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

H var ákærður fyrir að hafa keypt allmarga víxla af G með
hærri vöxtum en leyfðir eru í lögum nr. 73/1933. H krafð-
ist frávísunar sakamálsins á þeim grundvelli, að ýmsum
mönnum, sem hefðu átt samskonar viðskipti við G, hefði
verið sleppt við ákæru, en slíkt samrýmdist ekki megin-
reglu þeirri, er fram kæmi í 27. gr. hegningarlaga nr. 19/
1940. Talið var, að dómsmálaráðherra hefði eigi með höfðun
málsins gegn H farið út fyrir valdmörk sín, sbr. 20. gr.
laga 27/1951. Var frávísunarkröfunni því hrundið 535

Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.

Analógia. Sjá lög, lögskýring.

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Atvinnuréttindi.

- A var talinn svo miður sín vegna undanfarandi neyzlu áfengis,
að bifreiðarakstur hans á eftir varðaði við 3. mgr. 23. gr.
bifreiðalaga nr. 23/1941. Var hann sviptur ökuleyfi 3 mán-
uði samkvæmt 39. gr. sömu laga 2
- A ók bifreið gálauslega og varð samvaldur að banaslysi. Var
hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði samkvæmt 39. gr. bifreiða-
laga nr. 23/1941 80
- A ók bifreið með áhrifum áfengis, leyfði ökuréttindalausum
piltum stjórn bifreiðar sinnar og hafði auk þess í annað
skipti ekið bifreiðinni illa á sig kominn vegna undanfarandi
neyzlu áfengis. Var hann sviptur ökuleyfi ævilangt 96
- A ók bifreið þannig á sig kominn, að varðaði við 3. mgr. 23.
gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. Var hann sviptur ökuleyfi 6
mánuði samkvæmt 39. gr. sömu laga 240
- Bifreiðarstjóri gerðist sekur um ítrekað brot gegn ákvæðum
bifreiðalaga um ölvun við akstur. Var hann samkvæmt 24.
áfengislaga og 39. gr., bifreiðalaga sviptur ökuleyfi ævilangt 248

A ók bifreið sinni þannig á sig kominn, að varðaði við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. Var hann sviptur ökuleyfi 3 ár samkvæmt 39. gr. sömu laga	372
Leigubifreiðarstjóri, sem gerðist sekur gagnvart farþega um brot á 194. gr. almennra hegningarlaga, sviptur ökuleyfi ævilangt	452
Eigi þótti næg ástæða til ökuleyfissviptingar bifreiðarstjóra, sem gerzt hafði sekur um minni háttar brot gegn ákvæðum bifreiða- og umferðarlaga	461
Bifreiðarstjóri varð með gálausum akstri valdur að meiðslum vegfaranda og var hann sviptur ökuleyfi eitt ár	469
Bifreiðarstjórinn A hafði gerzt sekur um ógætilegan akstur, sem m. a. olli slysi á hjólreiðamanni, og var honum dæmd sektarrefsing. Á rúnum 4 árum þar á undan hafði A og átt þátt í 17 umferðarslysum. Þótti því varhugavert, að hann hefði ökuleyfi og var sviptur því ævilangt	698

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Barnakennarar.

Barnakennari (S) höfðaði mál gegn Lífeyrissjóði barnakennara og ekkna þeirra (L) og krafðist þess, að viðurkennt yrði, að honum væri óskýlt að greiða iðgjöld til L eftir 1. október 1955, en ætti samt rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt 10. gr. laga nr. 66/1955, er samanlagður aldur hans og þjónustutími væri orðinn 95 ár, svo og að L yrði dæmt að endurgreiða honum iðgjöld, er hann taldi ofgreidd. Samkvæmt 10. gr. laga nr. 102/1943 gátu barnakennarar öðlzt rétt til lífeyris úr L, ef þeir höfðu verið sjóðsfélagar í 10 ár, voru orðnir 65 ára og höfðu greitt iðgjöld til þess tíma eða ef þeir höfðu verið sjóðsfélagar í 10 ár, samanlagður aldur þeirra og þjónustutími var 95 ár og hefðu greitt iðgjöld til þess tíma. Þessi síðartalda regla var numin úr lögum með 7. gr. laga nr. 35/1955. Það nýmæli var hins vegar sett í 6. gr. sömu laga, sbr. nú 4. mgr. 8. gr. laga nr. 66/1955, að iðgjaldagreiðslur til L skyldu falla niður, þegar sjóðfélagi hefði greitt iðgjöld í 30 ár, og gátu eldri sjóðsfélagar hlotið réttindi laganna, ef þeir greiddu iðgjöld samkvæmt þeim. Nýmæli þetta þótti eigi verða skilið öðruvísi en svo, að það væri bundið við rétt þann til árlegs lífeyris að fullnuðum 65 ára aldri, sem getur í 1. mgr. 10. gr. laga nr. 66/1955, en tæki ekki til hinnar eldri afnumdu reglu um samnagðan 95 ára aldur og þjónustutíma. Skilningur þessi studdist og við greinargerð um 7. gr. frumvarps þess, er varð að lögum nr. 35/1955. Þeir sjóðsfélagar, sem skipaðir höfðu verið

barnakennarar fyrir gildistöku þeirra laga, þ. á m. S, héldu hins vegar áunnum rétti til ellilífeyris, er samanlagður aldur og þjónustutími var orðinn 95 ár, að fullnægðum skilyrðum eldri reglunnar. L var því sýknaður af dómkröfum S .. 796

Barnaverndarnefnd. Barnaverndarráð.

- Barnaverndarnefnd kveður upp úrskurð um, að tvö óskilgetin börn skuli vera kyrr í fóstri, sbr. 16. gr. laga nr. 87/1947, þar sem fyrirhugaður flutningur barnanna til útlanda yrði að teljast skaðlegur andlegri heilbrigði þeirra 651
- Barnaverndarráð lætur uppi álit um, að framtíð nefndra barna muni bezt tryggð með því að þau verði kyrr hjá fósturforeldrum, sem séu mjög hæf til að sjá um uppeldi þeirra og menntun 651
- Barnaverndarnefnd og barnaverndarráð leggja eindregið til, að 8 ára telpubarn verði kyrrt í fóstri hjá föðurömmu sinni 831

Barnsfaðernismál.

- M ól óskilgetið barn 13. apríl 1945, en gerði engan reka að því að feðra barnið. Á árinu 1951 varð M að leita framfærslustyrks hjá sveit sinni vegna barns þessa, og hófst hreppsnefnd (S) þá handa um höfðun barnsfaðernismáls. Í því máli greindi M K sem föður barnsins, skýrði nokkuð frá kunningsskap þeirra og atvikum að barnsgetnaðinum. K neitaði að hafa haft samfarir við M, áður en barnið fæddist, en neitaði ekki, að svo hefði verið síðar. Skýrslur hans um önnur málsatriði reyndust heldur ekki öruggar. Þótti málstaður M svo líklegri, að úrslit málsins voru látin velta á fyllingareiði hennar, enda þótti eigi sannað, að M bæri ekki skyn á þýðingu staðfestingarinnar, þótt læknir vottaði, að hún væri illa gefin. Var S aðili barnsfaðernismáls þessa, en kröfum M, sem hún hafði uppi í málinu, var vísað frá dómi, þar sem liðinn var frestur sá, er getur í 6. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936, og leyfi dómsmálaráðherra ekki fengið 55
- Ógift stúlka (A) ól barn 13. febrúar 1957, sem hún kenndi varnarliðsmanninum B. Hann neitaði faðerninu, og höfðaði A þá mál gegn honum. Blóðrannsókn útilokaði ekki B frá faðerninu. Aðiljar voru sammála um, að þau hefðu kynnt á skemmtistað einum í Reykjavík um miðjan maí 1956, að sögn A, en 18. apríl að sögn B, og nokkrum dögum síðar höfðu þau þær einu samfarir, sem hér skiptu máli. Til stuðnings staðhæfingu sinni um tímann benti B á að hann hefði verið sviptur útivistarleyfi frá herstöðinni um einn mánuð frá 2. maí 1956 að telja. Tveir aðrir varnarliðsmenn studdu og frásögn B um fyrstu kynni þeirra A og

hans, en vinstúlka A taldi hins vegar, að þau kynni hefðu orðið í maí 1956. A kvaðst síðast hafa haft á klæðum 1.—5. maí 1956, sem kom vel heim við líklegastan getnaðartíma barnsins. Kunningsskapur A og B fyrir og eftir getnaðartímann þótti að vísu skapa nokkrar líkur gegn B, en hins vegar voru nokkrar líkur fyrir kynferðismökum A við aðra og óvissa um farir hans til Reykjavíkur í maí 1956. Í málinu þótt því eigi verða skorið úr um faðerni barnsins, heldur einungis um fjárgreiðslur B vegna barnsins. Þessi greiðsluskylda var látin velta á synjunareiði B, sbr. 166. gr. laga nr. 85/1936 577

Beinar fúgetagerðir.

Fjórir bændur á Vatnsleysuströnd (A—D) kröfuðst þess, að brott yrði numin með fúgetagerð girðing, sem eigandi nágrannajarðar (J) hafði sett þar í fjöru, en girðing þessi hefti för A—D til sandtöku í fjörunni, sem þeir töldu sig eiga ásamt J. Land það, sem jörð J hafði verið úthlutað með landskiptagerð árið 1940, takmarkaðist „af flóðmálslinu sjávarins“, og lýsti formaður landskiptanefndar því í fúgetaðómsmálinu, að landskipti hefðu eigi tekið til fjörugagna fyrir neðan stórstraumsflóðmálslinu, og væri því sandtekja neðan þeirrar línu sameign aðilja (A—D og J) í hlutfalli við landsstærðir. Að svo vöxnu máli, þótti J eigi með sjálftekt geta tálmað A—D frjálsa för um nefnda fjöru. Var því kveðið á um framkvæmd fúgetagerðar til brottnáms girðingarinnar 683

Árið 1950 fengu hjónin J og G lögskilnað, og hafði konan J forræði einkabarns þeirra, stúlkunnar K, sem þá var 5 ára gömul. Í febrúar 1956 giftist J bandarískum hermanni, og fluttust þau hjón til útlanda. K hafði þegar á árinu 1955 verið komið til fósturs hjá móður G, Þ. Í ágúst mánuði 1957 komu þau J og R aftur hingað til lands, og vildi J þá fá K til sín, en G og Þ neituðu að afhenda barnið. R sótti og um ættleiðingu á K. J krafðist þess þá, að sér yrði afhent K með beinni fúgetagerð. Barnaverndarráð kynnti sér málið, reyndi að koma á kynnum milli J og K, en lét að lokum uppi það álit sitt, að K ætti fyrst um sinn að vera kyrr hjá ömmu sinni, Þ, enda var K því sjálf mjög mótfallin að fara til móður sinnar. Í ljós kom, að J hafði öðlazz bandarískt ríkisfang, en ekki hafði verið borið undir dómsmálaráðuneytið, hvort þær breyttu aðstæður skyldu hafa áhrif á foreldravaldið yfir K, sbr. 78. gr. laga nr. 39/1921. Með tilvísun til þessa, svo og framangreinds álits Barnaverndarráðs, þóttu eigi að svo stöddu efni til að

taka kröfu J til greina. Var því synjað um framgang fógeta-
gerðar 831

Bifreiðar.

a) Einkamál.

Bifreiðarstjóri farþega- og vöruflutningabifreiðar, sem var eign E, blindaðist af hriðaréli við aksturinn, með þeim afleiðingum, að bifreiðin rann út af veginum og henni hvolfdi. Einn farþeganna, G, hlaut smávægileg ytri meiðsli við slysið, en fékk síðar megnar taugatruflanir af völdum þess. Að mati læknis varð örorka G vegna slyssins 100% fyrstu 3 mánuðina, frá 65% niður í 15% næstu 3 mánuði og loks 10% um 2 mánaða skeið. Í skaðabótamáli G gegn E viðurkenndi E fébótaábyrgð sína, ef talið yrði, að G hefði orðið fyrir tjóni, sem rekja mætti til slyssins, en því var mótmælt. Talið var, að G hefði hlotið framangreint heilsutjón af völdum slyssins, og voru G því dæmdar kr. 11.000,00 í bætur fyrir atvinnutjón, örorku og þjáningar svo og rúmar 1000 krónur fyrir lækni- og hjúkrunarkostnað 49

Bifreið F var ekið eftir götu í Keflavík að kvöldi í byrjun marzmánaðar. Slyddusúld var og götulýsing slæm. Rakst bifreiðin þá á H, sem gekk vinstra megin á götunni í sömu átt og bifreiðin fór. Hlaut H nokkur meiðsli af og var frá vinnu um skeið. Öll fébótaábyrgð á slysinu var lögð á F, enda var það eigi metið H til gáleysis, að hann gekk vinstra megin á götunni. Var F dæmt að greiða H kr. 3000.00 í bætur fyrir atvinnutjón, auk fjárhæða fyrir fæðispeninga, orlofsfjár, skemmda á gerfitönnum og fötum. Einnig voru H dæmdar 5000 króna þjáningabætur, en hann hafði miklar þrautir í höfði um fjögurra mánaða skeið eftir slysið. Axlarverkur, sem H fann til í júlímánuði næsta á eftir, varð eigi að álitu lækna og lækna ráðs rakinn til slyssins, og fékk H því engar bætur úr hendi T vegna þess heilsutjóns 70

A ók bifreið sinni á bifreið B, en sú bifreið stóð kyrr við gangstétt götu. Skemmdist bifreið B nokkuð. Í skaðabótamáli B gegn A viðurkenndi A fébótaábyrgð sína, en mótmælti kröfum B vegna málningarvinnu á bifreið hans og vegna afnotamissis bifreiðarinnar sem of háum. Nauðsynlegt þótti að mála bifreið B alla að neðan vegna árekstursins og 200 króna bætur á dag vegna afnotamissis bifreiðarinnar þóttu hæfilegar. Voru kröfur B því teknar til greina 87

Ú hafði fengið vörubifreið, sem A stjórnaði og átti, til að aka burtu uppgreftri af lóð við hús, er Ú átti í smíðum. Eitt sinn, er bifreið A var að aka frá húsinu, skall einhver hlutur í stóra rúðu á neðstu hæð hússins með þeim afleiðingum, að rúðan sprakk. Af framburðum vitna og skýrslu A

- pótti mega ráða, að steinvala, sem kastast hafi frá bifreið A, er hún ók af stað, hafi valdið skemmdunum á rúðunni. A var talinn bera fébótaábyrgð á tjóninu, þar sem eðlilegast þótti, að ábyrgðarmaður bifreiðar samkvæmt 1. og 2. mgr. 35. gr. laga nr. 23/1941 beri ábyrgð á tjóni, sem bifreið veldur með slíkum hætti, þótt ökumanni verði ekki metið slysið eða tjónið til sakar. Ekki gat það leyst A undan ábyrgð, að hann var að vinna í þjónustu Ú, er slysið varð. Var A dæmt að greiða Ú andvirði nýrrar rúðu og fyrir ísetningu hennar 112
- G hafði stöðvað bifreið sína rétt austan við gatnamót Vonarstrætis og Tjarnargötu, gengið frá skamma stund og því næst haldið af stað aftur. Er bifreiðin var aðeins komin á hreyfingu, var stórri vörubifreið, eign H og stjórnað af honum, ekið eftir Vonarstræti í sömu stefnu og bifreið G ók og var vörubifreiðinni svo sveigt inn í Tjarnargötu. Bifreiðarnar rákust nú á og urðu nokkrar skemmdir á bifreið G. Í skaðbótamáli G gegn H var talið, að stjórnendur beggja bifreiðanna ættu sök á árekstrinum. H var talinn hafa ekið hinna stóru vörubifreið sinni án nægilegrar aðgæzlu og án þess að gefa hljóðmerki, og G var talinn hafa sýnt gáleysi með því að aka af stað, áður en hann hugði að umferð um Vonarstræti. Var H dæmt að bæta G tjón hans að $\frac{2}{3}$ hlutum, en $\frac{1}{3}$ hluta þess varð G að bera sjálfur 202
- A fékk vörubifreið B til að aka farangri frá sumarhúsi sínu. Til þess að komast að farangrinum, þurfti bifreiðin að fara um þröngt hlið. Tók A að sér að leiðbeina B um að komast í gegnum hliðið, en við eina af þeim tilraunum klemmdist vísifingur hægri handar A milli bifreiðarpallsins og hliðarstólpans með þeim afleiðingum, að nema varð fingurinn burt. Hafði A lagt hægri hendi ofan á hliðarstaurinn. A krafði B bóta vegna slyssins. A þótti hafa sýnt af sér slíkt gáleysi með því að leggja hendi sína ofan á hliðarstólpann við þær aðstæður, sem þarna voru, að hann var látinn bera $\frac{2}{3}$ hluta tjóns síns sjálfur. Hins vegar þótti ekki í ljós leitt, að slysinu hefði ekki orðið afstýrt, þótt B hefði sýnt fulla aðgæzlu um stjórn bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941, og var honum því dæmt að bæta A tjón hans að $\frac{1}{3}$ hluta, þ. e. af atvinnutjóni, kr. 85.000.00, og fyrir þjángingar, kr. 15.000.00, en A hlaut af slysi þessu 15% varanlega örorku 214
- A ók stórri áetlunarbifreið frá Keflavík áleiðis til Reykjavíkur. Í bugðu við hraunhól nokkurn rakst bifreiðin á aðra bifreið, sem kom frá Reykjavík og B ók. Hraunhóllinn byrgði sýn og í bugðunni var skafli og hálka á veginum. Í skaðabótamáli út af árekstri þessum var talið, að A hefði ekið of

hratt, eins og aðstæður voru, og ekki gaf hann heldur hljóð-merki. Var A talinn eiga meginsök á árekstrinum og eiganda áætlunarbifreiðarinnar dæmt að bæta $\frac{3}{4}$ hluta tjóns þess, er af hlaut, en B var látinn bera $\frac{1}{4}$ hluta þess, enda hafði hann heldur ekki gætt nægilegs hófs um hraða og ekki gefið hljóðmerki. B hlaut höfuðáverka af slysinu, er olli höfuðverk og taugasleni. Hins vegar þótti eigi sannað, að augnabilun, sem vart varð hjá B, stafaði af slysinu. Atvinnu- og örorkutjón B var metið kr. 12.000.00 og tjón vegna þjáninga og lýta kr. 8000.00, en B hlaut greinilegt ör á enni. Annað tjón B nam um 1000 krónum. Var eiganda áætlunarbifreiðarinnar dæmt að greiða $\frac{3}{4}$ hluta af tjóni þessu, en til skuldafafnaðar kom $\frac{1}{4}$ hluti af viðgerðarkostnaði, sem eigandi áætlunarbifreiðarinnar hafði orðið að greiða vegna árekstursins 350

Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum Seljalandsvegur og Suðurlandsbrautar í Reykjavík. Eigandi bifreiðar þeirrar, er ók eftir Suðurlandsbraut (A) höfðaði mál gegn stjórnanda (R) og eiganda (S) hinnar bifreiðarinnar, og krafðist um 7000 króna bóta vegna skemmda, sem urðu á bifreið hans. Talið var, að R hefði átt meginsök á árekstrinum, þar sem hann ók inn á Suðurlandsbraut, sem er aðalbraut, eftir að hafa séð til ferða bifreiðar A og án þess að veita henni frekari athygli fyrr en bifreiðarnar rákust á. Á hinn bóginn þótti stjórnandi bifreiðar A ekki hafa gætt nauðsynlegrar varúðar, þar sem hann hugaði ekki frekar að ferðum R, eftir að honum virtist hann hafa staðnæmzt, og var þó góð aðstæða til að fylgjast með og vegurinn breiður. Var sök skipt þannig, að R og S var dæmt að greiða A $\frac{3}{4}$ hluta tjóns hans. Viðgerðarkostnaður nam um 5000 krónum, en auk þess var bætt tjón A vegna afnotamissis bifreiðarinnar í 17 daga, miðað við 120 króna bætur á dag 537

Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum Njarðargötu og Öskuvegar í Reykjavík. Lenti bifreið B, sem ekið var austur Öskuveg, á hægri hlið bifreiðarinnar, sem ekið var suður Njarðargötu og A stjórnaði. Miklar skemmdir urðu á bifreið A og hann slasaðist alvarlega. Við rannsókn kom í ljós, að hemlar á bifreið B voru lélegir. Samkvæmt því og þar sem B átti að vægja við gatnamótin, sem voru mjög rúmgóð, var B talinn eiga alla sök á nefndum árekstri, en A ók bifreið sinni á yztu brún akbrautar vinstra megin. A hlaut heilahristing við áreksturinn og fylgdu síðan langvarandi höfuðþrautir. Var varanleg örorka hans metin 10%. B var dæmt að greiða A kr. 50.000.00 í örorku- og atvinnutjónsbætur, kr. 18.000.00 í þjáningabætur, auk rúmlega 4000 kr. vegna annars kostnaðar 664

Vegfarandi hafði bent lögreglumönnum á, að akstur tiltekinnar bifreiðar um götur Reykjavíkur væri tortryggilegur, og tóku lögreglumennirnir að leita bifreiðarinnar í tveim bifreiðum. Brátt sáu þeir bifreiðina, eign K, og hugðust stöðva hana. Einn lögreglumannanna, Þ, hljóp þá út á götuna í þessu skyni, en í sömu mund bar þar að stóra áetlunar-bifreið, sem Þ slapp naumlega undan, en lenti hins vegar á framhorni bifreiðar K. Hlaut Þ slæmt fótbrot við áreksturinn með 18% varanlegri örorku. Þ höfðaði mál gegn K til greiðslu bóta. Hægra framljós bifreiðar K logaði ekki og auk þess þótti ökumaður bifreiðarinnar ekki hafa gætt nægrar athygli við aksturinn. Hins vegar þótti Þ eiga meginsök á slysinu með þeirri ógætni að þjóta út á akbrautina, eins og hann gerði, án þess að hyggja að umferðinni. Var K því einungis dæmt að bæta Þ tjón hans að $\frac{1}{3}$ hluta. Örorkutjón Þ var metið á kr. 75.000.00, tjón vegna þjáninga og lýta kr. 20.000.00 og útlagður kostnaður kr. 800.00. Var Þ dæmdur $\frac{1}{3}$ hluti af fjárhæðum þessum, þ. e. kr. 31.933.33 777

b) *Opinber mál.*

Lögreglumenn stöðvuðu bifreið A aðfaranótt laugardags og færðu A því næst til rannsóknar, þar sem þeir grunuðu hann um að vera með áhrifum áfengis við akstur. Báru lögreglumennirnir, að A hefði borið þess merki, að hann væri með slíkum áhrifum. Blóðrannsókn sýndi hins vegar, að í blóði A voru við handtökuna efni, sem samsvara aðeins 0,96‰ af vinanda. Þótti því eigi fullsannað, að A hefði verið í þetta skipti með áhrifum áfengis í merkingu 1. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, 2. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 og 1. mgr. 24. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Var A því sýknaður af ákæru um brot gegn þessum lagaákvæðum. — A viðurkenndi að hafa neytt talsverðs áfengis að kvöldi fimmtudagsins næst á undan og fram á aðfaranótt föstudags. A ók þó bifreið sinni annað veifið frá því snemma á föstudagsmorgun og þar til lögreglumenn stöðvuðu hann aðfaranótt laugardags. Með þessari játningu A, vætti lögreglumanna um ástand hans og niðurstöðu framangreindrar blóðrannsóknar, þótti því sannað, að akstur A á þessu tímabili hafi varðað við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga, þ. e. að hann hafi verið miður sín vegna undanfarandi neyzlu áfengis. Var A dæmd sektarrefsing, 2000 kr. og hann sviptur ökuleyfi 3 mánuði samkvæmt 39. gr. bifreiðalaganna

Bifreiðarstjórinn A ók um miðjan dag að sumarlagi bifreið sinni vestur Háteigsveg í Reykjavík. Nálægt gatnamótum þess vegar og Stakkahlíðar varð fjögurra ára gamall dreng-

ur fyrir bifreiðinni og beið bana af. Drengurinn kom skyndilega hlaupandi yfir götuna að baki bifreiðar, er þar stóð kyrr á vegarjaðri. A viðurkenndi að hafa, áður en hann kom að, séð til fólks á þessum slóðum, þar á meðal til barna, en veitti ekki umhverfinu framundan og til hliðar neina sérstaka athygli. Þótti A með þessu hafa sýnt vangæzlu í akstri og vera meðvaldur að slysinu. Var honum dæmd sektarrefsing, 2000 krónur, fyrir brot á 1. mgr. 27. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, 3. mgr. umferðarlaga nr. 24/1941 og 46. gr. lögreglusampykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930. Einnig var hann samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga sviptur ökuleyfi sex mánuði 80

A var ákærður fyrir að hafa verið með áhrifum áfengis, er hann ók bifreið sinni tiltekið skipti, að hafa þá ekið svo hratt og óvarlega, að bifreiðin fór út af veginum og loks fyrir að hafa leyft fjórum farþegum sínum, ökuréttindalausum, að stjórna bifreiðinni um tíma í sömu ökuferð. Sakargiftir þessar þóttu sannaðar, að nokkru með vætti farþeganna og að nokkru með játningu A. Var A talinn hafa með nefndu atferli brotið gegn 1. mgr. 24. gr. áfengislaga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr., 1. mgr. 27. gr. og 1. mgr. 22. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 svo og 2. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941.

Sannað þótti og, að sami bifreiðarstjóri hefði í annað skipti ekið bifreið sinni svo miður sín, að akstur hans varðaði við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 og 2. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Hins vegar þóttu eigi nægar sannanir fyrir því, að A hefði í umrætt sinn ekið bifreiðinni með áhrifum áfengis. Var hann því sýknaður af þeirri ákæru. A var dæmd refsing og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 96

A ók bifreið sinni frá Keflavík áleiðis til Reykjavíkur og taldi hann þó svo miður sín vegna undanfarandi neyzlu áfengis og svefnleysis, að varðaði við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. Einnig þótti A í sama skipti hafa ekið of hratt og ógætilega, þar sem vegurinn var háll, enda rakst bifreið A á aðra bifreið með þeim afleiðingum, að báðar stórskemmdust. Var A með því talinn brotlegur við 1. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. bifreiðalaga, svo og 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Var A dæmd sektarrefsing, 2000 krónur, og hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði .. 240

Bifreiðareigandinn A var ákærður fyrir brot á 1. mgr. bifreiðalaga nr. 23/1941, með því að hafa veitt bifreiðarstjóranum B áfengi í tiltekinni ökuferð, fengið honum stjórn bifreiðarinnar og láti hann aka henni, þótt B væri með áfengisáhrifum. A taldi sig ekkert muna um atvik og bar við minnis-

- leysi vegna ölvunar sinnar. Framburður B um málsatvik var ekki alls kostar skýr í fyrstu og á síðara stigi málsins sagðist hann hafa neytt nefnds áfengis að A fjarverandi, og að A mundi hafa verið sofandi í bifreiðinni, er B neytti áfengis við aksturinn. Þótti því eigi nægilega sannað, að framangreind ákæra á hendur A væri á rökum reist og var hann því sýknaður af þeirri ákæru 248
- Bifreið A fannst ofan í skurði við gatnamót nokkur í Reykjavík um klukkan hálf átta að kvöldi laugardags eins. Kveikjuláslykillinn stóð í bifreiðinni og auk þess fannst þar slatti af áfengi í flösku. Þennan dag, um kl. 4 e. h., hafði A ekið bifreið sinni af vinnustöð sinni, sem er skammt frá nefndum gatnamótum. Þar hóf hann áfengisdrykkju og gerðist allölvaður. Kvaðst hann ekkert muna um athafnir sínar frekar, þangað til hann hafi vaknað heima hjá sér næsta morgun. Hann neitaði og að svara spurningum rannsóknardómarans um ákæruatriðið. Tvö vitni, J og P, voru stödd í nefndri vinnustöð síðari hluta framangreinds laugardags og báru þau, að A hefði horfið þaðan um sama leyti og bifreiðinni var ekið á brott og var það skömmu áður en bifreiðin fannst í skurðinum. Þau báru og, að hann hefði komið þangað aftur eftir stutta stund og verið þá rykugur og skrámaður á enni. Vitnið G kom að nefndum gatnamótum skömmu eftir að bifreiðin lenti í skurðinum, og bar vitnið, að það hefði séð mann, sem eftir lýsingu þess gat verið A, skreiðast upp úr skurðinum. Að öllu þessu athuguðu og þar sem bifreiðarlykillinn, sem A hafði einn, fannst í kveikjulásnum, þótti nægilega sannað, að A hefði ekið bifreiðinni ölvaður í umrætt sinn og sýnt gáleysi í akstri. Hafði hann með þessu atferli m. a. brotið gegn 1. mgr. 23. gr. og 1. mgr. 27. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 svo og 2. gr. og 2. og 3. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Var A dæmd refsing, 15 daga varðhald, og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 248
- A var ákærður fyrir að hafa verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðar svo og að hafa ekið þá ógætilega, en bifreiðin rakst á aðra bifreið, er stóð á jaðri fjölfarins þjóðveggar. Var A samkvæmt þessu ákærður fyrir brot á 45. gr. áfengislaga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. og 27. gr. bifreiðalaga, nr. 23/1941 og 2. gr. og 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Til vara var hann ákærður fyrir að hafa ekið bifreiðinni svo miður sín vegna undanfarandi áfengisneyzlu, að hann hefði eigi getað stjórnað bifreiðinni tryggilega, sbr. 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga. Vitni vildu eigi fullyrða, að A hefði verið með áfengisáhrifum og blóðrannsókn sýndi einungis 0,87‰ af vínanda í blóði hans. Var A því sýknaður af þessari

ákæru, en hins vegar þótti sýnt, að hann hefði með akstri sínum brotið gegn 3. mgr. 23. gr. og 1. mgr. 27. gr. bifreiðalaganna, og var honum dæmd sektarrefsing, 2000 króna sekt, og hann sviptur ökuleyfi 3 ár 372

Bifreiðarstjórinn M, sem ákærður var fyrir kynferðisbrot, framíð í bifreið hans, viðurkenndi fyrir dómi, að hafa ekið bifreiðinni með áhrifum áfengis. Var það talið sannað, enda þótt hann síðar vildi víkja nokkuð frá fyrri framburði. Hafði hann með þessu brotið gegn ákvæðum 1. mgr. 24. gr. áfengislaga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. bifreiðarlaga, nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. M var og sviptur ökuleyfi ævillangt samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga, 24. gr. áfengislaga og 1. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 191/1940 452

Bifreiðarstjóri hafði með ógætilegum akstri á gatnamótum í kaupstað valdið árekstri. Hafði hann með því brotið gegn 1. mgr. 27. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 og 4. gr. og 7. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Þá hafði hann og tvisvar sinnum haft of marga farþega í stýrishúsi bifreiðar sinnar og með því brotið gegn 14. gr. bifreiðalaga 461

Bifreiðarstjórinn M ók bifreið sinni síðari hluta dags í nóvembermánuði frá Keflavíkurflugvelli áleiðis til Keflavíkur. Dimmt var, malbik götunnar blautt og raflýsing léleg. Bifreið M rakst á 5 ára dreng, sem var þar á ferð og hlaut drengurinn talsverð meiðsl af. M þótti ekki hafa sýnt nægilega varúð í akstri, og var hann því m. a. talinn brotlegur við 26. og 27. gr. bifreiðarlaga nr. 23/1941. Var honum, sem einnig hafði brotið gegn 3. mgr. 23. gr. sömu laga, dæmd sekt, 3000 krónur, og hann sviptur ökuleyfi í eitt ár 469

Bifreiðarstjórinn A var ákærður fyrir að hafa verið með áhrifum áfengis eða miður sín vegna undanfarandi neyzlu þess, er hann ók bifreið sinni um götur Reykjavíkur og síðan að Sundhöll bæjarins dag einn árdegis. Eigi var fram komið, að stjórn A á bifreiðinni hefði í neinu verið áfátt. A var eigi tekið blóð til rannsóknar. Fimm vitni úr starfslíði Sundhallarinnar gáfu vitnaskýrslu. Þrjú þeirra töldu A hafa verið með áhrifum áfengis, enda hefðu þau fundið áfengislykt af honum. Eitt vitnanna taldi að vísu, að A hefði verið með áfengisáhrifum, en gat ekki stutt það álit neinum rökum, og hið fimmta kvaðst ekki hafa orðið vart neins þess í fari A, er benti til þess, að hann væri með áfengisáhrifum. Tveir lögreglumenn, er komu á vettvang, og varðstjóri sá, er hafði mál A til meðferðar rétt á eftir, kváðu sig ekki hafa greint áfengisáhrif á A. Að svo vöxnu máli þóttu eigi fram komnar nægar sannanir fyrir sekt A, og var hann því sýknaður af öllum ákærum 643

Bífreiðarstjórinn A var sekur um ógætílegan akstur á gatnamótum í Reykjavík í marz 1957. Rakst tengivagn, sem festur var aftan í bífreið A, á dreng á reiðhjólí, er ók á vinstri vegjaðri, með þeim afleiðingum, að drengurinn slasaðist, hlaut m. a. höfuðkúpubrot. Braut A með þessu atferli gegn 219. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, 1. mgr. 27. gr. bífreiðalaga nr. 23/1941 og 2. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Tvö hin síðasttöldu lög höfðu verið numin úr gildi, er mál A kom fyrir Hæstarétt, og vörðuðu brot A þá við 1. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 37. gr., sbr. 80. og 81. gr. umferðarlaga nr. 26/1958, sbr. 2. gr. laga nr. 19/1940.

Samí bífreiðarstjóri gerðist nokkru síðar, í september s. á., sekur um ógætílegan akstur, er hann beygði af Skúlagötu í Reykjavík, með þeim afleiðingum, að bífreið hans rakst á aðra bífreið, sem ekið var fram hjá í þessum svifum. Hafði A með þessum akstri brotið gegn áðurgreindum ákvæðum umferðarlaga svo og 46. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930. Fyrir öll framangreind brot sín hlaut A refsingu, 2000 kr., og var auk þess sviptur ökuleyfi ævilangt, enda hafði hann átt þátt í 17 umferðarslysum frá 24. júlí 1953 til 23. september 1957. Þótti því sýnt, að varhugavert væri með tilliti til umferðarinnar, að hann hefði ökuleyfi 698

Blóðrannsókn.

- A var ákærður fyrir að hafa ekið bífreið með áhrifum áfengis. Rannsókn á blóði hans sýndi efni í því, sem samsvara 0,96‰ af vínanda. Með tilliti til þessa og annarra gagna málsins, þótti eigi fullsannað, að A hefði verið með áhrifum áfengis í merkingu 24. gr. áfengislaga, 23. gr. bífreiðalaga og 4. gr. umferðarlaga 2
- Áfengismagn í blóði bífreiðarstjóra mældist 0,9‰. Hann var einungis ákærður fyrir brot á 3. mgr. 23. bífreiðalaga nr. 23/1941 240
- Áfegnismagn í blóði bífreiðarstjóra mældist 0,87‰. Hann var sýknaður af ákæru um ölvun við akstur, enda og önnur atvik því til stuðnings 372
- Áfengismagn í blóði bífreiðarstjóra mældist 1,07‰. Eigi þótti þó sannað, að hann hefði verið með áfengisáhrifum við akstur 469
- Bífreiðarstjórinn A hafði orðið valdur að harkalegum árekstri á götu í Reykjavík. Lögreglumenn töldu A vera með áhrifum áfengis og færðu hann til læknisins H til blóðrannsóknar. A mótmælti því, að sér yrði tekið blóð og neitaði þá H að framkvæma aðgerðina. Var H þá með úrskurði sakadóms skyldaður til að framkvæma nefnda blóðtöku, sbr. 41. gr. laga nr. 27/1951. Fullt tilefni var til að taka A blóð og hon-

um skylt að hlíta þeirri aðgerð, sbr. 7. mgr. 25. gr. laga nr. 26/1958, enda eigi í ljós leidd nein ástæða til að ekki mætti leggja slíka rannsókn á A	789
--	-----

Borgararéttindi.

A og B var dæmd fangelsisrefsing fyrir þjófnað. Voru þeir sviptir réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	7
A var sekur um skjalafals og tilraun til hlutdeildar í röngum framburði fyrir dómi. Hlaut hann fangelsisrefsingu og var sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	96
A, sem dæmd var 16 ára fangelsisrefsing fyrir manndráp, sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	284
A, sem varð með líkamsárás sekur um manndráp af gáleysi og hlaut fangelsisrefsingu, var sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	316
Bifreiðarstjóri, er gerðist sekur um brot samkvæmt 194. gr. almennra hegningarlaga, sviptur réttindum samkvæmt 3. málsg. 68. gr. sömu laga.	452
Svipting réttinda samkvæmt 3. málsg. 68. gr. almennra hegningarlaga kemur eigi til álita í skilorðsdómi, sbr. 8. gr. laga nr. 22/1955	461
A var dæmd refsing samkvæmt 142. gr. almennra hegningarlaga. Hann var og sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga	721

*Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðibrot.**Dánarbætur.*

Barni manns, er hlaut bana í bifreiðaslysi, dæmdar bætur fyrir missi framfæranda	711
Ekkju og barni manns, er lézt af slysförum, dæmdar bætur fyrir missi framfæranda. Litið var til þess til lækkunar bóta ekkjunnar, að hún hafði gengið í hjónaband af nýju	808

Dómarar.

Aðili máls krafðist þess, að héraðsdómendur vikju sæti í málinu, þar sem þeir hefðu í forsendum dóms í öðru máli tekið afstöðu til sakarefnis í fyrirtalda málinu. Dómendur þóttu ekki af þessum sökum vera vanhæfir til dómsetu og var kröfu aðiljans því hrundið	466
Í máli, sem A höfðaði gegn B, mótmælti A skriflegri yfirlýsingu B m. a. sem rangri og óstaðfestri. B kom fyrir dóm og vildi gefa skýrslu varðandi yfirlýsinguna. Lögmaður A krafðist	

- þess þá, að aðiljayfirheyrslunni yrði frestað eina viku. Lögmennt B og réttargæsluáðilja andmæltu þeirri kröfu, og kvað dómarafulltrúi sá, K, er með málið fór, þá upp úrskurð um ágreininginn og ákvað, að yfirheyrsla skyldi þegar fram fara. Lögmaður A kvaðst segja til þess innan viku, hvort hann kærdi úrskurð þann. K lýsti því þá, að yfirheyrslan færi fram. Lögmaður A kvaðst kæra þá ákvörðun, en K lýsti því, að atriði þetta sætti ekki kæru. Fór aðiljayfirheyrslan því næst fram. Lögmaður kærði framkomu K sem réttarneitun og krafðist þess, að K eða til vara yfirmanni hans, dómara E, yrði dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 34. gr. laga nr. 85/1936. Þeirri kröfu var hrundið. Var talið, að K hefði borið að taka við aðiljaskýrslu B, sbr. 115. gr. laga nr. 85/1936, og eins og á stóð rétt að láta yfirheyrsluna fara fram samkvæmt úrskurði sínum. Þótti kæra þessi svo bersýnilega ófyrirsýnju, að hún var vítt í Hæstarétti 696
- Í máli, sem m. a. var höfðað til ógildingar á ættleiðingarleyfi, hafði sonur héraðsdómarans bent málsaðiljum á nauðsyn ættleiðingar, leiðbeint þeim um öflun gagna í því skyni og samið beiðnina. Að svo vöxnu máli þótti héraðsdómari hafa átt að víkja sæti í málinu, áður en munnlegur flutningur í því hófst. Var héraðsdómur og málsmeðferð að þessu leyti því ómerkt 746

Dómhæfi.

- Barnakennari (S) höfðaði mál gegn Lífeyrissjóði barnakennara (L) og krafðist þess m. a., að viðurkennt yrði, að honum væri óskýlt að greiða iðgjöld til L eftir 1. október 1955, en ætti samt rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt 10. gr. laga nr. 66/1955, er samanlagður aldur hans og þjónustutími væri orðinn 95 ár. Héraðsdómari vísaði kröfu þessari sjálfkrafa frá dómi á þeim grundvelli, að af gögnum málsins væri ljóst, að þessi tími væri ekki kominn, er málið var rekið, og gæti S því ekki nú krafizt úrlausnar um þessi réttindi. Hæstiréttur hratt þessum frávisunardómi héraðsdómara, þar sem það var talið skipta S miklu að fá þegar dómsúrlausn um, hver væri réttur hans á hendur L og hver væru skilyrði þess réttar 568
- Það þótti eigi til fyrirstöðu málssókn út af skattskyldu stóreignaskattsgjaldanda og mati á tilteknum skattandlögum, að ríkisskattaneftnd hafði eigi enn fjallað um skattkæru gjaldandans 753

Dómkvaðning matsmanna.

- Nokkrar matsgerðir höfðu verið framkvæmdar til að meta tjón vegna skemmda á trjágarði A. A bað nú dómara um að

nefna fjóra yfirmatsmenn í sama skyni, og gerði dómari það, en gerði aðiljum ekki viðvart áður en dómkvaðning færi fram, sbr. 3. mgr. 139. gr. laga nr. 85/1936. Það þótti þó nauðsynlegt, eins og atvikum var háttað, og var dómkvaðningin því ómerkt. 277

Dómstólar.

- Tveir siglingafróðir menn sátu ásamt hinum reglulega héraðsdómara í máli út af ætluðu broti á fiskveiðilöggjöfinni 44, 441, 447, 513, 554, 721, 730
- Sérfróðir menn um bifvélar og bifreiðamálun sátu ásamt hinum reglulega héraðsdómara í máli til heimtu skaðabóta vegna skemmda á bifreið 87
- Í máli til staðfestingar lögbanni við rafvirkjunarframkvæmdun kvaddi héraðsdómari tvo sérkunnáttumenn með sér til dómsetu 141
- Tveir sérfróðir menn sátu í dómi ásamt hinum reglulega dómara í máli til heimtu skaðabóta vegna slyss við vinnu 493
- Pípulagningameistari og múrarameistari voru meðdómendur í héraði í máli til heimtu skaðabóta vegna galla á pípulögn 521
- Það var látið valda ómerkingu héraðsdóms, að héraðsdómari kvaddi ekki sérfróða meðdómendur með sér til dómsetu í máli til heimtu skaðabóta vegna slyss af völdum byggingarvélar 544
- Tveir jurtafræðingar voru meðdómendur í máli til heimtu skaðabóta vegna ætlaðs tjóns af völdum jurtalyfs 687
- Tveir sérfróðir menn um notkun naglabyssu voru meðdómendur í máli til heimtu bóta vegna slyss af völdum þess tækis 808

Eiður. Sjá barnsfaðernismál.

Ellilífeyrir.

Barnakennari (S) höfðaði mál gegn Lífeyrissjóði barnakennara og ekkna þeirra (L) og krafðist þess, að viðurkennt yrði, að honum væri óskyldt að greiða iðgjöld til L eftir 1. október 1955, en ætti samt rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt 10. gr. laga nr. 66/1955, er samantlagður aldur hans og þjónustutími væri orðinn 95 ár, svo og að L yrði dæmt að endurgreiða honum iðgjöld, er hann taldi ofgreidd. Samkv. 10. gr. laga nr. 102/1943 gátu barnakennarar öðlazzt rétt til lífeyris úr L, ef þeir annaðhvort höfðu verið sjóðfélagar í 10 ár, voru orðnir 65 ára og höfðu greitt iðgjöld til þess tíma eða verið sjóðfélagar í 10 ár, samantlagður aldur þeirra og þjónustutími 95 ár og höfðu greitt iðgjöld til þess tíma. Þessi síðartalda regla var numin úr lögum með 7. gr. laga nr. 35/1955. Í 6. gr. sömu laga var

hins vegar sett það nýmæli, að iðgjaldagreiðslur til L skyldu falla niður, er sjóðfélagi hefði greitt iðgjald í 30 ár, og gátu eldri sjóðfélagar notið réttinda laganna, ef þeir greiddu iðgjöld samkvæmt þeim. Nýmæli þetta þótti bera að skilja svo, að það væri bundið við rétt þann til árlegs ellilífeyris, að fullnuðum 65 ára aldri, sem getur í 1. mgr. 10. gr. laga nr. 66/1955, en tæki ekki til hinnar eldri afnumdu reglu um 95 ára samanlagðan aldur og þjónustutíma. Studdist skilningur þessi og við greinargerð um 7. gr. frumvarps að lögum nr. 35/1955. Þeir sjóðfélagar, sem skipaðir höfðu verið barnakennarar fyrir gildistöku þeirra laga, þ. á m. S, héldu hins vegar áunnum rétti til ellilífeyris, er samanlagður aldur og þjónustutími var orðinn 95 ár, að fullnægðum skilyrðum eldri reglunnar. Var L því sýknaður af dómkröfum S . . 796

Endurgreiðsla.

- Byggingafélagið A var kafið um söluskatt af verkfræðistörfum, er félagið innti af hendi fyrir ýmsa aðilja. A greiddi skattinn, um 15 þúsund krónur, með fyrirvara og krafði ríkissjóð (R) því næst um endurgreiðslu. Söluskatturinn var lagður á tekjur A af störfum verkfræðinga í þjónustu hans. Þótt talið yrði, að verkfræðingar, sem ynnu slík störf, væru ekki söluskattskyldir vegna slíkra tekna, þótti það ekki koma A að haldi, þar sem A seldi hér vinnu eða þjónustu annarra, sbr. b-lið 3. gr. laga nr. 75/1953. Var R því sýknaður af endurgreiðslukröfu A 266
- A og B seldu D bifreið í júnímánuði 1955 fyrir kr. 25.000.00. D greiddi kr. 21.260.00 af andvirðinu með „víxlum“, sem M hafði samþykkt, en enginn útgefandi var greindur á „víxlunum“ né útgáfudagur. Þegar „víxlarnir“ fengust ekki greiddir, kröfðu A og B D um fjárhæð þeirra. Leitt var í ljós, að D hafði haft nefnda „víxla“ í fórum sínum frá því sumarið 1954, en þá var M kominn í stórfelld vanskil við lánardrottina sína og hann var kominn í alger greiðslubrot í júnímánuði 1955. D, sem var kunnugur högum M, hafði tvívegis á árinu 1955 reynt að koma af sér skuldakröfunum á M við aðra aðilja, en án árangurs. Þótti D því ekki hafa gengið þess dulinn, er bifreiðarkaupin gerðust, að skuldakröfurnar á hendur M voru lítils eða einskis virði. Hann gat þess þó að engu við A og B, hvernig högum M var komið. Þótti því samkvæmt 30. gr. laga nr. 7/1936 bera að dæma D til að greiða A og B fjárhæð „víxlanna“ 381
- A taldi, að S hefði lofað að selja sér bifreið og kvaðst hann hafa greitt S samtals kr. 13.000.00 upp í kaupverðið, en aldrei fengið bifreiðina. A hafði í höndum yfirlýsingu frá S, þar sem hann viðurkenndi að hafa veitt viðtöku kr.

10.000.00 upp í kaupverð á bifreið, en fyrir 3000 krónunum hafði A enga kvittun. S neitaði að hafa lofað að selja A nokkra bifreið og kvaðst ekki kannast við, að nefnd yfirlýsing hefði verið á blaði því, er hann einungis hafði ritað á nafn sitt og heimilisfang. Þegar tekið var tillit til samskipta aðilja, þótti handhöfn yfirlýsingarinnar, sem ósannað var, að væri fölsuð, næg til að veita A aðild að endurgreiðslukröfu á hendur S, sem var því dæmt að greiða honum fjárhæð þessa. Hins vegar var S sýknaður af kröfu um endurgreiðslu á nefndum 3000 krónum, þar sem sönnur skorti fyrir því gegn andmælum S, að hann hefði tekið við þeirri fjárhæð 407

Erfðamál.

Kjörbörn (K og M) konunnar S véfengdu erfðaskrá, er S hafði gert. Töldu þau m. a., að S hefði ekki verið svo andlega heil, er hún gerði skrána, að hún hefði vitað, hvað hún var að gera. Staðhæfingu þessa studdu K og M m. a. við vottorð læknisins B, sem hafði verið heimilislæknir S. Er B kom fyrir dóm til að staðfesta vottorðið og svara frekari spurningum, mótmælti gagnaðili K og M því, að læknirinn fengi að bera vætti vegna lagaákvæða um þagnarskyldu lækna. Vitnaleiðsla þessi var heimiluð með úrskurði, þar sem vætti B þótti líklegt til að hafa þýðingu fyrir úrslit erfðamálsins, sbr. 10. gr. laga nr. 47/1932, og samkvæmt sjónarmiðum 24. gr. og 26. gr. laga nr. 42/1949 skal leiða í ljós, hvort arfleiddandi hafi verið svo andlega heill heilsu, að hann hafi verið fær um að gera erfðaskrá 359

Erlendir ríkisborgarar. Sjá og lögsaga.

Tvö óskilgetin börn þýzkrar móður og íslenzks föður voru þýzkir ríkisborgarar, þar sem móðir þeirra hafði þýzkan ríkisborgararétt. Eftir andlát móður þeirra krafðist þýzk barnaverndarnefnd (E) þess, að faðir barnanna afhenti henni börnin. Með skírskotun til laga nr. 39/1958 og 22.—24. gr. laga nr. 95/1947, sbr. 16. gr. laga nr. 87/1947, var þeirri kröfu E hrundið 651

*Fangelsi. Sjá refsingar.**Farmflutningur.*

A sendi 22 pakka með ýmis konar glysvarningi með skipi E frá Kaupmannahöfn til Reykjavíkur. Var á farmskírteini ekki annað tekið fram en að um glysvarning og ýmis sýnishorn væri að ræða. Einn af pökkum þessum glataðist án þess að vitað væri, með hvaða hætti það hefði orðið. Í þeim pakka

voru 45 úr, að verðmæti, að meðtöldu bátagjaldeyrisálagi, kr. 11.050.57. Viðurkennt var, að á pakka þennan var skráð á ensku og þýzku, að innihald hans væri úr og að handleika bæri hann með varúð. Ákvæði fyrri mgr. 148. gr. laga nr. 56/1914 þóttu því ekki leysa E undan fébótaábyrgð. Innkaupsverð nefndra úra nam samkvæmt vöruskrá frá 27 til 49 vestur-þýzkum ríkismörkum, og var því ekki um þess konar verðmæti að tefla, er síðari mgr. sömu laga-greinar tekur til. Var E því dæmt að bæta A tjón hans samkvæmt 147. gr. sömu laga, og þar sem A hafði gert full-nægjandi grein fyrir fjárhæð kröfunnar, var hún tekin til greina að fullu 244

Fasteignasalar.

Löggiltir fasteignasalar eru ekki taldir bókhaldsskyldir samkvæmt lögum nr. 62/1938 268

Festar.

B, sem var 22 ára gamall iðnnemi, varð fyrir bifreið og beið bana af. Hann var heitbundinn 17 ára stúlku, G, og gekk hún með barn B, er hann lézt. G höfðaði skaðabótamál gegn eiganda bifreiðar þeirrar, er ók á B. Eftir málgögn-um um samband B og G þóttu eigi efni til að taka til greina kröfu hennar um bætur fyrir missi framfæranda, en hins vegar voru henni dæmdar 20.000 króna bætur fyrir rösk-un á stöðu og högum 711

Fiskveiðabrot.

Hinn 15. febrúar 1956 kom varðskip að belgiskum togara, sem var að veiðum út af Ingólfshöfða. Með ratsjarmælingum varðskipsmanna var sannað, að togarinn hafði verið innan fiskveiðimarkanna. Togarinn var 219,95 rúmlestir að stærð. Togaraskiptjórinn (B) hafði gerzt sekur um sams konar brot á árinu 1954. Þar sem eigi þótti sannað, að B hefði framið hið síðara brot af ásettu ráði, var honum eigi dæmd fangelsisrefsing, heldur 90.000 króna sekt til Landhelgis-sjóðs Íslands samkvæmt 1. gr. og 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952. Afli og veiðarfæri voru gerð upptæk til sama sjóðs 44

Brezkur togari var tekinn af íslenzku varðskipi og reyndist hafa verið að botnvörpuveiðum allt að 0,9 sm. innan fiskveiði-takmarkanna. Var þetta sannað með ratsjarmælingum varð-skipsmanna. Skipstjóra togarans, H, var dæmd 74.000 króna sekt í Landhelgissjóð Íslands fyrir brot á 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 82/1952, 3. gr. laga nr. 5/1920,

1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 81/1952. Afli og veiðifæri togarans voru og gerð upptæk 441
- Sami togari, undir stjórn sama skipstjóra, H, var aftur tekinn um hálfum öðrum mánuði síðar að botnvörpuveiðum um 1,2 sm. innan fiskveiðitakmarkanna. Ósannað var, að H hefði framið brot sitt af ásettu ráði, en þar sem um itrekað brot var að ræða, var honum dæmd 90.000 króna sektarrefsing til Landhelgisgissjóðs Íslands fyrir brot á sömu lögum og áður. Afli og veiðarfæri togarans voru og gerð upptæk til sama sjóðs 447
- Íslenzkt varðskip tók brezkan togara, sem varðskipsmenn töldu hafa verið að veiðum innan fiskveiðitakmarkanna. Varðskipsmenn framkvæmdu staðarákvarðanir með ratsjármiðunum. Margir dómkvaddir sérkunnáttumenn rannsökuðu nákvæmni ratsjártækja varðskipisins, fóru yfir útreikninga og staðarákvarðanir varðskipsmanna og settu þær út í sjó-kort af ýmsum gerðum. Með gögnum þessum þótti fullsannað, að togarinn hefði verið að ólöglegum veiðum innan fiskveiðimarkanna. Var skipstjóra togarans dæmd 74.000 króna sekt í Landhelgisgissjóð Íslands fyrir brot á 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 82/1952, 3. gr. laga nr. 5/1920, 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 81/1952. Afli og veiðarfæri togarans voru og gerð upptæk til sama sjóðs 513
- Skipstjórinn A var ákærður fyrir að hafa verið að ólöglegum dragnótaveiðum í tiltekin skipti innan markalínu þeirrar, sem ákveðin er í 1. gr. reglugerðar nr. 21/1952, sbr. lög nr. 44/1948, en veiðarnar fóru í annað skiptið þannig fram, að nótin var dregin með vindum, sem staðsettar voru í landi, eftir að henni hafði verið kastað af bátnum og fiskurinn síðan innbyrtur í bátinn, en nótin ekki dregin í fjöru. Í hitt skiptið var nótin dregin að bátnum með vindu hans, en hann lá við dufl um 35 faðma frá fjöruborði og fiskurinn síðan innbyrtur í bátinn, en nótin ekki dregin í fjöru. A taldi hér vera um löglega ádráttarveiði að ræða. Með 1. gr. framangreindrar reglugerðar eru allar dragnótaveiðar bannaðar innan þar ákveðinna marka. Þar sem hér taldist vera um dragnótaveiði að tefla, var A talinn brotlegur við ákvæði þau, er greind voru í ákæruskjali, en refsing hans var felld niður samkvæmt 2. mgr. og 3. og 9. tl. 1. mgr. 74. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, enda leyndi A ekki verknaði sínum, skýrði hreinskilnislega frá atvikum og hafði vegna aðgerða og aðgerðaleyysis stjórnvalda ástæðu til að ætla, að veiðarnar væru lögmætar 554
- Skipstjórinn S var með vélbát sinn að dragnótaveiðum við Reykjanes innan markalínu þeirrar, sem ákveðin er í 1. gr. reglugerðar nr. 21/1952, sbr. lög nr. 44/1948. Hafði S með

Þessum veiðum brotið gegn nefndri reglugerðargrein, sbr. 4. og 5. gr. laga nr. 45/1937 og 1. gr. laga nr. 31/1951. Var honum dæmd 5000 króna sekt til Fiskveiðasjóðs Íslands. Afli og veiðarfæri vélbátsins voru og gerð upptæk til sama sjóðs	721
Íslenzkur togaraskipstjóri, Þ, var að veiðum með skip sitt um 3,8 sm. innan fiskveiðitakmarkanna. Var þetta sannað með mælingum áhafna gæzluflugvélar og varðskips. Hafði Þ með þessu brotið gegn 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 82/1952, 1. gr. reglugerðar nr. 21/1952 og lög nr. 44/1948. Var Þ, sem þó hafði eigi áður gerzt sekur um fiskveiðibrot, dæmd 100.000 króna sektarrefsing og afli og veiðarfæri gerð upptæk	730

Fjárnám.

Staðfest fjárnám í lausafjármunum til tryggingar dómskuld ..	147
--	-----

Fógetagerðir. Sjá beinar fógetagerðir, innsetningargerð, lögbann, lögtak.

Foreldravalld.

Þýzk stúlka, ógift (A), átti tvö börn, B og C með íslenzkum, kvæntum manni (F). Bjuggun þau saman um tveggja ára skeið eða þar til A andaðist í maí 1956. B var þá um 2½ árs og C rúmlega árgömul. F kom þá börnunum til fósturs hjá bróður sínum, G, og konu hans, H. Dvöldu þau þar enn, er mál af forræði þeirra var dæmt í Hæstarétti í október 1958. Skömmu eftir andlát A var þýzk barnaverndarnefnd (E) skipuð lögráðandi barnanna og hófst hún þegar handa um að fá börnin send til Þýzkalands til vistar hjá móðurforeldrum þeirra. F neitaði þeirri kröfu, og höfðaði E þá mál gegn F. Ákvæði 19. gr. laga nr. 87/1947 um, að afstaða óskilgetins barns fari að íslenzkum lögum, ef móðir þess hafði íslenzkan ríkisborgararétt, kom inn í íslenska löggjöf 1921, en var illsamrýmanlegt þeirri gömlu meginreglu íslenzks réttar, að persónuleg réttarstaða manns skuli fara að íslenzkum lögum, ef hann á heimilisfang á Íslandi. Var og eigi vitað um dæmi þess, að ákvæðum 19. gr. hefði verið beitt um forræði yfir börnum. Með lögum nr. 39 29. maí 1958 var 19. gr. felld úr gildi. Þóttu því ákvæði 22.—24. gr. laga nr. 95/1947 taka til B og C, enda voru og tengsl þeirra við Ísland þessi: F var íslenzkur ríkisborgari og að íslenzkum rétti er það grundvallarregla, að nán tengsl eru milli óskilgetins barns og föður þess, sbr. 2. gr. laga nr. 42/1949 og 22. gr. laga nr. 95/1947. B fæddist að vísu í Þýzkalandi, en fluttist brátt til Íslands með A og dvaldist þar síðan.

C fæddist á Íslandi og dvaldist hér. Dómkvaddir sérfræðingar töldu, að það yrði B og C langur og erfiður reynslutími, ef þau yrðu flutt frá G og H í framandi umhverfi, enda yrði að telja hag þeirra bezt borgið hjá G og H. Barnaverndarráð var sömu skoðunar. Var F því sýknaður af kröfum E 651

Árið 1955 fengu hjónin J og G lögskilnað, og hafði konan J forræði einkabarns þeirra, stúlkunnar K, sem þá var 5 ára gömul. Í febrúar 1956 giftist J bandarískum hermanni, R, og fluttust þau hjón til útlanda. K hafði þegar á árinu 1955 verið komið til fósturs hjá móður G, Þ. Í ágúst mánuði 1957 komu J og R aftur hingað til lands og vildi J þá fá K til sín, en G og Þ neituðu að afhenda barnið. R sótti og um ættleiðingu á K. J krafðist þess þá, að sér yrði afhent K með beinni fógetagerð. Barnaverndarráð kynnti sér málið, reyndi að koma á kynnum milli J og K, en lét að lokum uppi það álit sitt, að K ætti fyrst um sinn að vera kyrr hjá ömmu sinni, Þ, konu um sjötugt, enda var K því sjálf mjög mótfallin að fara til móður sinnar. Í ljós kom, að J hafði öðlzt bandarískt ríkisfang, en ekki hafði verið borið undir dómsmálaráðuneytið, hvort þær breyttu aðstæður skyldu hafa áhrif á foreldravald yfir K, sbr. 78. gr. laga nr. 39/1921. Með tilvísun þessa svo og framangreinds álits Barnaverndarráðs, þóttu eigi að svo stöddu efni til að taka kröfu J til greina. Var því synjað um framkvæmd fógetagerðar 831

Fósturforeldri. Sjá foreldravald.

Framsal.

Víxill hafði verið framseldur A, eftir að afsögn fór fram. Talið var, að ákvæði 20. gr. víxillaga nr. 93/1933 girtu eigi fyrir að framsalshafinn gæti höfðað víxilmál á hendur samþykkjanda víxilsins, sbr. og 49. gr. sömu laga 29

Þrír menn, sem unnið höfðu í undirkjörstjórn við Alþingiskosningar í bæ einum, framseldu málflutningsmanninum J kröfu sína til launa fyrir starfann 737

Frávísun.

a) Frá Hæstarétti.

Hreppstjóri B-hrepps framkvæmdi lögtak í eign olíufélagsins S til tryggingar útsvari, sem lagt var á S í hreppnum. S áfrýjaði lögtaksgerð hreppstjóra til Hæstaréttar, en hélt ekki fram við fógeta þeim mótmælum gegn gerðinni, sem hann hafði haft uppi við hreppstjóra. Fógeti gaf heldur ekki aðiljum kost á að tjá sig um mótmælin né lagði úr-

- skurð á þau, sbr. 9. gr. laga nr. 29/1885. Þar sem málið hafði þannig ekki hlotið rétta meðferð í héraði, var því vísað frá Hæstarétti 294
- A hafði áfrýjað fógætadómsmáli til Hæstaréttar og fékk mál inu frestað þar hvað eftir annað, þar sem nokkur héraðsdómsskjalanna höfðu glatazt, og lagði A því ekki fram dómsgerðir málsins. Fógæti reyndi í janúarmánuði 1958 að fá samkomulag málsaðilja um aðalefni hinna glötuðu skjala og færði það til bókar. Gagnaðili A samþykkti bókunina og eftir A var bókað, að hann teldi þar ekki rangt með farið, heldur einmitt rétt með farið, en áskildi sér jafnframt rétt að athuga nánar, hvort hann ætti ekki endurrit af hinum glötuðu skjölum. Málinu var eftir þetta enn frestað nokkrum sinnum í Hæstarétti, en 30. apríl 1958 neitaði gagnaðili A um frekari frest í málinu og krafðist frávísunar þess. Engin ný gögn höfðu þá borizt og ekki hafði A bent á nein atriði í framangreindri bókun um meginefni skjalanna, er hann teldi rangt greind. Og þótt hann drægi í efa, að æðri dómur gæti fjallað um málið vegna glötnar skjalanna, hafði hann ekki, þótt nægur tími hefði verið til, gert neinar ráðstafanir til að fá úrskurð Hæstaréttar um það efni. Þóttu því ekki efni til að fresta málinu lengur, og var því vísað frá Hæstarétti 402
- A hafði áfrýjað máli til Hæstaréttar til þingfestingar í aprilmánuði. Í lok júnímánaðar s. á. hafði A ekki enn beðið héraðsdómara um afgreiðslu dómsgerða í málinu. Gegn andmælum stefnda var A því synjað um frekari frest og málinu vísað frá Hæstarétti 560
- P, sem kærði úrskurð héraðsdómara um frestssynjun til Hæstaréttar, hafði engar kröfur uppi fyrir Hæstarétti né sendi þangað greinargerð. Var kærumálinu af þeim sökum vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti 596
- Tvö óskilgetin börn þýzkrar móður og islenzks föður (F) höfðu eftir andlát móður sinnar verið í fóstri hjá hjónunum G og H. Þýzk barnaverndarnefnd (E) sótti mál gegn F til afhendingar barnanna. G og H höfðuðu meðalgöngusök í málinu fyrir Hæstarétti til stuðnings kröfum F. E krafðist frávísunar á meðalgöngusök, en þeirri kröfu var hrundið, þegar litið var til ákvæða 16. gr. laga nr. 87/1947, en barnaverndarnefnd hafði talið óráðlegt að taka börnin úr fóstri hjá G og H og þau hjón höfðu sótt um leyfi til að ættleiða börnin 651

b) *Frá héraðsdómi.*

Erlenda stúlkan A kærði bandaríska foringjann B fyrir að hafa þröngvað sér til samfara eða a.m. k. gert tilraun til

þess. Gaf A skýrslu um atvik fyrir sakadómi 14. júlí 1957. Sama dag var B færður til rannsóknar og gaf hann þá fyrstu skýrslu sína fyrir sakadómi. Neitaði hann sakargiftum A með öllu. Var B þá úrskurðaður í gæzluvarðhald og sat hann í því til 16. s. m. Síðan sætti hann gæzlu á vegum varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. A gaf aftur skýrslu fyrir sakadómi 15. júlí 1957, og er þá fært til bókar, að hún hafi sérstaklega færzt undan því að þurfa að sjá kærða og verið skelfingu lostin, ef á það var minnzt. Taldi dómarrinn af þessum sökum „óhjákvæmilegt að láta undan fallast að samprófa vitni þetta og kærða“. Næsta dag fór A af landi burt með leyfi dómarrans, án þess að samprófun hennar og B væri reynd, og kom hún ekki aftur til landsins, meðan rannsókn var enn fram haldið. Ákæruskjal var gefið út á hendur B 27. ágúst 1957 og þingað var í málinu næst 5. september s. á. Krafðist verjandi B þá framhaldsrannsóknar, m. a. samprófunar A og B, en verjandinn hafði þegar 16. júlí mótmælt því fyrir dómi, að A hefði verið leyfð för úr landi. Málið var sent dómsmálaráðuneyti til umsagnar 19. nóvember 1957, en það tók í svarbréfi 3. desember s. á. eigi undir nefnda kröfu um samprófun. Ítrekaði verjandi B þá kröfu, sem hann áður hafði haft uppi, um frávísun málsins. Héraðsdómari kvað því næst upp úrskurð, þar sem hann hratt þeirri kröfu. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Var talið, að mál þetta hefði réttilega verið upp tekið fyrir íslenskum dómstólum samkvæmt ákvæðum b-liðs 2. tl. og b-liðs 4. tl. 2. gr. samnings um réttarstöðu herliðs Bandaríkjanna Norður-Ameríku hér á landi, en samningi þessum var gefið lagagildi með lögum nr. 110/1951. Hins vegar var talið, að óhæfilegur dráttur hefði orðið á málinu, rannsókn þess áfátt í ýmsum greinum, en sérstaklega þó sá megingalli á, að samprófun A og B var látin farast fyrir, án þess að gild rök væru að því færð, að slíkt hefði eigi mátt takast. Þótti með þessu svo brotið gegn a- og c-liðum 9. tl. 2. gr. fyrrgreinds samnings, að skilyrði skorti til þess, að dómur yrði lagður á sakarefni. Var málinu því vísað frá héraðsdómi

12

A, sem reisti dómkröfur og hendur B á 74. gr. víxillaga nr. 93/199, gerði enga grein fyrir viðskiptum þeim, er lágu að baki víxilkraftunni. Málinu var því vísað frá dómi vegna vanrefunar

19

A höfðaði mál gegn samþykkjandanum B til heimtu skuldar samkvæmt víxli, sem framseldur hafði verið A eftir afsögn víxilsins. B krafðist frávísunar málsins, þar sem krafa A væri af þessum sökum eigi víxilkrafa. Frávísunarkröf-

- unni var hrundið, þar sem talið var, að ákvæði 20. gr. víxillaga nr. 93/1933 girtu eigi fyrir, að A gæti rekið nefnt mál á hendur B sem víxilmál, sbr. og 49. gr. sömu laga .. 29
- Kröfum barnsmóður í barnsfaðernismáli var vísað frá dómi, þar sem liðinn var frestur sá, er getur í 6. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936, og leyfis dómsmálaráðherra hafði eigi verið aflað 55
- A, sem taldi sig fyrir röð afsala og að nokkru fyrir traustnám hafa öðlzt leigurétt að 10.000 fermetra spildu í landi jarðarinnar V, stefndi hinum upphaflegu leigutökum, G, P og S, til viðurkenningar á þeim rétti. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi með þeim rökum, að eiganda V hefði ekki verið stefnt. Hæstiréttur felldi þann dóm úr gildi, þar sem engar réttarfarsástæður þóttu standa því í vegi, að efnisdómur yrði lagður á kröfu A á hendur G, P og S, enda þótt slíkur dómur bindi að sjálfsögðu ekki aðra en aðilja málsins 91
- Iðnneminn Þ og trésmíðameistarinn T gerðu með sér námsamning 8. nóvember 1948, er var staðfestur af iðnfulltrúum og lögreglustjóra um það bil ári síðar. Þ taldi T hafa vanefnt skyldur sínar samkvæmt námssamningnum, og höfðaði Þ af því tilefni mál gegn T til heimtu skaðabóta. Var málið höfðað fyrir hinum almennu dómstólum, en því var vísað frá dómi með þeim rökum, að gerðardómur ætti að fjalla um málið samkvæmt 7. gr. námssamningsins, enda giltu ákvæði laga nr. 100/1938 um samninginn. Gerðardómur fjallaði því næst um málið, en Þ var óánægður með niðurstöðu hans. Höfðaði hann enn mál fyrir héraðsdómi og krafðist þess, að allar kröfur hans fyrir gerðardómi yrðu teknar til greina. Þessu máli var einnig vísað frá dómi með sömu rökum og fyrr, enda var og lögmæti málsmeðferðar af hendi gerðardómsins ekki véfengt 157
- Í opinberu máli út af líkamsárás voru skaðabótakröfur svo vanreifaðar, að þeim var vísað frá dómi 186
- A gaf B yfirlýsingu um, að hann skuldaði B kr. 12.650,00 fyrir húsaleigu og hitakostnað. B höfðaði mál gegn A til heimtu þessarar fjárhæðar. Með mati húsaleigunefndar kom í ljós, að húsaleigan hafði verið of há hjá B. Hann átti því ekki lögverndaða kröfu samkvæmt skuldaryfirlýsingunni, að því er til húsaleigunnar tók. Þrátt fyrir áskorun A, lagði B hins vegar ekki fram gögn, er sýndu, hversu mikill hluti skuldarinnar væri sprottinn af hitakostnaði. Þótti kröfugerð B því svo vanreifuð, að málinu var vísað sjálfkrafa frá héraðsdómi 343
- Skaðabótakröfu í opinberu máli út af líkamsárásum þóttu svo vnareifaðar, að þeim var vísað frá héraðsdómi 363

- A höfðaði mál gegn B til greiðslu á viðgerðarkostnaði. B höfðaði gagnsök og krafðist andvirðis tækja, er hann taldi, að A hefði eigi skilað. Kröfur aðilja, bæði í aðalsök og gagnsök, þóttu svo vanreifaðar, að málinu í heild var vísað frá héraðsdómi 482
- Aðiljar einkamáls létu undir höfuð leggjast að sundurliða og rökstyðja kröfur sínar, þótt þeir fengju langa fresti í málinu. Þótti þessi málsmeðferð brjóta svo í bág við ákvæði laga nr. 85/1936, að héraðsdómari vísaði af sjálfsdáðum málinu í heild frá dómi 525
- Pólverjinn G höfðaði mál gegn Íslendingnum F til greiðslu á \$ 44.000,—, sem G kvað vera lán, veitt F á árunum 1950—1956. F viðurkenndi skuld þessa. G lét gera löghald hjá F til tryggingar kröfu þessari og höfðaði framangreint mál gerðinni til staðfestingar. Um þetta leyti stóð yfir hjóna-skilnaðarmál milli F og konu hans, U, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. U kvaðst aldrei hafa heyrt getið um framangreinda kröfu G og véfengdi hana. Höfðaði U meðalgöngusök í nefndu máli af því tilefni. G og F kröfðust frávisunar á meðalgöngusökinni, en þeirri kröfu var hrundið, þar sem U var talin eiga mikilla hagsmuna að gæta í aðalmálinu 561
- A hafði í máli gegn B uppi þá kröfu til „ýrustu vara“, að B endurgreiddi hluta af kaupverði jarðar að tiltölu við það, sem tiltekin réttindi yrðu metin mikill hluti af heildarverðmæti jarðarinnar. Þar sem dómkrafa þess var ekki ákveðin tiltekinni fjárhæð og A aflaði ekki gagna til stuðnings henni eða skýringa á henni, var henni vísað frá dómi 565
- Barnakennari (S) höfðaði mál gegn Lífeyrissjóði barnakennara (L) og krafðist þess m. a., að viðurkennt yrði, að honum væri óskýlt að greiða iðgjöld til L eftir 1. október 1955, en ætti samt rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt 10. gr. laga nr. 66/1955, er samantlagður aldur hans og þjónustutími væri orðinn 95 ár. Héraðsdómari vísaði kröfu þessari sjálfkrafa frá dómi á þeim grundvelli, að af gögnum málsins væri ljóst, að þessi tími væri ekki kominn, er málið var rekið, og gæti S því ekki nú krafizt dómsúrskurðar um þessi réttindi. Hæstiréttur hratt þessum frávisunardómi, þar sem það var talið skipta S miklu, að fá þegar dómsúrlausn um, hver væri réttur hans á hendur L og hver væru skilyrði þess réttar 568
- Héraðsdómari vísað máli af sjálfsdáðum frá dómi, þar sem hann taldi stefnda, er eigi sótti þing, ekki hafa fengið nægan stefnufrest. Hæstiréttur felldi frávisunardóminn úr gildi, þar sem stefnubirting hafði farið fram á 7 náttu fresti, en stefnufrestur var ákveðin ein vika 587

A höfðaði mál gegn B til greiðslu skuldar. B höfðaði gagnsök gegn A, en flestar krafanna í gagnsök þóttu svo vanreif- aðar, að þeim var vísað frá dómi	598
A sótti B í héraði til greiðslu skaðabóta fyrir rof á samningi um kaup á tiltekinni jörð í S-hreppi, ásamt húsum, mann- virkjum og nokkrum búsmunum. Höfðaði A málið í S-þing- há, en B var heimilisfastur annarsstaðar. Gegn andmæl- um B varð mál sem þetta ekki sótt á varnarþingi fasteignar samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936, og var því þess vegna vísað frá héraðsdómi	679
Í máli til staðfestingar á lögbannsgærd krafðist stefndi þegar eftir þingfestingu þess, að málinu yrði vísað frá dómi, þar sem stefnandi hafði þá eigi lagt fram dómsgærdir fógæta- dóms um lögbannið. Eigi þóttu efni til að taka þá kröfu til greina, þótt dómsgærdirnar væru eigi fram lagðar þegar við þingfestingu staðfestingarmálsins	681

Frestir.

Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðal- málsins samkvæmt löggjöfnun frá 2. mgr. 117. gr. laga nr. 85/1936	1
Einkamáli frestað í Hæstarétti til að veita áfrýjanda kost á öflun gagna	265
Stefndi í héraðsdómsmáli var talinn hafa fengið nægan frest til öflunar gagna í málinu, og var því synjað um frek- ari frest	413
A hafði áfrýjað máli til Hæstaréttar til þingfestingar í apríl- mánuði. Í lok júnímánaðar s. á hafði A ekki enn beðið héraðsdómara um afgreiðslu á dómsgærdum í málinu. Gegn andmælum stefnda var A því neitað um frekari frest og málinu vísað frá Hæstarétti	560
Einkamáli frestað í Hæstarétti með úrskurði, þar sem ástæða þótti til að bíða frekari gagna, sem væntanleg voru í málinu	617

Fyrning kröfuréttinda.

Sjómaðurinn A höfðaði í október 1956 mál gegn útgerðarmann- inum B til heimtu hluta af gjaldeyrisfriðindum bátaútsvegs- ins vegna starfa á bát B vetrarvertíðirnar 1952 og 1953. Stefna málsins var birt B 30. október 1956. B taldi kröfu A fyrnda, þar sem B hefði borizt fyrsta greiðslu fyrir nefnd gjaldeyrisfriðindi 25. september 1952. Ekki var sannað, að A hefði fengið vitneskju um nefnda greiðslu svo snemma, að krafa hans væri fyrnd	160
--	-----

Fyrning sjóveðréttar.

Sjóveðréttur fyrir kaupkröfu sjómanns ekki tekinn til greina,

þar sem hann var fyrndur samkvæmt 6. tl. 251. gr. laga nr. 56/1914	31
--	----

*Gagnsakir. Sjá málasmag.**Gáleysi. Sjá saknæmi.**Gerðardómur.*

Iðnneminn Þ og trésmíðameistarinn T gerðu með sér náms- samning 8. nóvember 1948, er var staðfestur af iðnfulltrú- um og lögreglustjóra um það bil ári síðar. Þ taldi T hafa vanefnt skyldur sínar samkvæmt námssamningnum og höfðaði því mál gegn T fyrir héraðsdómi til heimtu skaða- bóta. Því máli var vísað frá dómi með þeim rökum, að gerðardómur ætti að fjalla um málið samkvæmt 7. gr. námssamningsins, enda giltu ákvæði laga nr. 100/1938 um samninginn. Gerðardómur fjallaði því næst um málið, en Þ var óánægður með niðurstöðu hans. Höfðaði hann enn mál fyrir héraðsdómi og krafðist þess, að allar kröfur hans fyrir gerðardómi yrðu teknar til greina. Þessu máli var einnig vísað frá dómi með sömu rökum og fyrr, enda var og lögmæti málsmeðferðar af hendi gerðardómsins ekki véfengt	157
--	-----

*Gertæki. Sjá sjálftekt.**Girðingarréttur.*

Bændurnir A—D kröfðust þess, að brott yrði numin með fógeta- gerð girðing, sem eigandi nágrannajarðar (J) hafði sett þar í fjöru, en girðingin hefti för A—D til sandtöku, sem þeir töldu sig eiga ásamt J í fjörunni. Land það, sem jörð J hafði verið úthlutað með landskiptagerð árið 1940, tak- markaðist „af flóðmálslínu sjávarins“, og lýsti formaður landskiptanefndar því, að skiptin hefðu ekki tekið til fjöru- gagna fyrir neðan stórstraumsflóðmálslínu, og væri því sandtekja neðan þeirrar línu sameign aðilja. Að svo vöxnu máli þótti J ekki með sjálftekt geta tálmað A—D frjálsa för um fjöruna. Var því kveðið á um brott nám girðing- arinnar	683
---	-----

Gjafsókn. Gjafvörn.

Veitt gjafsóknar- eða gjafvarnarleyfi 55, 63, 141, 214, 389, 486, 544, 565, 577, 609, 711, 746, 796
--

Gjalddeyrismál.

Bifreiðarstjórinn A hafði selt varnarliðsmanni flösku af áfengi

gegn 10 dollurum í svonefndum hermannagjaldeyri. A var m. a. ákærður til refsingar fyrir brot á 3. gr. laga nr. 88/1953 svo og til upptöku gjaldeyrisins. A þótti ekki með viðtöku gjaldeyrisins einni hafa „verzlað“ með gjaldeyri í merkingu 3. gr. nefndra laga, og var hann því sýknaður af refsí- og upptökuákærinni 434

Gæzluvarðhald.

Gæzluvarðhaldsvist sökunauts látin koma til frádráttar dæmdri refsísvist 7, 96, 284

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hjón. Hjúskapur.

Pólverjinn G höfðaði mál gegn Íslendingnum F til greiðslu á \$44.000,—, sem G kvað vera lán, veitt F á árunum 1950—1956. F viðurkenndi skuld þessa. G lét gera löghald hjá F til tryggingar kröfu þessari og höfðaði framangreint mál gerðinni til staðfestingar. Um þetta leyti stóð yfir hjóna-skilnaðarmál milli F og konu hans, U, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. U kvaðst aldrei hafa heyrt getið um framangreinda kröfu G og véfengdi hana. Höfðaði U meðalgöngusök í nefndu máli af því tilefni. G og F kröfðust frávísunar á meðalgöngusökinni, en þeirri kröfu var hrundið, þar sem U var talin eiga mikilla hagsmuna að gæta í aðalmálinu 561

A og B gengu í hjónaband árið 1920 og gerðu þá kaupmála, sem þinglesinn var samkvæmt ákvæðum laga nr. 3/1900. Samkvæmt kaupmála þessum skyldu innanhúsgögn, sem til voru við giftingu og þau, er síðar bættust við, vera séreign konunnar (A). Einnig var svo kveðið á, að arfur, er hvoru hjóna hlotnaðist, skyldi vera séreign þess. Á árunum 1920 og 1921 hlaut A í arf eftir foreldra sína a. m. k. röska 70 þúsundir króna, en B, sem var heilsuveill, var lítt efnum búinn. Árið 1922 keyptu þau hjón jörð fyrir 36 þúsund krónur, og staðhæfði A, að hún hefði lagt allt fé til þeirra kaupa, enda varð eigi séð, hvaðan B hefði átt að koma fé til þess. Jörð þessa seldu þau 1925 fyrir 45 þúsund krónur. Árið 1927 keyptu þau húseign á Akureyri fyrir kr. 27.000.00 og var eigninni afsalað á nafn A, sem kvaðst hafa lagt allt fé til kaupanna. Á árinu 1936 fékk B, sem rak nú verzlun á Akureyri, um 20.000 króna arf eftir föður sinn. Á árinu 1943 seldi A tvær íbúðir í nefndu húsi fyrir rúmlega 30 þúsund krónur, en á árinu 1952 brann allt hús-ið, og fékk A þá sem brunabætur fyrir sinn hluta rúmlega 260 þúsundir króna svo og 35 þúsund krónur fyrir húsmuni.

Á sama ári festu þau kaup á þriggja herbergja íbúð fyrir kr. 147.500.00, og kvaðst A hafa greitt allt kaupverðið af eigin fé, að undanteknum rúmum 15 þúsundum króna, sem hvíldu sem veðskuld á húsinu. B andaðist árið 1954. Skuldheimtumenn í dánarbúinu kröfðust þess, að allir innan-stokksmunir þeirra hjóna, bókasafn og nefnd íbúð yrðu tekin undir skiptin, en A mótmælti því, þar sem hún taldi verðmæti þessi vera séreign sína. Skiptaréttur taldi sann- að, að allir húsmunirnir væru séreign A, en hins vegar eigi, að því er snerti bókasafnið og íbúðina. Úrskurði skiptarétt- ar var áfrýjað til Hæstaréttar, að því er varðaði bóka- safnið og íbúðina. Hæstiréttur staðfesti úrskurð skipta- réttar um bókasafnið, en taldi hins vegar íbúðina vera séreign A. Þóttu gild rök styðja þá frásögn A, að húskaupin á Akureyri 1927 hefðu verið gerð fyrir séreignarfé hennar, svo og að sama gildi um kaupin á nefndri íbúð, sem var þinglesin eign hennar 486

Hlutdeild.

A var ákærður fyrir tilraun til hlutdeildar í röngum fram- burði fyrir dómi. Voru málsatvik þau, að A hafði m. a. verið ákærður fyrir að hafa ekið bifreið sinni gálauslega og með áhrifum áfengis. A neitaði sakargiftum, en fjórir piltar, sem voru með A í bifreiðinni, báru hins vegar fyrir dómi, að A hefði ekið ölvaður í umrætt sinn. Nokkru eftir að piltarnir höfðu borið þetta, kom A með þá til lögmanns- ins G, og héldu þeir því fram þar, að þeir hefðu borið rangt um þetta atriði, þ. e. að A hefði ekki ekið bifreiðinni, eftir að hann tók að neyta áfengis. Piltarnir voru nú kvaddir fyrir dóm af nýju og viðurkenndu þeir, að þeir hefðu skýrt frá málsatvikum með framangreindum hætti hjá G, en sögðust hafa gert það að beiðni A, sem hefði lofað þeim afnotum bifreiðar sinnar endurgjaldslaust um tíma, ef þeir breyttu fyrri framburði sínum. Piltarnir staðhæfðu hins vegar, að hinn upphaflegi framburður þeirra væri réttur. Sannað þótti, að A hefði lagt að piltunum að hverfa frá fyrri framburði sínum fyrir dómi, enda var litið svo á, að með því að fara með piltana til G, sem til stóð, að yrði verjandi A í opinbera málinu, hefði A ætlað til, að fram- burður þeirra í hinni nýju mynd yrði notaður í því máli. Var A með þessu talinn hafa gerzt sekur við 142. gr. al- mennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. sömu laga 96

Bifreiðarstjóri fékk farþega í bifreið sinni til að bera rangt fyrir dómi um tölu farþega í bifreiðinni og braut með því gegn 142. gr. sbr. 22. gr. almennra hegningarlaga nr.

19/1940	461
Skipstjórinn S, sem grunaður var um fiskveiðibrot, fékk tvo af skipverjum sínum til að bera rangt fyrir dómi um atvik og aðgerðir í veiðiförinni. Hafði S með þessu brotið gegn 142. gr. sbr. 22. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 ..	721

Iðnaðarnám.

Iðnneminn Þ og trésmíðameistarinn T gerðu með sér náms-samning 8. nóvember 1948, er var staðfestur af iðnfulltrú-um og lögreglustjóra um það bil ári síðar. Þ taldi T hafa vanefnt skyldur sínar samkvæmt námssamningnum og höfðaði af því tilefni mál fyrir héraðsdómi gegn T til heimtu skaðabóta. Því máli var vísað frá dómi með þeim rökum, að gerðardómur ætti að fjalla um málið samkvæmt 7. gr. námssamningsins, enda giltu ákvæði laga nr. 100/1938 um samninginn. Gerðardómur fjallaði því næst um málið, en Þ var óánægður með niðurstöðu hans. Höfðaði hann enn mál fyrir héraðsdómi og krafðist þess, að allar kröfur hans fyrir gerðardómi yrðu teknar til greina. Þessu máli var einnig vísað frá dómi með sömu rökum og fyrr, enda var og lögmæti meðferðar af hendi gerðardómsins ekki véfengt ..	157
--	-----

Innsetningargerð.

Útgerðarmennirnir A og B sendu sama dag net sín, 50 eða 51 tölu, til netagerðarinnar H til afvötnunar og þurrkunar. Eftir nokkra mánuði sóttu þeir netin, en fljótlega á eftir taldi A, að hann hefði ekki fengið rétt net, heldur mundi honum vegna mistaka hafa verið afhent net B. B vildi ekki á þetta fallast, og krafðist A þá netanna með inn-setningargerð. Dómkvaddir menn skoðuðu net beggja og þótti af þeirri skoðun ljóst, að miklar líkur voru til, að talsverður hluti netanna hefði ruglazzt, en þó þóttu ekki fram færðar nægar sönnur fyrir því, að A ætti öll þau net, sem afhent höfðu verið B, en innsetningargerðinni var beint að þeim öllum. Er málið kom fyrir Hæstarétt, hafði B og verið afhent aftur umdeild net og var ekki vitað, hvort þau væru lengur sérgreind eða jafnvel, hvort þau væru lengur til. Var því synjað um framkvæmd innsetningargerðarinnar	618
---	-----

Ítrekun.

Togaraskipstjóri hafði gerzt sekur um ítrekað fiskveiðabrot. Var refsing hans ákveðin m. a. með tilliti til þess	44
Bifreiðarstjóri gerðist sekur um ítrekað brot gegn ákvæðum bifreiðalaga um ölvun við akstur. Var honum dæmd varð-haldsrefsing og hann sviptur ökuleyfi ævilangt	248

Játning. Sjá aðiljaskýrslur.*Kjörstjórnir.*

A, B og C voru kosnir í undirkjörstjórn í kaupstaðnum S, og unnu þeir þau störf við kosningar til Alþingis í júnímánuði 1956. A, B og C kröfðu S um þóknun fyrir störf sín, kr. 55.00 á klst. í samtals 60 klst. S neitaði greiðslu, og höfðaði þá J, sem fengið hafði kröfur A, B og C framseldar, mál gegn S. Var S sýknaður af kröfum J. Í dómi Hæstaréttar er tekið fram, að viðtaka við nefnu til undirkjörstjórnarstarfa við kosningar til Alþingis hafi um langan aldur verið þegnkvöð. Lög um kosningar til Alþingis á ýmsum tímum hafi almennt kveðið á um greiðslu ýmiss kostnaðar af kosningunum, en látið ógetið þóknunar fyrir starfa undirkjörstjórnarmanna. Þessi þögn laganna hafi í framkvæmd verið skilin þannig, að eigi væri um að tefla lögvarða kröfu til þóknunar fyrir starfann. Með skírskotun til þessarar lögvenju svo og þess, að starfinn sé eigi svo tímafrekur, að krafa til launa fyrir hann sé varin af 67. gr. stjórnarskrárinnar, var kröfum J hrundið 737

Kynferðisbrot.

Stúlkan J kærði bifreiðarstjórnann M fyrir að hafa ekið með sig burt frá skemmtistað í Reykjavík gegn vilja sínum og síðan reynt með ofbeldi að þvinga sig til samfara í bifreiðinni, er M hafði stöðvað á afviknum stað fyrir utan bæinn. M kvað J hafa verið fúsa til fararinnar og síðan leyft honum að hafa samfarir við sig í bifreiðinni, en er hann hafi ætlað að hefja samfarir í annað sinn, hafi hún snúizt öndverð gegn því og eftir talsverð átök flúið úr bifreiðinni. Í ljós var leitt, að J hafði ætlað að hitta kunningja sinn, karlmann, fyrir utan nefndan skemmtistað um það bil, er M ók henni brott, að hún kom skelfd og illa til reika frá M, og verulegir áverkar fundust á henni. J hélt ávallt fast við framburð sinn fyrir dómi og var sjálfri sér samkvæm í frásögn. Þótti því nægilega sannað, að M hefði gert tilraun til að nauðga J og að hann hefði með því brotið gegn 1. mgr. 194. gr., sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940. Hlaut hann 15 mánaða fangelsisrefsingu. Hann var og sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga og sviptur ökuleyfi ævilangt 452

Kærumál.

Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðalmálsins samkvæmt lögjöfnun frá 2. mgr. 117. gr. laga nr. 85/1936 1

- Erlend stúlka, A, kærði bandarískan foringja, B, fyrir að hafa þröngvað sér til samfara eða a. m. k. gert tilraun til þess. Gaf A skýrslu um atvik fyrir sakadómi 14. júlí 1957. Sama dag var B færður til rannsóknar og gaf hann þá fyrstu skýrslu sína fyrir dómi. Neitaði hann algerlega sakargiftum A. Var B þá úrskurðaður í gæzluvarðhald og sat hann í því til 16. s. m. Síðan sætti hann gæzlu á vegum varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. A gaf aftur skýrslu fyrir dómi 15. júlí 1957, og er þá fært til bókar, að hún hafi sérstaklega færzt undan því að sjá kærða og verið skelfingu lostin, ef á það var minnzt. Taldi dómariinn af þessum sökum „óhjákvæmilegt að láta undan fallast að samprófa vitni þetta og kærða“. Næsta dag fór A af landi burt með leyfi dómarsins, án þess að samprófun hennar og B væri reynd, og kom hún ekki aftur til landsins, meðan rannsókn var enn fram haldið. Ákæruskjal var gefið út á hendur B 27. ágúst 1957 og þingað var í málinu næst 5. september s. á. Krafðist verjandi B þá framhaldsrannsóknar, m. a. samprófunar A og B, en verjandinn hafði þegar 16. júlí mótmælt því fyrir dómi, að A hefði verið leyfð för úr landi. Málið var sent dómsmálaráðuneytinu til umsagnar 19. nóvember 1957, en það tók í svarbréfi 3. desember s. á. eigi undir nefnda kröfu um samprófun. Ítrekaði verjandi B þá kröfu, sem hann hafði áður haft uppi, um frávísun málsins. Héraðsdómari hratt þeirri kröfu með úrskurði. Var úrskurðurinn kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Var talið, að mál þetta hefði réttilega verið upp tekið fyrir íslenskum dómstólum samkvæmt ákvæðum b-liðs 2. tl. og b-liðs 4. tl. 2. gr. samnings um réttarstöðu herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, en samningi þessum var gefið lagagildi með lögum nr. 110/1951. Hins vegar var talið, að óhæfilegur dráttur hefði orðið á málinu, rannsókn þess áfátt í ýmsum greinum, en sérstaklega þó sá megingalli á, að samprófun A og B var látin farast fyrir, án þess að gild rök væru að því færð, að slíkt hefði eigi mátt takast. Þótti með þessu brotið svo gegn a. og c-liðum 9. tl. 2. gr. fyrrgreinds samnings, að skilyrði skorti til þess, að dómur yrði lagður á sakarefni. Var málinu því vísað frá héraðsdómi 12
- A, sem reisti dómkröfur sínar á hendur B á 74. gr. víxillaga nr. 93/1933, gerði enga grein fyrir viðskiptum þeim, er lágu að baki víxillkröfunni. Héraðsdómari vísaði því málinu frá vegna vanreifunar. A kærði frávísunardóminn til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn 19
- A höfðaði mál gegn samþykkjandanum B til heimtu skuldar samkvæmt víxli, sem framseldur hafði verið A eftir af-

sögn víxilsins. B krafðist frávísunar málsins, þar sem krafa A væri af þessum sökum eigi víxilkrafa. Héraðsdómari hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar, en Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn. Var talið, að ákvæði 20. gr. víxillaga nr. 93/1933 girti eigi fyrir, að A gæti rekið nefnt mál á hendur B sem víxilmál, sbr. og 49. gr. sömu laga 29

A, sem taldi sig fyrir röð afsala og að nokkru fyrir traustnám hafa öðlzt leigurétt að 10.000 fermetra landspildu í landi jarðarinnar V, stefndi hinum upphaflegu leigutökum, G, P, S, til viðurkenningar á þeim rétti. Héraðsdómari vísaði því máli frá dómi, þar sem eiganda V hefði eigi verið stefnt. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, en felldur þar úr gildi, þar sem engar réttarfarsástæður þóttu standa því í vegi, að efnisdómur yrði lagður á kröfu A, enda þótt slíkur dómur bindi að sjálfsögðu einungis aðilja málsins 91

Iðnneminn Þ og trésmiðameistarinn T gerðu með sér námsamning í nóvember 1948, er var staðfestur af iðnfulltrúum og lögreglustjóra um það bil ári síðar. Þ taldi T hafa vanefnt skyldur sínar samkvæmt námssamningnum og höfðaði því mál gegn T fyrir héraðsdómi til heimtu skaðabóta. Því máli var vísað frá dómi með þeim rökum, að gerðardómur ætti að fjalla um málið samkvæmt ákvæðum námssamningsins, enda giltu ákvæði laga nr. 100/1938 um samninginn. Gerðardómur fjallaði því næst um málið, en Þ var óánægður með niðurstöðu hans. Höfðaði hann enn mál fyrir héraðsdómi og krafðist þess, að allar kröfur hans fyrir gerðardómi yrðu teknar til greina. Héraðsdómur vísaði þessu máli einnig frá dómi með sömu rökum og fyrr, enda var og lögmæti málsmeðferðar af hendi gerðardómsins ekki véfengt. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 157

Þýzkur yfirlögráðandi (K) höfðaði mál gegn S, föður tveggja óskilgetinna barna hans með þýzkri stúlku, er nú var látin, og krafðist afhendingar barnanna. Með úrskurði Hæstaréttar var aðiljum veitur kostur á að afla álits dómkvaddra sérfræðinga í sálar- og uppeldisfræði um það, hvort ástæða væri til að ætla, að afhending sú og flutningur úr landi, sem krafizt var, mundi hafa skaðleg áhrif á sálarlíf barnanna. B og M voru dómkvaddir til þessa starfa og skiluðu þeir álitsgerð. Lögmaður K kvaddi B og M fyrir dóm til að staðfesta álitsgerðina, og lagði hann auk þess fyrir þá margar spurningar. Af hálfu S var því neitað, að nokkrar af spurningum þessum yrðu lagðar fyrir M, og kvað héraðsdómari þá upp úrskurð um, að svo skyldi gert. Úrskurður

- inn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, þar sem spurningum þessum þótti að nokkru þegar svarað í álitsgerðinni og að öðru leyti þýðingarlausar, sbr. 3. mgr. 133. gr. laga nr. 85/1936. Hins vegar var staðfestur úrskurður héraðsdómara í sama máli, þar sem synjað var um, að M legði fram bókanir sínar um gáfnapróf yfir nefndum börnum og um aðrar athuganir hans á börnunum .. 195, 198
- B kærði til Hæstaréttar dómkvaðningu yfirmatsmanna, sem gerð var að beiðni A. Nokkrar matsgerðir höfðu áður verið framkvæmdar um málsefnið. Þótti dómara því hafa verið rétt að gera aðiljum viðvart, áður en dómkvaðning fór fram, til þess að þeir gætu lýst horfi sínu til hennar. Þetta gerði dómari ekki og var dómkvaðningin því ómerkt 277
- Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar .. 339, 584, 588, 629, 709
- Mál út af skiptum aðilja vegna húsaleigu var svo vanreifað, að héraðsdómari vísaði því sjálfkrafa frá dómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn 343
- Kærður var til Hæstaréttar úrskurður skiptaráðanda í máli til véfengingar á erfðaskrá S, en með úrskurðinum var heimilislækni S heimilað að bera vætti um andlega heilsu S á þeim tíma, er hún gerði skrána. Þótti vitnisburðurinn geta haft þýðingu um úrslit erfðamálsins, sbr. 10. gr. laga nr. 47/1932 og sjónarmið 24. gr. og 26. gr. laga nr. 42/1949. Var úrskurðurinn staðfestur í Hæstarétti 359
- Héraðsdómari synjaði með úrskurði stefnda um frekari frest í máli til gagnaöflunar, þar sem hann hefði fengið nægilegan frest í því skyni. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 413
- Mál var höfðað í Hafnarfirði gegn hlutafélagi, sem skrásett var á Þingeyri. Stefna var birt stjórnarformanni á heimili hans í Reykjavík. Hann kom fyrir dóm við þingfestingu málsins og taldi stefnubirtinguna ólöglega og stefnufrest of stuttan. Héraðsdómari hratt þessum mótbárum með úrskurði með skírskotun til 95. gr. og 99. gr. sbr. 101. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 417
- Hvorum málsaðilja var í héraði dæmt að bera kostnað sinn af máli, þar sem stefndi var sýknaður af dómkröfum stefnanda. Ákvæði héraðsdóms um málskostnað var kært til Hæstaréttar, sem staðfesti úrslausnina 425
- Aðili máls krafðist þess, að dómendur í sjó- og verzlunardómsmáli (fulltrúi héraðsdómara og tveir meðdómendur) vikju sæti, þar sem þeir höfðu í forsendum dóms í öðru máli tekið afstöðu til sakarefnis í fyrirtalda málinu. Dómendurnir þóttu ekki af þessum sökum vanhæfir til dómsetu og hratt

hinn reglulegi héraðsdómari því þessari kröfu aðiljans. Úrskurður héraðsdómara var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti úrskurðinn	466
Vitt tilefnislaus kæra til Hæstaréttar	466
A höfðaði mál gegn B til greiðslu á viðgerðarkostnaði. B höfðaði gagnsök og krafðist andvirðis tækja, er hann taldi, að A hefði eigi skilað. Héraðsdómari vísaði málinu í heild frá dómi, þar sem hann taldi kröfur aðilja, bæði í aðalsök og gagnsök, vanreifaðar. Dómurinn var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	482
Aðiljar einkamáls létu undir höfuð leggjast að sundurliða og rökstyðja kröfur sínar, þótt þeir fengju langa fresti í málinu. Þótti þessi málalítilbúnaður brjóta svo í bág við ákvæði laga nr. 85/1936, að héraðsdómari kvað af sjálfsdáðum upp úrskurð, þar sem hann vísaði málinu í heild frá dómi. Úrskurður þessi var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	525
Ákærði í opinberu máli taldi, að ekki hefði verið gætt réttar meðferðar á beiðni hans um niðurfellingu saksóknar, og kvað héraðsdómari upp úrskurð um ágreininginn. Sá úrskurður var færður til Hæstaréttar	534
Ákærði H krafðist frávísunar opinbers máls á þeim grundvelli, að öðrum, sem líkt hefði staðið á um, hefði verið sleppt við ákæru. Héraðsdómari hratt þessari kröfu með úrskurði, sem H kærði til Hæstaréttar. Var úrskurðurinn staðfestur	535
Pólverjinn G höfðaði mál gegn Íslendingnum F til greiðslu á \$44.000, sem G kvað vera lán, veitt F á árunum 1950—1956. F viðurkenndi skuld þessa. G lét gera löghald hjá F til tryggingar kröfu þessari og höfðaði framangreint mál gerðinni til staðfestingar. Um þetta leyti stóð yfir hjónaskilnaðarmál milli F og konu hans, U, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. U kvaðst aldrei hafa heyrt getið um framangreinda kröfu G og véfengdi hana. Höfðaði U meðalgöngusök í nefndu máli af því tilefni. G og F kröfðust frávísunar á meðalgöngusökinni, en héraðsdómari hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem færður var til Hæstaréttar. Hæstiréttur staðfesti úrskurð héraðsdómara	561
Héraðsdómari vísaði kröfu, sem var vanreifuð og ekki ákveðin tiltekinni fjárhæð, frá dómi. Frávísunardómurinn var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	565
Kærður var til Hæstaréttar dómur héraðsdómara, er vísaði máli S sjálfkrafa frá dómi á þeim grundvelli, að ekki væri tímabært að kveða á um réttmæti dómkrafna hans. Hæstiréttur hratt frávísunardóminum, þar sem talið var, að það skipti S miklu að fá skorið úr um rétt hans að þessu leyti	568
Mál var hafið og stefnda dæmdar ómaksbætur. Hann kærði	

ákvæðið um ómaksbæturnar til Hæstaréttar, sem staðfesti ákvörðunina	575
Héraðsdómari vísaði máli af sjálfsdáðum frá dómi, þar sem hann taldi stefnda, er eigi sótti þing, ekki hafa fengið nægan stefnufrest. Frávísunardómurinn var færður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, þar sem stefnubirting hafði farið fram á 7 náttu fresti, en stefnufrestur var ákveðinn ein vika	587
S krafði H um 10 þúsund krónur í sölulaun vegna sölu á flugvél. Starfsmaður H, O, sem annaðist viðtöku á afborgunum kaupverðsins frá umboðsmanni kaupanda, M, bar fyrir dómi, að M hefði fengið fullnaðarkvittun fyrir kaupverðinu, þótt 10 þúsund krónur skorti á, að það væri að fullu greitt, enda hefði M lofað að greiða þessar 10 þúsund krónur til S sem sölulaun. M mótmælti þessu og var framburði O mótmælt sem röngum og óstaðfestum, en því var mótmælt af hálfu S, að O fengi að staðfesta framburð sinn. Héraðsdómari synjaði þessu með úrskurði með skírskotun til 1. tl. 2. mgr. 127. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurðurinn var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann	592
P, sem kærði úrskurð héraðsdómara um frestsynjun til Hæstaréttar, hafði engar kröfur uppi fyrir Hæstarétti né sendi þangað greinargerð. Var kærumálinu af þeim sökum vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti	596
Héraðsdómari vísaði öllum kröfum gagnsakar frá dómi sökum vanreifunar. Sá dómur var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn í flestum atriðum, en taldi hins vegar tvær af gagnkröfum B nægilega reifaðar til að dómur yrði á þær lagður. Var héraðsdómur ómerktur að því leyti	598
Héraðsdómari sektaði með dómi í opinberu máli málflutningsmann fyrir ósæmileg ummæli. Málflutningsmaðurinn kærði þetta ákvæði héraðsdóms til Hæstaréttar, sem staðfesti hið kærða dómsákvæði	602, 606
A sótti B í héraði til greiðslu skaðabóta fyrir rof á samningi um kaup á tiltekinni jörð í S-hreppi ásamt húsum, öðrum mannvirkjum og nokkrum húsmunum. Höfðaði A málið í S-þinghá, en B var heimilisfastur annarstaðar. Héraðsdómari hratt kröfu um frávísun málsins af þessum sökum. Sá úrskurður var færður til Hæstaréttar, er felldi hann úr gildi og vísaði málinu frá héraðsdómi þar sem það var höfðað á röngu varnarþingi	670
Í máli til staðfestingar á lögbannsgerð krafðist stefndi þegar eftir þingfestingu þess, að málinu yrði vísað frá dómi, þar sem stefnandi hafði þá eigi lagt fram dómsgerðir fótgetadóms um lögbannið. Hratt héraðsdómur þeirri kröfu með úrskurði, sem færður var til Hæstaréttar og staðfest-	

- ur þar. Þóttu eigi efni til að sinna frávísunarkröfunni, þótt nefndar dómsgerðir væru eigi fram lagðar þegar við þingfestingu staðfestingarmálsins 681
- Lögmaður málsaðiljans A kærði til Hæstaréttar sem réttarneitun þá ákvörðun dómarafulltrúans K að láta þegar fram fara yfirheyrzlu yfir aðiljanum B, en lögmaður A hafði áður lýst því, að hann kærði þá ákvörðun. Var kröfu A um refsingu á hendur K eða til vara húsbónda hans, E, hrundið 696
- Læknir neitaði að taka blóð úr bifreiðarstjóra gegn andmælum hans, en bifreiðarstjórinn var grunaður um ölvun við akstur. Héraðsdómariinn skyldaði þá lækninn með úrskurði til að framkvæma aðgerðina. Læknirinn kærði úrskurðinn til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 789

Landamerkjamálar.

- A keypti jörðina H í maílok 1954. Markagarður jarðanna H og V, sem gerður hafði verið með samkomulagi eigenda 1929, en því samkomulagi eigi verið þinglýst, var þá sýnilegur og skömmu áður hafði verið reist iðnhýsi á þrætusvæðinu á vegum eigenda V. Var A því ekki talinn hafa getað verið grandlaus um, að merki milli jarða þessara væru önnur en þau, er garðurinn sýndi. Kröfu hans um, að merki yrðu að þessu leyti ákveðin samkvæmt þinglesinni merkjaskrá fyrir H frá 1880 var því hrundið, en merkin ákveðin í samræmi við nefnt samkomulag frá 1929 420

Landhelgibrot. Sjá fiskveiðabrot.

Landskipti.

- Landskipti milli jarðanna V og G höfðu verið framkvæmd fyrir alllöngu síðan, að undanteknu sameiginlegu beitolandi jarðanna. Því landi var skipt undirskiptum 1948, en yfirskiptanefnd vísaði málinu frá 1949, þar sem ágreiningur væri um eignarhlutföll landsins. Höfðuðu eigendur V þá mál til ógildingar undirlandskiptunum og lauk því máli með dómi Hæstaréttar 10. janúar 1956, þar sem undirlandskiptunum var rift og jafnframt gefin fyrirmæli um grundvöll nýrra skipta. Því næst fóru fram ný undirlandskipti í maí 1956 og síðar yfirlandskipti 15. nóvember s. á., er tekin voru upp á ný 15. júní 1957. Eigendur V töldu sig vanhaldna af yfirskiptum þessum og höfðuðu mál til ógildingar þeirra. Hæstiréttur taldi, að í samræmi við fyrri dóm hefðu yfirlandskiptamenn átt að meta, hversu margra hektara ígildi á tilteknu svæði (F) allt land á öðru svæði (H) væri og skipta síðan F á grundvelli þeirra eininga, sem þá væru

- fengnar, þannig að skiptin í heild væru í hlutfalli 1 handa G og 2 handa V. Þetta höfðu yfirlandskiptamenn ekki gert og voru því framangreindar yfirlandskiptagerðir felldar úr gildi 389
- Við landskiptagerð árið 1940 var kveðið svo á, að tiltekið land takmarkaðist „af flóðmálslínu sjávarins“. Formaður landskiptanefndar lýsti því, að skiptin hefðu eigi tekið til fjöregagna fyrir neðan stórstraumsflóðmálslínu, þ. á m. sandtekju, er fjórir bændur töldu sig eiga ásamt eiganda landsins fyrir ofan. Að svo vöxnu máli þótti nefndur landeigandi eigi með sjálftekt geta tálmað bændunum fjórum för um fjöruna fyrir neðan nefnda línu 683

Leiguréttindi.

- Árið 1906 seldi félag, sem átti margar lóðir á Akureyri, lóðir þessar á leigu, og voru gerðir samningar um leiguna. Samkvæmt samningi um eina af lóðum þessum, sem S hafði leigurétt á, var ársleiga ákveðin 8 krónur, og var leigusamningurinn óuppsegjanlegur. Akureyrarbær (A) hafði nú eignast leigulóðir þessar og á árinu 1953 fór hann þess á leit við leigutaka, að þeir féllust á hækkun leiguunnar, en þeir synjuðu þess. A lét þá dómkvadda menn meta hæfilega leigu eftir lóðirnar, þar á meðal lóð S, og var ársleiga talin hæfileg kr. 180.00. A höfðaði mál gegn S til heimtu þessarar leigu fyrir árin 1953 og 1954. Þar sem hinn upphaflegi leigusamningur var óuppsegjanlegur og átti að gilda um ótakmarkaðan tíma, þótti upphæð leigugjaldsins ekki eiga að binda leigusala um aldur og ævi, og var ekki talið, að A hefði firrt sig rétti að krefjast hækkunar, þótt leigugjaldið hefði svo lengi verið óbreytt. Þótti rétt að beita 2. mgr. 2. gr. laga nr. 75/1917 með lögjöfnun um tilvik þetta, þannig að hvorum aðilja væri rétt að láta dómkvadda menn meta leigugjaldið, er a. m. k. 10 ár væru liðin frá því að það var ákveðið síðast. Þar sem slíkt löglegt mat hafði fram farið, voru dómkröfur A teknar til greina 346
- B hafði tekið á leigu gistihús, eign H, frá 1. maí 1954 til 30. apríl 1955. Á miðju sumri 1954 tilkynnti B H, að hann treystist eigi til að halda rekstrinum áfram lengur en til 1. september s. á. H seldi þá D á leigu gistihúsið frá 1. september 1954 til 1. október 1955, og var svo um samið, að D skyldi enga leigu greiða frá 1. september 1954 til 1. maí 1955. Umsamin leiga B hafði verið kr. 6000.00 á mánuði frá 1. maí 1954 til 1. október s. á., en kr. 3500.00 á mánuði frá þeim degi til loka leigutímans. H krafði B um 30.500 króna bætur vegna riftunar leigumálans. Þegar

litið var til samnings þess, er H gerði við D, og að sá samningur var ekki borinn undir B, þóttu bætur til H fyrir hina ólögsmætu riftun samningsins hæfilega ákveðnar kr. 19.000.00. Frá þeirri fjárhæð voru dregnar kr. 6000.00, sem var ógoldin, umsamin leiga H fyrir eitt herbergi í gistihúsinu um leigutímann 826

Líkamsáverkar.

- A réðst í eitt skipti ölvaður á tvo menn, B og D, þar sem þeir voru úti á götu í Vestmannaeyjum, barði þá og beit í fingur á B, en D kjálkabrotnaði og jaxl brotnaði. Í annað skipti barði A E nokkur hnefahögg í andlitið með þeim afleiðingum, að E féll í götuna og hlaut talsverða áverka á andliti. Hafði A með þessu atferli brotið gegn 217. gr. og 218. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, 4. gr. og 8. gr. lögreglusamþykktar fyrir Vestmannaeyjar nr. 41/1928 og 21. gr. áfengislaga nr. 58/1954, og var honum dæmd refsing, tveggja mánaða fangelsi 186
- A sló B með krepptum hnefa í andlitið, svo hann féll aftur yfir sig, skall með höfuðið á jörðina og hlaut af þeim sökum höfuðkúpubrot, er leiddi B til bana. Líkamsárásin var talin framin af ásettu ráði, en afleiðingar hennar hins vegar metnar A til gáleysis. Var A m. a. talinn sekur við 218. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var honum dæmd fangelsisrefsing 15 mánuði 316
- B var ákærður fyrir að hafa ráðizt á M á götu og barið hann í höfuðið með þeim afleiðingum, að hann hlaut alvarlegan áverka. B neitaði sakargiftum, en er litið var til þess, að M, sonur hans J og Þ báru, að B hefði verið í átökum við M, að B var mikið ölvaður og ekkert benti til þess, að M, sem ekki átti upptök að ryskingunum, hefði hlotið áverkann með öðrum hætti, þá þótti nægilega sannað, að B væri valdur að áverkanum. Hafði hann með því brotið gegn 218. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var honum dæmd refsing, 20 daga varðhald, skilorðsbundið. Skaðabótakrafa M vegna árásarinnar var svo vanreifuð, að henni var vísað frá héraðsdómi 363
- Í sama máli var Þ ákærður fyrir að hafa í sama skipti veitst að J, syni M, slegið hann í höfuð og síðu, þannig að hann hlaut áverka af. Þrátt fyrir neitun Þ, þótti nægilega sannað, að hann væri valdur að nefndum áverkum á J, enda hafði Þ viðurkennt að hafa verið í átökum við J í umrætt sinn, og J var með áverka, að þeirri viðureign lokinni, en ekkert var fram komið, er benti til þess, að J hefði átt upptökin að nefndum ryskingum. Þ hafði brotið gegn 217. gr. almennra hegningarlaga með atferli þessu og var honum

dæmd 800 króna sekt fyrir. Skaðabótakrafa J vegna áráðarinnar þótti svo vanreifuð, að henni var vísað frá héraðsdómi	363
Bifreiðarstjórinn M ók bifreið sinni síðari hluta dags í nóvembermánuði frá Keflavíkurflugvelli áleiðis til Keflavíkur. Dimmt var, malbik götunnar blautt og raflýsing léleg. Bifreið M rakst á 5 ára dreng, sem var þar á ferð, og hlaut drengurinn talsverð meiðsl af. M kvaðst hafa ekið á um 25 km. hraða miðað við klukkustund. Miðað við aðstæður þótti ljóst, að M hafði ekki sýnt nægilega varúð í akstri, og var hann því talinn brotlegur við 219. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, 26. og 27. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, 2. og 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 og 48. gr. lögreglusamþykktar fyrir Keflavík nr. 121/1953. Var honum, sem einnig hafði brotið gegn 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, dæmd sekt, 3000 krónur, og hann sviptur ökuleyfi í eitt ár	469
A ók bifreið sinni gálauslega um götur í Reykjavík, og rakst tengivagn, er festur var við bifreiðina, á dreng á reiðhjóli. Hlaut drengurinn m. a. af höfuðkúpabrot. Hafði A með þessum akstri m. a. brotið gegn 219. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, og var honum dæmd refsing	698

Læknar. Læknaráð.

Læknir gefur skýrslu um áfengismagn í blóði sakbornings ..	2, 240, 372, 469
Læknir lætur uppi álit um geðheilsu sakbornings og sakhæfi	7, 96, 284
Læknir gefur skýrslu um rannsókn á stúlku, er taldi sig hafa orðið fyrir áráð	12, 452
Læknir gefur álit um örorku slasaðs manns ..	49, 63, 70, 118, 214, 220, 230, 324, 350, 493, 664, 777
Læknir framkvæmir og gefur skýrslu um blóðrannsókn í barnsfaðernismáli og lætur uppi álit um meðgöngutímann ..	55, 577
Læknaráð lætur uppi álit um, hvort tiltekið líkamsmeið verði rakið til bifreiðarslyss	70
Læknir semur krufningarskýrslu og lætur uppi álit um dánarorsök	80, 284, 316, 711
Læknir lýsir áverka á manni, sem varð fyrir líkamsárás ..	186, 363
Læknar lýsa afbrigðilegu ástandi handar og láta uppi álit um orsakir	377
Læknir lýsir meiðslum manns, er varð fyrir bifreiðarslysi ..	469, 664, 698, 777
Læknar lýsa meiðslum og heilsufari manns, er varð fyrir stórfelldu líkamstjóni af völdum slyss við vinnu	493
Heimilislækni aldraðrar konu, S, er gert hafði erfðaskrá, var talið heimilt að bera vætti um andlegt heilbrigði S á þeim	

tíma, er erfðaskráin var gerð, enda þótti vitnisburðurinn geta haft þýðingu um úrslit máls til véfengingar á erfðaskránni, sbr. 10. gr. laga nr. 47/1932 og sjónarmið 24. gr. og 26. gr. laga nr. 42/1949	359
Hæstiréttur ákvað með úrskurði að leita skyldi álits Lækna-ráðs um tiltekin atriði í opinberu máli út af ætluðu broti á lögum um lyfjasölu	660
Bifreiðarstjórinn A hafði orðið valdur að harkalegum árekstri á götu í Reykjavík. Lögreglumenn töldu A vera með áhrif-um áfngis og færðu hann til læknis til blóðrannsókna. A mótmælti því, að blóð væri tekið úr sér og neitaði þá lækniir sá, er til var leitað, að framkvæma aðgerðina. Var lækniirinn þá með úrskurði skyldaður til að framkvæma blóðtöku á A, sbr. 41. gr. laga nr. 27/1951. Fullt tilefni var til að taka A blóð og honum skylt að hlita þeirri að-gerð, sbr. 7. mgr. 25. gr. laga nr. 26/1958, enda eigi í ljós leidd nein ástæða til, að ekki mætti leggja slíka rann-sókn á A	789
Læknir lýsir meiðslum manns, er slasaðist stórlega við vinnu og beið síðan bana af	808

Lög. Lögskýring.

Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðal-málsins samkvæmt lögjöfnun frá 2. mgr. 117. gr. laga nr. 85/1936	1
Bifreið, sem A hafði til afnota, var skráð á nafn sambýlis-konu hans, B. A fékk stúlku, M, sem vissi ekki, hvað hún skrifaði undir, til að rita nafn B undir tilkynningu til lög-reglustjóra um sölu nefndrar bifreiðar til A, en A seldi síðan næsta dag bifreiðina S, sem var ókunnugt um máls-atvik. A var ákærður fyrir brot á 1. mgr. 155. gr. og 248. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Hann var einungis dæmdur sekur samkvæmt 1. mgr. 155. gr. hegningarlagna, þar sem talið var, að ákvæðið tæki bæði til þeirra athafna A að fá M til að rita nafn G, svo og að leyna S því, hvern-ig hann hafði fengið bifreiðina skráða á sitt nafn	96
Ákvæði 2. gr. laga nr. 62/1938 um bókhald ekki talin taka til löggiltra fasteignasala	268
Talið var, að ákvæði 10. gr. laga nr. 113/1952 um lausn ítaka af jörðum, þar sem ákvæðið er, að kostnaður af yfirmati skuli greiddast af matsbeiðanda, ef engin breyting verður við matið, en ella að hálfu af hvorum aðilja, brjóti í bága við 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944, þar sem réttur til bóta fyrir eignarnumda eign væri skertur, ef eignarnámshóli ætti að bera sjálfur lögmætan kostnað af ákvörðun bótanna	609

- Ákvæði 19. gr. laga nr. 87/1947 um að afstaða óskilgetins barns færi að íslenskum lögum, ef móðir þess hefði íslenskan ríkisborgararétt, kom inn í íslenska löggjöf 1921, en var illsamrýmanlegt þeirri gömlu meginreglu íslensks réttar, að persónuleg réttarstaða manns skuli fara að íslenskum lögum, ef hann á heimilisfang á Íslandi. Var og ekki bent á dæmi þess, að nefndri grein hefði verið beitt um forræði yfir börnum. Ákvæði þetta var afnumið með lögum nr. 39/1958 og samkvæmt því voru eftir gildistöku þeirra ákvæði 22.—24. gr. laga nr. 95/1947 talin taka til tveggja óskilgetinna barna þýzkrar móður og íslensks föður, en annað barnið fæddist að vísu í Þýzkalandi, en fluttist brátt með móður sinni til Íslands, sem tók upp sambúð við föður barnsins og síðara barn þeirra fæddist hér á landi 651
- Í september 1957 var bifreiðarstjórinn A ákærður fyrir brot á ýmsum ákvæðum bifreiðalaga nr. 23/1941 og umferðarlaga nr. 24/1941. Er mál A kom fyrir Hæstarétt, höfðu lög þessi verið numin úr gildi. Brot ákærða gegn nefndum lögum vörðuðu nú samkvæmt 2. gr. hegningarlaga nr. 19/1940 við tilteknar gr. hinna nýju umferðarlaga nr. 26/1958 698
- Ákvæði 2. mgr. 4. gr. laga nr. 44/1957 skýrð svo, að varasjóðir og aðrir óskiptanlegir sameignarsjóðir samvinnufélaga séu algerlega undanþegnir skatti samkvæmt lögunum 753
- Ákvæði 9. gr. laga nr. 44/1957 skýrð svo, að löggjafinn hafi með þeim ráðstafað fyrirfram skatttekjum ríkissjóðs samkvæmt lögunum 753
- Ákvæði 1. og 4. gr. sbr. 7. gr. laga nr. 44/1957 skýrð svo, að skattskylda samkvæmt lögunum hvíli á hluthöfum, en ekki á hlutafélögunum sjálfum 753
- Ýmsar reglur laga nr. 44/1944 þóttu að vísu mismuna ýmsum skattaðiljum og skattur samkvæmt þeim á lagður, þótt fá ár væru liðin frá því að hliðstæð skattlagning hefði verið framkvæmd. Þrátt fyrir það þótti ekki alveg fullnægjandi ástæða til að telja, að skattstefna laga nr. 44/1957 væri andstæð 67. gr. stjórnarskrárinnar 753
- Samkvæmt 10. gr. laga nr. 102/1943 gátu barnakennarar öðlazzt rétt til ellilífeyris úr lífeyrissjóði sínum (L), ef þeir annaðhvort höfðu verið sjóðfélagar í 10 ár, voru orðnir 65 ára og höfðu greitt iðgjöld til þess tíma eða verið sjóðfélagar í 10 ár, samanlagður aldur þeirra og þjónustutími 95 ár og höfðu greitt iðgjöld til L til þess tíma. Þessi síðar talda regla var afnumin með 7. gr. laga nr. 35/1955. Í 6. gr. sömu laga var hins vegar sett það nýmæli, að iðgjalda-greiðslur til L skyldu falla niður, er sjóðfélagi hefði greitt iðgjöld í 30 ár, og gátu eldri sjóðfélagar notið réttinda laganna, ef þeir greiddu iðgjöld samkvæmt þeim. Nýmæli

þetta þótti bera að skilja svo, að það væri bundið við rétt þann til árlegs ellilífeyris, að fullnuðum 65 ára aldri, sem getur í 1. mgr. 10. gr. laga nr. 66/1955, en tæki ekki til hinnar eldri afnumdu reglu um 95 ára samanlagðan aldur og þjónustutíma. Studdist skilningur þessi og við greinargerð um 7. gr. frumvarps að lögum nr. 35/1955. 796

Lögbann.

Bóndinn J hugðist á árinu 1953 virkja læk í landi sínu, en lækur þessi rennur úr vatni einu niður í stórfljót. Lækurinn liggur á kafla um land nágrannabóndans K, sem eins og bóndinn G átti og veiðirétt ásamt J í nefndu vatni. K og G fengu lagt lögbann við virkjunarframkvæmdum J í maí 1953 og höfðuðu þeir því næst mál gegn J, til staðfestingar lögbannsgerðinni. Mál þetta dróst á langinn vegna landamerkjamáls milli aðilja, en í febrúar 1957 veitti ráðherra J leyfi til að virkja nefndan læk til framleiðslu á raforku og var tekið fram í bréfinu, að leyfið væri veitt samkvæmt V. kafla vatnalaga nr. 15/1923 og vísað til þeirra laga um framkvæmdir og annað, er virkjun varðar. Hins vegar voru ekki greind þau ákvæði V. kafla nefndra laga, sem leyfið var reist á, og þess eigi getið, hvaða skilyrðum J ætti að fullnægja um greiðslu eða tryggingu fébóta fyrir töku vatnsréttinda og spjöll á landi og veiði, er af virkjuninni kynni að leiða. J hafði og ekki gefið skýr svör um það, hvaða ákvæðum V. kafla vatnalaganna hann beitti fyrir sig, hvorki gert ráðstafanir til að metin yrðu vatnsréttindi til orkuvinnslu í læknum fyrir landi K né spjöll á landi og veiði G og K né boðið fram tryggingu fyrir væntanlegum fébótum. Þóttu því ekki efni til að fella lögbannsgerðina úr gildi, og var hún staðfest 141

Í máli til staðfestingar á lögbannsgerð krafðist stefndi þegar við þingfestingu þess, að málinu yrði vísað frá dómi, þar sem stefnandi hafði þá eigi lagt fram dómsgerðir fógetadóms um lögbannið. Eigi þóttu efni til að taka þá kröfu til greina, þótt dómsgerðirnar væru eigi fram lagðar þegar við þingfestingu staðfestingarmálsins 681

Lögsaga.

Íslenzkur málflutningsmaður höfðaði fyrir hönd konunnar A mál fyrir aukadómpingi Keflavíkurflugvallar gegn varnarliðsmanninum B, sem dvaldi á Keflavíkurflugvelli, til greiðslu framfærslueyris. A og B voru bæði ríkisborgarar Bandaríkja Norður-Ameríku. B tók til andsvara í málinu, en eftir að það hafði vorið rekið nokkra hrið, var það hafið, þar sem ekki var sótt þing af hálfu A, og B voru

dæmdar ómaksbætur. Ákvæðið um ómaksbætur var kært til Hæstaréttar, sem staðfesti það, en í dómi Hæstaréttar var jafnframt tekið fram, að lögskipti þau, sem framangreint mál var af risið, hafi gerzt með málsaðiljum í Bandaríkjunum og hafi það ekki átt undir lögsögu íslenskra dómstóla. Frávísun frá héraðsdómi kom þó eigi til greina, þar sem málið hafði þegar verið hafið 575

Lögtak.

Þ, sem hefur bankastjórarstarf að aðalatvinnu, rekur auk þess stórt bú í sveit. Á árinu 1955 taldi Þ hafa orðið um 200 þúsund króna halla á nefndum búrekstri, en skattyfirvöld neituðu að taka þann halla til greina við skattálagningu og hækkuðu tekjuskatt Þ, sem því svaraði. Af hálfu rikissjóðs (R) var krafizt lögtaks fyrir nefndum hluta skattsins, en þeirri kröfu var synjað. Var sú talin vera almenn regla íslensks skattaréttar, að tekjur, sem skattþegn kann að afla með ýmiskonar atvinnurekstri eða á annan hátt, séu lagðar saman og tekjuskattur því næst reiknaður af þeim í heild. Af því leiddi, að er skattþegn biði halla á atvinnurekstri, eins og Þ, bæri að draga þann halla frá öðrum tekjum hans, áður en tekjuskattur væri á þær lagður, nema lög mæltu á annan veg, en um slíkt var ekki að tefla. Samkvæmt því var Þ talinn eiga kröfu til, að nefnt tap hans á búrekstrinum væri dregið frá tekjum hans, áður en skattur væri á þær lagður. Nú höfðu skattyfirvöld ekki notað heimild 35. gr. laga nr. 45/1954 til að skora á Þ að láta í té nánari skýringu á landbúnaðarskýrslu hans og áætla því næst nefndan rekstrarhalla, ef hann sinni eigi þeirri áskorun eða svar þótti ekki fullnægjandi. Að svo vöxnu máli bar að leggja skýrslu þessa til grundvallar við ákvörðun rekstrarhallans 258

Skattyfirvöld kröfðu löggiltan fasteignasala (P) um bókhaldsgögn, eftir að hann hafði skilað skattframtali sínu. Þ kvaðst engin slík gögn hafa, enda taldi hann sig ekki bókhaldsskyldan. Skattyfirvöld töldu framtal P af þessum sökum ófullnægjandi og hækkuðu tekjuframtal hans um 45.000 krónur. Skattauka þann, er af þessu leiddi, neitaði P að greiða og var þá krafizt lögtaks hjá honum af hálfu rikissjóðs (R). Ákvæði 2. gr. laga nr. 62/1938 taka ekki til löggiltra fasteignasala, og varð því nefnd hækkun ekki á því reist, að P varð ekki við áskorun skattyfirvalda um afhendingu bókhaldsgagna. Af hendi R var því og haldið fram, að framtal P hefði verið svo tortryggilegt, að hækkun tekjuframtalsins hefði verið heimil af þeim sökum. En þar sem skattyfirvöld rengdu ekki sérstaklega einstaka

- liði framtalsins né kröfðu P um frekari skýringar á þeim, sbr. 35. gr. laga nr. 46/1954, þóttu ekki vera efni til þeirrar hækkunar, sem gerð var á framtalinu. Var því synjað að um framkvæmd lögtaksins 268
- Hreppstjóri B-hrepps framkvæmdi lögtak í eign olíufélagsins S til tryggingar útsvari, sem lagt var á S í hreppnum. S áfrýjaði lögtaksgerð hreppstjóra til Hæstaréttar, sem vísaði málinu frá, þar sem það hafði ekki sætt löglegri meðferð í héraði. Fógeti gaf ekki aðiljum kost á að tjá sig um framkomin mótmæli S né lagði úrskurð á þau, sbr. 9. gr. laga nr. 29/1885 og S hélt ekki fram mótmælum sínum við fógeta né krafðist úrskurðar hans 294
- S, sem rekur raftækjaverzlun og rafmagnsverkstæði, var á árinu 1957 gert að greiða söluskatt og útflutningssjóðsgjald bæði af sölu úr eigin raftækjaverzlun til verka, sem framkvæmd voru á rafmagnsverkstæðinu, svo og af efnivörum, sem keyptar voru af öðrum vegna samskonar vinnu. S taldi sér óskýlt að inna skatta þessa af hendi, enda hafði hann og ekki innheimt þá hjá viðskiptamönnum sínum. Af hálfu ríkissjóðs (R) var þá krafizt lögtaks hjá S til tryggingar sköttum þessum. Það var ekki talið leysa S frá skyldu til að inna skatta þessa af hendi, að hann hefði eigi krafizt viðskiptamenn sína um þá og að Skattstofan í Reykjavík hafði frá árinu 1953 ekki talið S skylt að greiða nefnda skatta af keyptum efnisvörum frá öðrum. Og þar sem talið var, að samkvæmt b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, bæri að reikna söluskatt af þessum efnisvörum öllum svo og útflutningssjóðsgjald samkvæmt 20. gr. laga nr. 81/1956, voru kröfur R teknar til greina og kveðið á um framkvæmd lögtaks 296
- Útsvar hafði verið lagt á olíufélagið O vegna allrar sölu O á olíuvörum í kaupstaðnum N samkvæmt sérstökum samningum við þrjá aðilja þar. Talið var, að O væri útsvars-skyldur í N vegna samskiptanna við einn samningsaðiljann, en hins vegar ekki vegna viðskiptanna við hina tvo. Þar sem útsvarið var lagt á alla sölu samkvæmt öllum samningunum, var það ólöglega á lagt og var því synjað um framkvæmd lögtaks til tryggingar því 306

Lögveð.

- Lögveðréttur dæmdur í bifreið til tryggingar dæmdum skaðabótum vegna bifreiðarslyss 70, 112

Lögvenja.

- Viðtaka við nefnu til undirkjörstjórnarstarfa hefur um langan aldur verið þegnkvöð. Lög um kosningar til Alþingis á

ýmsum tímum hafa almennt kveðið á um greiðslu ýmiss kostnaðar af kosningunum, en látið ógetið þóknunar fyrir starfa undirkjörstjórnarmanna. Þessi þögn laganna hefur í framkvæmd verið skilin þannig, að eigi væri um að tefla lögvarða kröfu til þóknunar fyrir starfann. Með skírskotun til þessarar lögvenju svo og þess, að starfinn gat ekki taliðt svo tímafrekur, að krafa til launa fyrir hann væri varin af 67. gr. stjórnarskrárinnar, var bæjarsjóður einn, sem krafinn var um slík laun, sýknaður af þeirri kröfu 737

Málasamlag.

a) Einkamál.

I. Kröfusamlag.

1. Af hálfu sækjanda .. 49, 70, 112, 118, 148, 205, 220, 324, 350, 407, 429, 486, 493, 777, 808
2. Gagnkröfur 420, 826

II. Aðiljasamlag.

1. Sóknaraðilja .. 141, 198, 277, 339, 381, 390, 466, 486, 521, 629, 651, 683, 711, 753, 808
2. Varnaraðilja .. 91, 195, 220, 230, 359, 425, 466, 537, 592, 629, 651, 683, 696, 746, 808, 831

b) Opinber mál.

1. Aðili ákærður fyrir fleiri brot en eitt .. 2, 80, 96, 186, 240, 248, 372, 434, 452, 461, 469, 643, 698, 721
2. Fleiri aðiljar en einn ákærðir í sama máli 7, 248, 363, 660

Málflutningsmenn.

- Málflutningsmaður sektaður fyrir ósæmileg ummæli í varnar-skjali í opinberu mál 434, 602, 606

Málflutningur.

- Stefndi sótti ekki þing í Hæstarétti og mál því flutt skriflega samkvæmt 38. gr. laga nr. 112/1935 386
- Aðiljar einkamáls létu undir höfuð leggjast að sundurliða og rökstyðja kröfur sínar, þótt þeir fengju langa fresti í málinu. Þótti þessi málatalibúnaður brjóta svo í bág við ákvæði laga nr. 85/1936, að héraðsdómari vísaði af sjálfsdáðum málinu í heild frá dómi 525
- A hafði í máli gegn B uppi þá kröfu til „ýtrustu vara“, að B endurgreiddi hluta kaupverðs jarðar að tiltölu við það, sem tiltekin réttindi yrðu metin mikill hluti af heildarverðmæti jarðarinnar. Þar sem dómkrafa þessi var ekki ákveðin tiltekinni fjárhæð og A aflaði ekki gagna til stuðnings henni eða skýringa á henni, var henni vísað frá dómi 565

Málskostnaður. Sbr. gjafsókn, gjafvörn, ómaksbætur.

I. Einkamál.

- A 1. Málskostnaður látinn falla niður .. 63, 205, 266, 306, 346,
389, 407, 544, 651, 687, 737, 753, 803, 831
2. Aðili, sem tapar máli að öllu eða mestu leyti, dæmdur til
að greiða málskostnað .. 22, 31, 49, 70, 87, 112, 118, 130,
134, 141, 147, 148, 160, 165, 182, 202, 214, 220, 230, 244, 258,
268, 279, 294, 296, 324, 339, 350, 377, 381, 386, 403, 420, 429,
477, 486, 493, 521, 529, 537, 552, 588, 598, 609, 618, 625, 634,
664, 683, 711, 741, 744, 772, 777, 791, 796, 808, 826
- B 1. Kærumálskostnaður látinn falla niður .. 91, 195, 198, 277,
598, 681, 709
2. Kærumálskostnaður dæmdur .. 19, 29, 157, 339, 343, 359,
413, 417, 482, 525, 561, 565, 575, 587, 588, 592, 596, 629, 679, 696
3. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar ..
339, 425, 584, 588, 709
- C. Frávísunardómar:
1. Máli vísað frá Hæstarétti. Áfrýjanda dæmt að greiða
málskostnað 294, 402, 560, 596
2. Máli vísað frá héraðsdómi. Stefnanda í héraði dæmt að
greiða málskostnað 679
- D. Ömerkingardómar:
- Málskostnaður látinn niður falla 544, 746
- E. Mál út af lögskiptum tveggja ríkisborgara Bandaríkja Norð-
ur-Ameríku var rekið fyrir aukadómþingi Keflavíkurflug-
vallar. Málið var hafið, þar sem sóknaraðili sótti ekki þing
og varnaraðilja voru dæmdar ómaksbætur. Mál þetta átti
ekki undir lögsögu íslenskra dómstóla, en heimilt þótti þó að
bera kröfu varnaraðilja um ómaksbætur undir héraðsdóm
og Hæstarétt 575

II. Opinber mál.

1. Aðili dæmdur sekur og gert að greiða sakarkostnað .. 2, 7,
40, 80, 96, 186, 240, 248, 284, 316, 363, 372, 434, 441, 447,
452, 461, 469, 513, 554, 698, 721, 730
2. Aðili sýknaður og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð 643
3. Máli vísað frá héraðsdómi og sakarkostnaður lagður á ríkis-
sjóð 12

Málsmeðferð.

- Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðal-
málsins samkvæmt lögjöfnun frá 2. mgr. 117. gr. laga nr.
85/1936 1
- Erlend stúlka, A, kærði bandarískan foringja, B, fyrir að hafa
þröngvað sér til samfara eða a. m. k. gert tilraun til þess.
Gaf A skýrslu um atvik fyrir sakadómi 14. júlí 1957. Sama

- dag var B færður til rannsóknar og gaf hann þá fyrstu skýrslu sína fyrir sakadómi. Neitaði hann algerlega sakargiftum A. Var B þá úrskurðaður í gæzluvarðhald og sat hann í því til 16. s. m. Síðan sætti hann gæzlu á vegum varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. A gaf aftur skýrslu fyrir sakadómi 15. júlí 1957, og er þá fært til bókar, að hún hafi sérstaklega færzt undan því að sjá kærða og verið skelfingu lostin, ef á það var minnzt. Taldi dómarninn af þessum sökum „óhjákvæmilegt að láta undan fallast að samprófa vitni þetta og kærða“. Næsta dag fór A af landi burt með leyfi dómarsins, án þess að samprófun hennar og B væri reynd, og kom hún ekki aftur til landsins, meðan rannsókn var enn fram haldið. Ákæruskjal var gefið út á hendur B 27. ágúst 1957 og þingað var í málinu næst 5. september s. á. Krafðist verjandi B þá framhaldsrannsóknar, m. a. samprófunar A og B, en verjandinn hafði þegar 16. júlí mótmælt því fyrir dómi, að A hefði verið leyfð för úr landi. Málið var sent dómsmálaráðuneytinu til umsagnar 19. nóvember 1957, en það tók í svarbréfi 3. desember s. á. eigi undir nefnda kröfu um samprófun. Ítrekaði verjandi B þá kröfu, sem hann hafði áður haft uppi um frávísun málsins. Héraðsdómari kvað því næst upp úrskurð, þar sem hann hratt þeirri kröfu. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Var talið, að mál þetta hefði réttilega verið upp tekið fyrir íslenskum dómstólum samkvæmt ákvæðum b-liðs 2. tl. og b-liðs 4. tl. 2. gr. sammings um réttarstöðu herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, en samningi þessum var gefið lagagildi með lögum nr. 110/1951. Hins vegar var talið, að óhæfilegur dráttur hefði orðið á málinu, rannsókn þess áfátt í ýmsum greinum, en sérstaklega þó sá megingalli á, að samprófun A og B var látin farast fyrir, án þess að gild rök væru að því færð, að slíkt hefði eigi mátt takast. Þótti með þessu brotið svo gegn a- og c-liðum 9. tl. 2. gr. fyrrgreinds sammings, að skilyrði skorti til þess, að dómur yrði lagður á sakarefni. Var málinu því vísað frá héraðsdómi 12
- A, sem reisti dómkröfur á hendur B á 74. gr. víxillaga nr. 93/1933, gerði enga grein fyrir viðskiptum þeim, er lágu að baki víxilkröfunni. Málinu var því vísað frá dómi vegna vanreifunar 19
- Í máli til heimtu þóknunar fyrir aukastörf hafði sakarefni verið skipt og dæmt sérstaklega um greiðsluskylduna. Hæstiréttur taldi, að una mætti við þessa málsmeðferð, þar sem viðurkennt var, að stefndi í héraði skuldaði stefnanda fjár-

hæð, ef dómkröfur hans um greiðsluskylduna yrðu teknar til greina	165
Hreppstjóri hafði framkvæmt lögtak fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á S. Eftir að fógeta hafði borizt endurrit lögtaksgerðar, gaf hann þó ekki aðiljum kost á að láta uppi álit sitt um framkomin mótmæli S og ekki lagði hann úrskurð á mótmælin samkvæmt 9. gr. laga nr. 29/1885. Málinu var því vísað frá Hæstarétti vegna rangrar málsmeðferðar í héraði	294
Málsástæða ekki höfð uppi í héraði og henni því ekki sinnt í Hæstarétti gegn andmælum gagnaðilja	381
Aðili máls krafðist þess, að dómendur í sjó- og verzlunardómsmáli (fulltrúi héraðsdómara og tveir meðdómendur) vikju sæti, þar sem þeir hefðu í forsendum dóms í öðru máli tekið afstöðu til sakarefnis í fyrirtalda málinu. Dómendur þóttu ekki af þessum sökum vanhæfir til dómsetu, og hratt hinn reglulegi héraðsdómari því með úrskurði kröfu þessari	466
A höfðaði mál gegn B til greiðslu á viðgerðarkostnaði. B höfðaði gagnsök og krafðist andvirðis tækja, er hann taldi, að A hefði eigi skilað. Kröfur aðilja, bæði í aðalsök og gagnsök, þóttu svo vanreifaðar, að málinu í heild var vísað frá héraðsdómi	482
Nýjar varnarástæður, sem áfrýjandi hafði uppi í Hæstarétti og byggði á gögnum, sem fram voru lögð samkvæmt novaleyfi, ekki teknar til greina gegn andmælum gagnaðilja, sbr. 110. gr. laga nr. 85/1936	521
A krafði B fébóta vegna slyss af völdum vélar, er A stjórnaði við byggingaframkvæmdir á vegum B. A taldi slysið hafa hlotizt af ónógum öryggisbúnaði um vélina, en B, að einungis væri gáleysi A um að kenna. Héraðsdómari dæmdi mál þetta einn. Nauðsyn þótti til bera, að hann hefði kvatt sérfróða menn til að dæma málið með sér, sbr. 3. tl. 200. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar	544
Ómerkingarkröfu vegna aðildar fyrst hreyft í Hæstarétti, og var henni því ekki sinnt	651
Hæstiréttur kveður á um öflun frekari gagna í opinberu máli í máli, sem A höfðaði gegn B, mótmælti A skriflegri yfirlýsingu B m. a. sem rangri og óstaðfestri. B kom fyrir dóm og óskaði að gefa skýrslu varðandi yfirlýsinguna. Umboðsmaður A krafðist þess þá, að þeirri aðiljayfirheyrslu yrði frestað um eina viku. Lögmenn B og réttargæsluaðilja andmæltu þeirri kröfu, og kvað dómarafulltrúi sá, K, er með málið fór, þá upp úrskurð um ágreininginn og ákvað, að yfirheyrsla skyldi þegar fram fara. Lögmenn A kvaðst segja til þess innan viku, hvort hann kærði úrskurð þenna	660

eða eigi. K lýsti því þá, að yfirheyrsla færi fram. Lögmaður K kvaðst kæra þá ákvörðun, en K lét bóka, að atriði þetta sætti ekki kærú. Fór aðiljayfirheyrslan því næst fram. Lögmaður A kærði framkomu dómarafulltrúans sem réttarneitun og krafðist þess, að K eða til vara húsbónda hans, dómaranum E, yrði dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 34. gr. laga nr. 85/1936. Þessari kröfu var hrundið. Var talið, að K hefði borið að taka við aðilja-skýrslu B, sbr. 115. gr. laga nr. 85/1936, og eins og á stóð, rétt að láta yfirheyrsluna fara fram samkvæmt úrskurði sínum. Kæra þessi þótti svo bersýnilega ófyrirsynju, að hún var vítt í Hæstarétti 696

Manndráp.

- Bifreiðarstjórinn A ók um miðjan dag að sumarlagi bifreið sinni vestur Háteigsveg í Reykjavík. Nálægt gatnamótum þess vegar og Stakkahlíðar varð fjögurra ára gamall drengur fyrir bifreiðinni og beið bana af. Drengurinn kom skyndilega hlaupandi yfir götuna að baki bifreiðar, er stóð þar kyrr á vegjaðri. A viðurkenndi að hafa, áður en hann kom þarna að, séð til fólks á þessum slóðum, þar á meðal barna, en veitti þó ekki umhverfinu framundan og til hliðar neina sérstaka athygli. Þótti A með þessu hafa sýnt vangæzlu í akstri og vera meðvaldur að slysinu. Var hann m. a. talinn sekur við 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940 og hlaut hann sektarrefsingu, 2000 króna. Einnig var hann sviptur ökuleyfi sex mánuði 80
- A hleypti af ráðnum hug skoti úr byssu á stúlkuna B, þar sem hún var stödd í eldhúsi skóla eins. Ekki þótti verða staðhæft, að A hefði verið fullráðinn að fremja verkið, fyrr en hann kom inn í eldhúsið. B lézt af afleiðingum skotsársins. Verknaður A varðaði við 211. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, og var honum dæmd fangelsisrefsing, 16 ár 284
- A sló B með krepptum hnefa í andlitið, svo að hann féll aftur yfir sig, skall með höfuðið í jörðina og hlaut af þeim sökum höfuðkúpabrot, er leiddi B til bana. Engin rök þóttu liggja að því, að það hefði verið ásetningur A að bana B, en líkamsárásin var talin framin af ásettu ráði og afleiðingar hennar voru metnar A til gáleysis. Var A því m. a. talinn hafa gerzt sekur við 215. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var honum dæmd fangelsisrefsing, 15 mánuði 316

Mannorð. Sjá borgararéttindi.

- Mat og skoðun.* Sjá og lækna, lækna ráð, barnaverndarnefndir, barnaverndarráð.
- Dómkvaddir sérfræðingar reyna ratsjártæki varðsups og gefa skýrslu um þær rannsóknir 44, 441, 513
- Skólustjóri Stýrimannaskólans framkvæmir athugun á staðar- ákvörðunum varðsupsmannta í sambandi við ákæru um brot á fiskveiðilöggjöfinni 44, 441, 447, 513, 730
- Tryggingafræðingur metur tjón manns, sem hlaut meiðsl vegna slyss 63, 118, 214, 220, 230, 324, 350, 493, 664, 777
- Dómkvaddir menn meta húsaleigutap vegna rúðuskemmda .. 112
- Dómkvaddir skoðunar- og matsmenn lýsa skemmdum á rúðu í húsi og láta uppi álit, hvort húsnaðið geti talizt leigu- fært, þrátt fyrir skemmdirnar 112
- Þýzkur yfirlögráðandi (K) höfðaði mál gegn S, föður tveggja óskilgetinna barna hans með þýzkri stúlkun, er látin var, og krafðist afhendingar barnanna. Hæstiréttur kvað upp úrskurð um að gefa aðiljum kost á að afla álits dóm- kvaddra sérfræðinga í sálar- og uppeldisfræði um það, hvort ástæða væri til að ætla, að afhending sú og flut- ingur úr landi, sem krafizt var, mundi hafa skaðleg áhrif á sálarlíf barnanna. B og M voru dómkvaddir til þessa starfa og skiluðu þeir álitsgerð. Lögmaður K kvaddi B og M fyrir dóm til að staðfesta álitsgerðina og lagði hann auk þess fyrir þá margar spurningar. Nokkrum af spurn- ingum þessum þótti M að nokkru þegar hafa svarað í álits- gerð sinni, en að nokkru töldust þær þýðingarlausar, og var því synjað um að leggja þær fyrir M, sbr. 3. mgr. 133. gr. laga nr. 85/1936. Einnig þóttu ekki efni til, að M leggði fram bókanir sínar um gáfnapróf yfir nefndum börnum og um aðrar athuganir hans um börnin 195, 198
- Dómkvaðning yfirmatsmannta ómerkt, þar sem aðiljum var ekki gert viðvart, áður en hún færi fram, en þess var þörf, eins og atvikum var háttað, sbr. 3. mgr. 139. gr. laga nr. 85/1936 277
- A varð fyrir stórfelldum lemstrum, er hann datt niður af lýsis- geymi. Í máli, sem hann höfðaði til heimtu skaðabóta af þessum sökum, voru dómkvaddir tveir lækna og einn sál- fræðingar til að rannsaka og gefa skýrslu um líkamlegt og andlegt heilsufar A, og gáfu þeir álitsgerð um það efni 493
- Dómkvaddir menn meta tjón í húsi af völdum leka á pípu .. 521
- Ákvæði 10. gr. laga nr. 113/1952 um lausn ítaka af jörðum voru talin brjóta í bág við 67. gr. stjórnaðskrárinnar. Var eignarnámspoli því talinn eiga rétt til greiðslu á öllum matskostnaði úr hendi eignarnámstaka 609

Sérkunnáttumenn um fiskinet voru dómkvaddir til að skoða net útgerðarmannanna A og B, en A taldi, að ruglazt hefðu net þeirra, er þau voru til afvötnunar og þurrkunar í sömu netagerð	618
Dómkvaddir sérfræðingar láta uppi álit um hugsanleg sálræn áhrif töku tveggja barna úr fóstri og brottflutnings til útlanda	651
Bífreiðaeftirlitsmenn athuga ástand bífreiðar, er olli slysi ..	80, 469, 664
Dómkvaddir sérkunnáttumenn láta uppi álit um líkur fyrir því, að tiltekið sóttbreinsunarlyf hefði valdið tjóni á tómátplöntum	687
Tryggingafræðingur áætlað tjón vegna missis framfæranda	711, 808
Öryggismálastjóri lætur uppi álit um meðferð og búnað á naglabyssu	808

Meðalgöngusakir.

Pólverjinn G höfðaði mál gegn Íslendingnum F til greiðslu á \$ 44.000.00, sem G kvað vera lán, veitt F á árunum 1950—1956. F viðurkenndi skuld þessa. G lét gera löghald hjá F til tryggingar kröfu þessari og höfðaði framangreint mál gerðinni til staðfestingar. Um þetta leyti stóð yfir hjónaskilnaðarmál milli F og konu hans, U, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. U kvaðst aldrei hafa heyrt getið um framangreinda kröfu G og véfengdi hana. Höfðaði U meðalgöngusök í nefndu máli af því tilefni. G og F kröfðust frávísunar á meðalgöngusökinni, en þeirri kröfu var hrundið, þar sem U var talin eiga mikilla hagsmuna að gæta í málinu	561
Tvö óskilgetin börn þýzkrar móður og íslenzks föður (F) höfðu eftir andlát móður sinnar verið í fóstri hjá hjónunum G og H. Þýzk barnaverndarnefnd (E) sótti mál gegn F til afhendingar barnanna. G og H höfðuðu meðalgöngusök í málinu fyrir Hæstarétti til stuðnings kröfum F. E. krafðist frávísunar á meðalgöngusök, en þeirri kröfu var hrundið, þegar litið var til ákvæða 16. gr. laga nr. 87/1947, en barnaverndarnefnd hafið talið óráðlegt að taka börnin úr fóstri hjá G og H og þau hjón höfðu sótt um leyfi til að ætteleiða börnin	651

Meiðyrði.

Í nafnlausum greinum, er birtust í vikublaði, sem A var ritstjóri og ábyrgðarmaður að, voru ærumeiðandi ummæli um málflutningsmanninn H, er ekki voru réttlætt. H krafðist ómerkingar ummælanna og skaðabóta úr hendi A. Voru þær kröfur teknar til greina, og voru H dæmdar 5000 króna

miskabætur úr hendi A með vísan til 1. mgr. 264. gr. almennra hegningalaga nr. 19/1940. A var einnig dæmt skylt að bera kostnað af birtingu dómsins í opinberu blaði, svo og að birta hann í sínu eigin blaði, sbr. 22. gr. laga nr. 57/1956	477
Meiðyrði um mann (A) voru eigi réttlætt. Var ábyrgðarmanni blaðs þess, er birti ummælin, dæmd sektarrefsing, ummælin ómerkt og A dæmdar 1500 króna miskabætur. Einnig var honum dæmd fjárhæð til að standast kostnað af birtingu dómsins	791

Merkjadómur.

Merkjadómur fór með mál til ógildingar á landskiptagerð ..	389
--	-----

Novaleyfi.

Nýjar varnarástæður, sem áfrýjandi hafði uppi í Hæstarétti og byggði á gögnum, er fram voru lögð samkvæmt novaleyfi, ekki teknar til greina gegn andmælum gagnaðilja, sbr. 110. gr. laga nr. 85/1936	521
--	-----

Ómaksbætur.

Áfrýjandi sækir ekki dómþing við þingfestingu. Stefnda dæmdar ómaksbætur	475, 573, 662, 663, 837
--	-------------------------

Ómerking.

Dómkvaðning matsmanna var ómerkt, þar sem dómari hafði ekki gert aðiljum viðvart, áður en hún fór fram, eins og nauðsynlegt var eftir málavöxtum, sbr. 3. mgr. 139. gr. laga nr. 85/1936	277
Yfirlandskipti á beitilandi jarða voru ekki framkvæmd í samræmi við dóm, er áður hafði gengið í Hæstarétti um grundvöll skipta þessara. Yfirlandskiptagerð var því ómerkt ..	389
A krafði B fébóta vegna slyss af völdum vélar, er A stjórnaði við byggingaframkvæmdir á vegum B. A taldi slysið hafa hlotizt af ónógum öryggisbúnaði um vélina, en B, að einungis væri gáleysi A um að kenna. Héraðsdómari dæmdi mál þetta einn. Nauðsyn þótti til bera, að hann hefði kvatt sérfróða menn til að dæma um málið með sér, sbr. 3. tl. 200. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar	544
Héraðsdómari vísaði máli af sjálfsdáðum frá dómi, þar sem hann taldi stefnda, er eigi sótti þing, ekki hafa fengið nægan stefnufrest. Stefnufrestur hafði verið ákveðinn 1 vika, og þar sem birting hafði farið fram á 7 náttu fresti, taldi	

Hæstiréttur stefnubirtinguna löglega. Var frávísunardómurinn því ómerktur	587
A höfðaði mál gegn B til greiðslu skuldar. B höfðaði gagnsök gegn A. Héraðsdómari vísaði öllum gagnkröfunum frá dómi vegna vanreifunar. Sá dómur var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti héraðsdóminn í flestum atriðum, en taldi tvær af gagnkröfum B nægilega reifaðar, til að dómur yrði á þær lagður. Var héraðsdómurinn því ómerktur að því leyti	598
Í máli, sem m. a. var höfðað til ógildingar á ættleiðingarleyfi, hafði sonur héraðsdómara bent málsaðiljum á nauðsyn ættleiðingar, leiðbeint þeim um öflun gagna í því skyni og samið beiðnina. Að svo vöxnu máli þótti héraðsdómari hafa átt að víkja sæti í málinu, áður en munnlegur flutningur þess hófst. Var héraðsdómur og málsmeðferð að því leyti því ómerkt	746

Ómerking ummæla.

Óréttlætt meiðyrði ómerkt	477, 791
---------------------------------	----------

Opinber mál.

Erlend stúlka, A, kærði bandarískan foringja, B, fyrir að hafa þröngvað sér til samfara eða a.m.k. gert tilraun til þess. Gaf A skýrslu um atvik fyrir sakadómi 14. júlí 1957. Sama dag var B færður til rannsóknar og gaf hann þá fyrstu skýrslu sína fyrir sakadómi. Neitaði hann algerlega sakargiftum A. Var B þá úrskurðaður í gæzluvarðhald og sat hann í því til 16. s. m. Síðan sætti hann gæzlu á vegum varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. A gaf aftur skýrslu fyrir sakadómi 15. júlí 1957, og er þá fært til bókar, að hún hafi sérstaklega færzt undan því að þurfa að sjá kærða og verið skelfingu lostin, ef á það var minnzt. Taldi dómurinn af þessum sökum „óhjákvæmilegt að láta undan fallast að samprófa vitni þetta og kærða“. Næsta dag fór A af landi burt með leyfi dómarans, án þess að samprófun hennar og B væri reynd, og kom hún ekki aftur til landsins, meðan rannsókn var enn fram haldið. Ákæruskjal var gefið út á hendur B 27. ágúst 1957 og þingað var í málinu næst 5. september s. á. Krafðist verjandi B þá framhaldsrannsóknar, m. a. samprófunar A og B, en verjandinn hafði þegar 16. júlí mótmælt því fyrir dómi, að A var leyfð för úr landi. Málið var sent dómsmálaráðuneytinu til umsagnar 19. nóvember 1957, en það tók í svarbréfi 3. desember s. á. eigi undir nefnda kröfu um samprófun. Ítrekaði verjandi B þá kröfu, sem hann hafði áður haft uppi, um frávísun málsins. Héraðsdómari kvað því næst upp úrskurð,

þar sem hann hratt þeirri kröfu. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi. Var talið, að mál þetta hefði réttilega verið upp tekið fyrir íslenskum dómstólum samkvæmt ákvæðum b-liðs 2. tl. og b-liðs 4. tl. 2. gr. samnings um réttarstöðu herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, en samningi þessum var gefið laga-gildi með lögum nr. 110/1951. Hins vegar var talið, að óhæfi-legur dráttur hefði orðið á málinu, rannsókn þess áfátt í ýmsum greinum, en sérstaklega þó sá megingalli á, að samprófun A og B var látin farast fyrir, án þess að gild rök væru að því færð, að slíkt hefði eigi mátt takast. Þótti með þessu brotið svo gegn a. og b-liðum 9. tl. 2. gr. fyrrgreinds samnings, að skilyrði skorti til þess, að dómur yrði lagður á sakarefni. Var því málinu vísað frá héraðs-dómi	12
Í opinberu máli út af líkamsárás voru skaðabótakröfur svo vanreifaðar, að þeim var vísað frá dómi	186
Hæstiréttur kveður á um frekari rannsókn út af ætluðu broti á fiskveiðilöggjöfnni	194
Fundið að því, að héraðsdómari hafði eigi tekið í sínar vörzlur skotvopn, er A banaði stúlku með	284
Skaðabótakröfur í opinberu máli út af líkamsárásum þóttu svo vanreifaðar, að þeim var vísað frá héraðsdómi	363
Fundið að því, að rannsókn í máli út af ætluðu broti á 194. gr. hegningarlaga var ekki rekin með nægilegri röksemd í héraði	452
Ákærði fór þess á leit við héraðsdómara, að hann legði til við dómsmálaráðuneytið, að saksókn gegn sér yrði felld niður. Dómarinn vakti athygli ráðuneytisins á beiðni H, og ráðuneytið svaraði því til, að það gæti ekki orðið við tilmælum þessum. H taldi, að ekki hefði verið gætt réttrar aðferðar um afgreiðslu á beiðni sinni, þar sem hún hefði ekki verið lögð fyrir forseta ríkisins og hún því næst látin hljóta afgreiðslu í ríkisráði. Af þessum sökum krafðist H frávísunar opinbera málsins. Þeirri kröfu var ekki sinnt, þar sem talið var, að meðferð ráðuneytisins hefði verið lög-mæt, enda ákveði ráðherra, hvort umsókn um niðurfellingu saksóknar skuli borin upp í ríkisráði eða tillaga um hana lögð fyrir forseta, sbr. 14. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 og 24. gr. laga nr. 27/1951	534
H var ákærður fyrir að hafa keypt allmarga víxla af G með hærri vöxlum en leyfðir eru í lögum nr. 73/1933. H krafðist frávísunar sakamálsins á þeim grundvelli, að ýmsum mönn-um, sem hefðu átt samskonar viðskipti við G, hefði verið sleppt við ákæru, en slíkt samrýmdist ekki meginreglu þeirri, er kæmi fram í 27. gr. hegningarlaga nr. 19/1940.	

Talið var, að dómsmálaráðherra hefði eigi með höfðun málsins gegn H farið út fyrir valdmörk sín, sbr. 20. gr. laga nr. 27/1951. Var frávísunarkröfunni því hrundið 535

Hæstiréttur kveður á um öflun frekari gagna í opinberu máli .. 660

Bifreiðarstjórinn A hafði orðið valdur að harkalegum árekstri á götu í Reykjavík. Lögreglumenn töldu A vera með áhrifum áfengis og færðu hann til læknis, H, til blóðrannsóknar. A mótmælti því, að sér væri tekið blóð, og neitaði þá H að framkvæma aðgerðina. Var H þá með úrskurði skyldaður til að framkvæma blóðtöku á A, sbr. 41. gr. laga nr. 27/1951. Fullt tilefni var til að taka A blóð og honum skylt að hlíta þeirri aðgerð, sbr. 7. mgr. 25. gr. laga nr. 26/1958, enda eigi í ljós leidd nein ástæða til að ekki mætti leggja slíka rannsókn á A 789

Óskilgetin börn.

Þýzk stúlka, ógift (A), átti tvö börn, B og C, með íslenzkum, kvæntum manni, F. Bjuggu þau saman um tveggja ára skeið eða þar til A andaðist í maí 1956. B og C voru þá um 2½ árs og rúmlega 1 árs gömul. F kom þá börnunum til fósturs uppi í sveit hjá bróður sínum, G, og konu hans, H, og dvöldu þau þar enn, er mál út af forræði þeirra var dæmt í Hæstarétti í októbermánuði 1958, og höfðu verið þar óslitið, að því undanteknu, að B dvaldist um tíma hjá F veturinn 1956—1957. Skömmu eftir andlát A skipaði dómstóll í þeim þýzka bæ, er hún hafði búið, barnaverndarnefnd þar (E) lögráðanda barnanna B og C, og hófst E þegar handa um að fá börnin send til Þýskalands til vistar hjá móðurforeldrum sínum. F neitaði að afhenda börnin og höfðaði E þá mál gegn honum til að fá kröfu sinni framgengt. Ákvæði 19. gr. laga nr. 87/1947 um, að afstaða óskilgetins barns færi að íslenzkum lögum, ef móðir þess hefði íslenzkan ríkisborgararétt, kom inn í íslenzka löggjöf 1921, en var illsamrýmanlegt þeirri gömlu meginreglu íslenzks réttar, að persónuleg réttarstaða manns skuli fara að íslenzkum lögum, ef hann á heimilisfang á Íslandi. Eigi var heldur bent á dæmi þess, að ákvæðum 19. gr. hefði verið beitt um forræði yfir börnum. Með lögum nr. 39 29. maí 1958 var 19. gr. felld úr gildi. Þóttu því ákvæði 22.—24. gr. laga nr. 95/1947 taka til barnanna B og C, enda voru og tengsl þeirra við Ísland þessi: F, faðir þeirra, var íslenzkur ríkisborgari og að íslenzkum rétti er það grundvallarregla, að náin tengsl eru milli óskilgetins barns og föður þess, sbr. 2. gr. laga nr. 42/1949 og 22. gr. laga nr. 95/1947. B fæddist að visu í Þýskalandi, en fluttist brátt til Íslands með A og dvaldi þar síðan. C

fæddist á Íslandi og dvaldist hér. Dómkvaddir sérfræðingar töldu, að það yrði B og C langur og erfiður reynslutími, ef þau yrðu flutt frá G og H í framandi umhverfi, enda yrði að telja hag þeirra bezt borgið þar. Barnaverndarráð var sömu skoðunar. Var F því sýknaður af kröfum E 651

Raforka.

Bóndinn J hugðist á árinu árinu 1953 virkja læk í landi sínu, en lækur þessi rennur úr vatni einu niður í stórflyót. Lækurinn liggur á kafla um land nágrannabóndans K, sem eins og bóndinn G átti veiðirétt ásamt J í nefndu vatni. K og G fengu lagt lögbann við virkjunarframkvæmdum J í maí 1953 og höfðuðu þeir því næst mál til staðfestingar gerðinni. Mál þeta dróst á langinn vegna landamerkjamáls milli aðilja, en í febrúar 1957 veitti ráðherra J leyfi til að virkja nefndan læk til framleiðslu á raforku, og var tekið fram í leyfinu, að það væri veitt samkvæmt V. kafla vatnalaga nr. 15/1923 og vísað til þeirra laga um framkvæmdir og annað, er virkjun varðar. Hins vegar voru ekki greind þau ákvæði V. kafla nefndra laga, sem leyfið væri reist á, og þess eigi getið, hvaða skilyrðum J ætti að fullnægja um greiðslu eða tryggingu fébóta fyrir töku vatnsréttinda og spjöll á landi og veiði, er af virkjuninni kynni að leiða, J hafði og ekki gefið skýr svör um það, hvaða ákvæðum V. kafla vatnalaganna hann beitti fyrir sig, hvorki gert ráðstafanir til að metin yrðu vatnsréttindi til orkuvinnslu í læknum fyrir landi K né spjöll á veiði og landi G og K né boðið fram tryggingu fyrir væntanlegum fébótum. Þóttu því ekki efni til að fella lögbannsgerðina úr gildi, og var hún staðfest 141

Rangur framburður.

Bifreiðarstjórinn A var m. a. ákærður fyrir að hafa ekið bifreið sinni gálauslega og með áhrifum áfengis. Hann neitaði sakargiftum, en fjórir piltar, sem voru með A í bifreiðinni, báru hins vegar fyrir dómi, að A hefði ekið ölv-aður. Nokkru eftir að piltar þessir höfðu borið þetta kom A með þá til lögmannsins G, og héldu þeir því þar fram, að þeir hefðu borið rangt fyrir dómi um framangreint at-riði, þ. e. að A hefði ekki ekið bifreiðinni, eftir að hann tók að neyta áfengis. Voru piltarnir þá kvaddir fyrir dóm af nýju, og viðurkenndu þeir, að þeir hefðu skýrt svo frá málsatvikum fyrir G, en að þeir hefðu gert það fyrir prá-beiðni A, sem hefði lofað þeim afnotum bifreiðar sinnar endurgjaldslaust um tíma, ef þeir breyttu fyrri framburði sínum. Piltarnir staðhæfðu hins vegar fyrir dóminum, að

- hinn upphaflegi framburður þeirra væri réttur. A var nú ákærður fyrir tilraun til hlutdeildar í röngum framburði fyrir dómi. Þótti sannað, að A hefði lagt að piltunum að hverfa frá fyrri framburði sínum fyrir dómi, enda var litið svo á, að með því að fara með piltana til G, sem til stóð að yrði verjandi A í málinu, hefði A ætlað til, að framburður þeirra í hinni nýju mynd yrði notaður í dómsmálinu. Þótti A með þessu hafa gerzt sekur við 142. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. sömu laga 96
- Bifreiðarstjórinn A, sem var ákærður fyrir brot á bifreiða- og umferðarlögum, fékk vitnið B og reyndi að fá vitnið D til að bera rangt fyrir dómi um farþegafjölda í stýrishúsi bifreiðar hans. Hafði hann með þessu brotið gegn 142. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 22. gr. og 1. mgr. 20. gr. sömu laga. A, sem einnig var dæmdur sekur um bifreiða- og umferðarlagabrot, hlaut fangelsisrefsingu, 3 mánuði, en vegna ungs aldurs (22 ára) og góðrar hegðunar að öðru leyti var refsingin skilorðbundin 461
- Skipstjórinn S, sem grunaður var um brot á lögum um dragnótaveiðar í landhelgi, fékk tvo af skipverjum sínum til að bera rangt fyrir dómi um atvik og aðgerðir í veiðiförinni. Hafði S með því brotið gegn 1. mgr. 142. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 22. gr. sömu laga. Var honum dæmd refsing, fangelsi í 3 mánuði, og hann sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga 721

Refsingar.

1. Einstök refsiverð verk.

- A ók bifreið svo miður sín vegna undanfarandi neyzlu áfengis, að varðaði við 3. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941. Var honum dæmd sektarrefsing 2, 240, 372
- A og B, sem fyrir skömmu höfðu hlotið skilorðsbundna refsidóma, m. a. fyrir þjófnað, gerðust af nýju sekir um samskonar brot. Höfðu þeir þar með rofið skilorð dómanna og var nú í einu lagi dæmd fangelsisrefsing 7
- Togaraskipstjóri, sem gerzt hafði sekur um fiskveiðibrot á árinu 1954, framdi samskonar brot árið 1956. Ekki þótti sannað, að hann hefði framið síðara brotið af ásettu ráði, og var honum því ekki dæmd fangelsisrefsing fyrir það, heldur sekt 44
- Skipstjóra, er var sekur um fiskveiðibrot, dæmd sektarrefsing 44, 441, 447, 513, 721, 730
- Bifreiðarstjóra, sem olli banaslysi með gálausum akstri, dæmd sektarrefsing 80

A, sem ók bifreið gálauslega með áhrifum áfengis og var sekur um skjalafals auk tilraunar til hlutdeildar í röngum framburði, dæmd fangelsisrefsing	96
A var sekur um líkamsárás, er varðaði við 217. gr. hegningarlaga. Var honum dæmd fangelsisrefsing	186
A ók bifreið ölvaður. Var honum dæmd varðhaldsrefsing	248
A, sem banaði stúlku af ráðnum hug, dæmd 16 ára fangelsisrefsing	284
A, sem var sekur um manndráp af gáleysi með líkamsárás, dæmd fangelsisrefsing	316
A, sem var sekur um líkamsárás, er varðaði við 218. gr. hegningarlaga, dæmd skilorðsbundin varðhaldsrefsing	363
A, sem var sekur um líkamsárás, er varðaði við 217. hegningarlaga, dæmd sektarrefsing	363
Bifreiðarstjóra, sem var sekur um ólöglega áfengissölu, dæmd sektarrefsing	434
A, sem var sekur um kynferðisbrot og ölvun við akstur, dæmd fangelsisrefsing	452
A, sem var sekur um bifreiðalagabrot og hlutdeild í röngum framburði, dæmd skilorðsbundin fangelsisrefsing	461
A, sem olli meiðslum á vegfaranda með gálausum akstri, er einnig varðaði við 3. mgr. 23. gr. bifreiðarlaga nr. 23/1941. dæmd sektarrefsing	469, 698
A, sem var sekur um hlutdeild í röngum framburði, dæmd fangelsisrefsing	721

2. Ákvörðun refsingar.

Refsing ákveðin með hliðsjón af 77. gr. hegningarlaga ..	96, 186, 452, 698, 721
Refsing ákveðin með hliðsjón af 71. gr. hegningarlaga ..	248, 447
Skipstjóri (A) braut gegn ákvæðum 1. gr. reglugerðar nr. 21/1952 um bann gegn dragnótaveiðum. A leyndi ekki verknadði sínum og skýrði hreinskilnislega frá öllum atvikum, eftir að kæra barst. Hann kvaðst hafa verið sannfærður um lögmæti veiðanna og þótti sú sannfæring hafa styrkt við aðgerðir og aðgerðaleyfi stjórnvalda þeirra, er um málið fjölluðu. Refsing A var því felld niður, sbr. 74. gr. almennra hegningarlaga	554
Sekt dæmd ásamt fangelsisrefsingu	721

3. Einstakar refsitæðir og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing:	
Fjárhæð sektar kr. 2.000.00. Varðhald 10 daga	2
— — — 90.000.00. — 9 mán.	44, 447
— — — 2.000.00. — 12 daga	80
— — — 2.000.00. — 15 — ..	240, 372, 698

Fjárhæð sektar kr.	800.00.	Varðhald 6 daga		363
—	—	3.000.00.	— 20 —	434, 469
—	—	74.000.00.	— 7 mán.	441, 513
—	—	5.000.00.	— 20 daga	721
—	—	100.000.00.	— 8 mán.	730
—	—	1.000.00.	— 7 daga	791
b. Fangelsi dæmt		7, 96, 186, 284, 316, 452, 461,	721	
c. Varðhald dæmt		248, 363		
d. Upptaka eignar dæmd		44, 441, 447, 513, 721, 730		
e. Svípting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga		7, 96, 284, 316, 452, 721		
f. Svípting ökuleyfis		2, 80, 96, 240, 248, 372, 452, 469, 698		
g. Ómerking ummæla		477, 791		
h. Skilorðsbundinn refsíðómur		363, 461		

Réttarfarssektir og vítur.

Fundið að því, að héraðsdómari hafði eigi tekið í sínar vörzlur skotvopn, er notað hafði verið til að bana stúlku		284
Verjanda ákærða í héraði dæmd sekt fyrir ósæmileg ummæli um lögreglumann		434
Fundið að því, að rannsókn í máli út af ætluðu broti á 194. gr. hegningarlaga var ekki rekin með nægilegri röksemd í héraði		452
Vitt tilefnislaus kæra til Hæstaréttar		466, 696
P kærði úrskurð héraðsdómara til Hæstaréttar bersýnilega í því einu skyni að tefja héraðdómsmálið að óþörfu. Var P því samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 188. gr. laga nr. 85/1936, sbr. lög nr. 14/1948, dæmt að greiða 600 króna réttarsfarsekt	..	596
Málflutningsmanni dæmt sektarrefsing fyrir ósæmileg ummæli í varnarskjali í opinberu máli		602, 606

Sakhæfi.

Geðsjúkdómalæknir telur geðheilsu sakbornings áfátt, en með tilliti til rannsókna og umsagnar læknisins að öðru leyti taldist sakborningur þó sakhæfur		7
Geðsjúkdómalæknir telur sakborning hvorki vera geðveikan né fávita. Var hann talinn sakhæfur		96
A banaði stúlku með byssu og var hann ákærður fyrir brot á 211. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Geðveikralæknir athugaði andlega heilsu A og fann einkenni vefræns tauga-sjúkdóms hjá honum. Ekki var þetta þó talið hafa áhrif á sakhæfi A		284

Saknæmi.

Togaraskipstjóri hafði gerzt sekur um ítrekað fiskveiðibrot, en þar sem eigi var sannað, að hann hefði framið brotið		
--	--	--

af ásettu ráði, var honum eigi dæmd fangelsisrefsing fyrir það samkvæmt 5. gr. laga nr. 5/1920	44
A kom með hlaðna byssu inn í eldhús skóla nokkurs, mælti fyrst nokkur orð við ráðskonu skólans, sem þar var, sneri sér síðan að stúlkunni D, sem stóð rétt hjá, sagði: „Jæja, D... mín,“ beindi byssunni að D og hleypti af. Kom skotið í D, sem lézt af völdum þess. Talið var víst, að A hefði skotið á D af ráðnum hug, en ekki þótti verða staðhæft, að hann hefði verið fullráðinn að fremja verkið, fyrr en hann kom inn í eldhúsið	284
A sló B með krepptum hnefa í andlitið, svo að hann féll aftur yfir sig, skall með höfuðið í jörðina og hlaut af þeim sökum höfuðkúpubrot, er leiddi B til bana. Engin rök þóttu liggja að því, að það hefði verið ásetningur A að bana B, en líkamsárásin var talin framin af ásettu ráði, og afleiðingar hennar metnar A til gáleysis	316

Saksókn.

Ákærði H fór þess á leit við héraðsdómara, að hann legði til við dómsmálaráðuneytið, að saksókn gegn sér yrði felld niður. Dómarinn vakti athygli ráðuneytisins á beiðni H, og ráðuneytið svaraði því til, að það gæti ekki orðið við tilmælum þessum. H taldi, að ekki hefði verið gætt rétttrar aðferðar um afgreiðslu á beiðni sinni, þar sem hún hefði ekki verið lögð fyrir forseta ríkisins og hún því næst látin hljóta afgreiðslu í ríkisráði. Af þessum sökum krafðist H frávisunar opinbera málsins. Þeirri kröfu var ekki sinnt, þar sem talið var, að meðferð dómsmálaráðuneytisins hefði verið lögmæt, enda ákveði ráðherra, hvort umsókn um niðurfellingu saksóknar skuli borin upp í ríkisráði eða tillaga um hana lögð fyrir forseta, sbr. 14. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 og 24. gr. laga nr. 27/1951	534
---	-----

Sératkvæði.

Tveir dómenda í Hæstarétti greiða sératkvæði í máli til heimtu verðlagsuppbótar samkvæmt kjarasamningi	31
Tvö sératkvæði dómenda í Hæstarétti í skaðbótamáli	118, 808
Tveir dómenda í Hæstarétti greiða sératkvæði í skaðabótamáli vegna bifreiðarslyss	214, 537
Tveir dómenda Hæstaréttar greiða sératkvæði um málskostnað	294, 618
Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í máli um hækkun leigu samkvæmt lóðarsamningi	346
Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í endurheimtumáli ..	381
Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í máli til heimtu kostnaðar af yfirmatsgerð vegna lausnar ítaks af jörð ..	609

Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í opinberu máli út af ætluðu bifreiðalagabroti	643
Tveir dómdenda í Hæstarétti greiða sératkvæði í máli um stóreignaskatt	753
Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í meiðyrðamáli ..	791

Séreign maka.

A og B gengu í hjónaband saman árið 1920 og gerðu þá kaupmála, sem þinglesinn var samkvæmt ákvæðum laga nr. 3/1900. Samkvæmt kaupmála þessum skyldu innanhúsgögn, sem til voru við giftingu, og þau, er síðar bættust við, vera séreign konunnar (A). Einnig var kveðið svo á, að arfur, er hvoru hjóna hlotnaðist, skyldi vera séreign þess. Á árunum 1920 og 1921 hlaut A í arf eftir foreldra sína a.m.k. röskar 70 þúsundir króna, en B, sem var heilsuveill, var lítt efnum búinn. Árið 1922 keyptu þau hjón jörð fyrir 36 þúsund krónur, og staðhæfði A, að hún hefði lagt allt fé til þeirra kaupa, enda varð eigi séð, hvaðan B hefði átt að koma fé til þess. Jörð þessa seldu þau árið 1925 fyrir 45 þúsund krónur. Árið 1927 keyptu þau húseign á Akureyri fyrir kr. 27.000.00, og var eigninni afsalað á nafn A, sem kvaðst og hafa lagt allt fé til kaupanna. Á árinu 1936 fékk B, sem rak nú verzlun á Akureyri, um 20 þúsund króna arf eftir föður sinn. Á árinu 1943 seldi A tvær íbúðir í nefndu húsi fyrir rúmlega 30 þúsund krónur, en á árinu 1952 brann rúmlega 260 þúsundir króna og svo 35 þúsund krónur fyrir húsmuni. Á sama ári festu þau kaup á þriggja herbergja íbúð fyrir kr. 147.500.00, og kvaðst A hafa greitt allt kaupverðið af eigin fé, að undanteknum rúmum 15 þúsund krónum, er hvíldu sem veðskuld á húsinu. B andaðist árið 1957. Skuldheimtumenn í dánarbúinu kröfðust þess, að allir innanstokksmunir þeirra hjóna, bókasafn og nefnd íbúð, yrðu tekin undir skiptin, en A mótmælti því, þar sem hún taldi verðmæti þessi vera séreign sína. Skiptaréttur taldi sann- að, að allir húsmunirnir væru séreign A, en hins vegar eigi, að því er snerti bókasafnið og íbúðina. Úrskurði skiptaréttar var áfrýjað til Hæstaréttar, að því er varðaði bókasafnið og íbúðina. Hæstiréttur staðfesti úrskurð skiptaréttar um bókasafnið, en taldi hins vegar íbúðina vera séreign A. Þóttu gild rök styðja þá frásögn A, að húskaupin á Akureyri hefðu verið gerð fyrir séreignarfé hennar, svo og að sama gildi um kaupin á nefndri íbúð, sem var þinglesin eign hennar

Sjálftekt.

Við landskiptagerð árið 1940 var kveðið svo á, að tiltekið land takmarkaðist „af flóðmálslínu sjávarins“. Formaður landskiptanefndar lýsti því, að skiptin hefðu eigi tekið til fjörugagna fyrir neðan stórstraumsflóðmálslínu, þ. á m. sandtekju, er fjörir bændur töldu sig eiga ásamt eiganda landsins fyrir ofan. Að svo vöxnu máli þótti nefndur landeigandi ekki geta með sjálftekt tálmað bændunum för um fjöruna fyrir neðan nefnda línu, og var því kveðið á um brotnám girðingar, sem landeigandi hafði sett þar upp .. 683

Sjó- og verzlunardómur.

Mál til heimtu skaðabóta vegna riftunar á skiprúmssamningi ..	22
Mál til heimtu verðlagsuppbótar samkvæmt kjarasamningi ..	31
Mál til heimtu skaðabóta vegna ætlaðra mistaka skipaskoðunarmanna ríkisins	134
Mál til heimtu skaðabóta vegna slyss, er varð á landgangi skips	148
Mál til heimtu á aflahlut sjómanns	160
Mál til heimtu skaðabóta vegna farmflutnings	244
Mál til heimtu hroгнаandvirðis	403
Mál til heimtu andvirðis vöruúttektar skipverja	429
Mál til heimtu váttryggingarfjár skips	634

Sjóveð.

Sjóveðréttur fyrir kaupkröfu sjómanns ekki tekinn til greina, þar sem hann var fyrndur samkvæmt 6. tl. 251. gr. laga nr. 56/1914	31
--	----

*Skaðabætur.**a) Vegna vanefnda á samningi.*

Færeyskir sjómenn voru ráðnir sem hásetar á togara B til saltfiskveiða og var talið, að ráðningin ætti að standa til júníloka tiltekið ár. Íslenzkir sjómenn voru því andvígir, að Færeyingar gerðust hásetar, og er 14 þeirra voru engu að síður skráðir í skiprúm á einum togara B, sem því næst fór á saltfiskveiðar, svöruðu íslenzkir hásetar á öðrum togurum B með því að segja upp skiprúmssamningum sínum. B kvaddi þá nefndan togara til hafnar og lét Færeyingana víkja af skipinu. Var talið, að B bæri ábyrgð á því, að Færeyingarnir, sem voru fúsir til starfa hjá B, nytu hér vinnufriðar, og þar sem það tókst eigi, var B dæmt að bæta einum þeirra, S, sem höfðaði mál gegn B, bætur vegna samningsrofanna, enda var S talið óskýlt að ráða sig á annað skip héraendis, eins og honum stóð til boða, þar sem B vildi ekki ábyrgjast honum sömu kjör og hann hafði verið ráðinn til hjá B. Voru bæturnar til S miðaðar við raun-

- verulegar tekjur háseta á framangreindum togara B ráðn-
ingartímann, en frá voru dregnar fjárhæðir vegna þess, er
S hafði unnið sér inn annarsstaðar á nefndu tímabili, svo
og þess, er áætla mætti, að S hefði sparað sér í sjófatasliti 22
- A sendi 22 pakka með ýmis konar glysvarningi með skipi E
frá Kaupmannahöfn til Reykjavíkur. Var á farmskírteini
ekki annað tekið fram en að um glysvarning og ýmis sýnis-
horn væri að ræða. Einn af pökkum þessum glataðist, án
þess að vitað væri, með hvaða hætti það hefði orðið. Í
þeim pakka voru 45 úr, að verðmæti, að meðtöldu báta-
gjaldeyrísálagi, kr. 11050.57. Viðurkennt var, að á pakka
þennan var skráð á ensku og þýzku, að innihald hans væri
úr og að handleika bæri hann með varúð. Ákvæði fyrri
mgr. 148. gr. laga nr. 56/1914 þóttu því ekki leysa E undan
fébótaábyrgð. Innkaupsverð nefndra úra nam samkvæmt
vöruskrá frá 27 til 49 vestur-þýzkum ríkismörkum, og var
því ekki um þess konar verðmæti að tefla, er síðari mgr.
sömu lagagreinar tekur til. Var E því dæmt að bæta A tjón
hans samkvæmt 147. gr. sömu laga, og þar sem A hafði
gert fullnægjandi grein fyrir fjárhæð kröfunnar, var hún
tekin til greina að fullu 244
- A réðist til starfa hjá olíufélaginu O haustið 1953. Starf A var
í megindráttur í því folgið að annast kaup á varahlut-
um í bifreiðar O, hafa eftirlit með viðgerðum á þeim, svo
og með störfum bifreiðastjóranna, sjá um rekstur bifreiða-
smurstöðva og viðgerðarstöðvar O, sjá um mannaráðning-
ar þar í samráði við O og aðstoða starfsmenn annars olíu-
félags við útvegum varahluta til bifreiða félagsins, svo og
um viðgerðir. Ekki var gerður skriflegur ráðningarsam-
ningur, en svo samdist með aðiljum, að A fengi sömu laun
og þeir starfsmenn O, sem tóku laun samkvæmt II. launa-
flokki Sambands íslenskra samvinnufélaga (SÍS). Að öðru
leyti var ekki rætt um kjör A. O sagði A upp starfi með 3
mánaða fyrirvara, og hvarf hann samkvæmt því úr starfi
1. febrúar 1956. A taldi sig eiga rétt til 6 mánaða upp-
sagnarfrests og höfðaði því mál gegn O til heimtu bóta,
er samsvaraði 3 mánaða kaupi til viðbótar. Eðlilegast þótti
að skýra hinn munnlega samning aðilja um launakjör A
samkvæmt II. launaflokki S.Í.S. þannig, að um önnur
starfskjör A skyldi einnig fara eftir þeim flokki, en þar
var ákveðinn 6 mánaða uppsagnarfrestur. Eins og starfi
A var háttað, þótti þessi frestur heldur ekki óeðlilega lang-
ur. Og þar sem ekki var sannað, að A hefði unnið sér
neitt inn annarsstaðar á nefndu 3 mánaða tímabili, voru
dómkröfur hans teknar til greina 279
- A taldi, að S hefði lokað sér sendiferðabifreið til kaups og hefði

hann greitt verulegan hluta kaupverðsins. Bifreiðin hafi þó aldrei komið, og taldi A sig af þeim sökum hafa orðið fyrir margskonar tjóni, svo sem vegna verðmunar á samskonar bifreið, atvinnutjóni og tjóni af því að skipta um atvinnustað. A og S hófu sameiginlega starfrækslu mörgum mánuðum eftir að liðinn var tími sá, er A taldi hafa verið ákveðinn til afhendingar bifreiðarinnar. Þessi sameiginlega starfræksla aðiljanna stóð í 16 mánuði, án þess að sannað væri, að A hefði uppi kröfur um afhendingu bifreiðarinnar eða skaðabótakröfur. Þótti A með þeirri háttsemi hafa firrt sig rétti til bóta, sem hann kynni að hafa átt rétt til, og var S því sýknaður af þessum kröfum A .. 407

Pípulagningarmeistarinn J annaðist vatns- og skolplögn í húsi A og K. Nokkru eftir að farið var að búa í húsinu, varð vart bleytu á eldhúsvegg undir vaski þar. Við athugun kom í ljós, að tappi hafði ekki verið festur í frárennslis-pípu, en þó hafði verið múrað yfir pípunu. Starfsmaður J gekk frá pípunni þannig, og þótti J bera fébótaábyrgð á þeim mistökum starfsmannsins. Tjón A og K nam samkvæmt matsgerð dómkvaddra manna rúmum 4000 króna. Var J dæmt að greiða A og K þá fjárhæð, enda hafði matinu ekki verið hnekk 521

Ljósmyndarinn H réðst sem starfsmaður og forstöðumaður ljósmyndastofu T. Umsamið kaup var 2700 krónur á mánuði. Fyrsta árið var áskilinn 1 mánaðar uppsagnarfrestur af hálfu beggja aðilja. Eftir 10 mánaða starf fór H fyrirvaralaust úr starfi hjá T, en bauðst þó til að koma fyrst um sinn daglega til eftirlits á ljósmyndastofunni. Því boði hafnaði T og höfðaði mál gegn H til heimtu bóta fyrir brottförina úr starfi. Ósannað var, að T hefði vanefnt svo samning aðiljanna, að heimilaði H fyrirvaralausna brottför. Og þar sem ljóst þótti, að brottför H hefði valdið T tjóni, voru T dæmdar bætur úr hendi H og voru þær ákveðnar kr. 1350,00, sbr. 25. gr. laga nr. 22/1928, enda var T talið rétt að hafna áðurgreindu tilboði H um eftirlit með ljósmyndastofunni 625

J hafði keypt hjá Sh svonefnt rótarálslyf til sóttthreinsunar á gróður mold í gróðurhúsi sínu. Í byrjun desember 1951 var lyfinu dælt í jarðveginn í tómatagróðurhúsi J. Um mánaðamótin janúar og febrúar 1952 var hafinn flutningur á tómatalplöntum þeim, sem sáð hafði verið til í uppeldishúsi, sambyggðu. Var þá haft opið inn í tómatahúsið, þar sem enn fannst þefur af rótarálslyfinu. Kvað J plönturnar í uppeldishúsinu hafa drepizt þrem dögum síðar. 7.—10. marz s. á. voru tómatalplöntur settar í gróðurhúsið, sem áður hafði verið þelt sérstaklega. Döfnuðu þær vel fyrst í stað,

en að 4—6 vikum liðnum hljóp í þær kyrkingur og tók fyrir vöxt þeirra. Hinn 20. maí var þeim fleygt, þar sem sýnt þótti, að þær mundu eigi bera ávöxt. Plöntur voru settar af nýju í húsið 17. júní 1952, og varð uppskeran 1665 kg. af tómötum, í stað 7500 kg, sem J taldi, að hefði verið eðlilegt. Kenndi J rótarálslyfinu um uppskerubrest þennan og krafði Sh bóta af þeim sökum. Sérkunnáttumenn athuguðu málavexti og skiluðu síðar ýtarlegu álit. Töldu þeir sennilegast, að vanþrif tómátanna hefði átt tvær meginorsakir: of mikil sölt í jarðveginum og DD-gufur úr nefndu lyfi, sem hafi losnað seint úr jarðveginum, eins og honum var háttað. Hins vegar töldu þeir sig eigi geta staðhæft, hvor þátturinn hefði verið meiri meinvaldur. Sh neitaði skaðabótakröfu J og kom þá til málssóknar. Sh var sýknaður af kröfum J, þar sem eigi þótti nægilega í ljós leitt, hverjar hefðu verið orsakir til uppskerubrests J 687

B hafði tekið á leigu gistihús, eign H, frá 1. maí 1954 til 30. apríl 1955. Á miðju sumri 1954 tilkynnti B H, að hann treystist eigi til að halda rekstrinum áfram lengur en til 1. september s. á. H seldi þá D á leigu gistihúsið frá 1. september 1954 til 1. október 1955, og var svo um samið, að D skyldi enga leigu greiða frá 1. september 1954 til 1. maí 1955. Umsamin leiga B hafði verið kr. 6000.00 á mánuði frá 1. maí 1954 til 1. október s. á., en kr. 3500.00 á mánuði frá þeim degi til loka leigutímans. H krafði B um 30.500 króna bætur vegna riftunar leigumálans. Þegar litið var til samnings þess, er H gerði við D, og að sá samningur var ekki borinn undir B, þóttu bætur til H fyrir hina ólögsmætu riftun samningsins hæfilega ákveðnar kr. 19.000.00 826

b) *Utan samninga.*

Bifreiðarstjóri farþega- og vöruflutningabifreiðar, sem var eign E, blindaðist af hriðaréli við aksturinn með þeim afleiðingum, að bifreiðin rann út af veginum og henni hvolfði. Einn farþeganna, G, sem var námsmey í Laugaskóla, hlaut smávægileg líkamleg meiðsl við slysið, en fékk síðar af völdum þess megnar taugatruflanir. Læknir taldi örorku G vegna slyssins 100% fyrstu þrjá mánuðina eftir slysið, frá 65% niður í 15% næstu þrjá mánuði og loks 10% um tveggja mánaða skeið. G höfðaði mál gegn E til greiðslu skaðabóta vegna slyssins. Af hálfu E var viðurkennt, að hann bæri fulla fébótaábyrgð, ef talið yrði, að G hefði orðið fyrir tjóni af völdum slyssins, en því var mótmælt. Talið var, að framangreint heilsutjón G yrði rakið til slyssins, og voru G því dæmdar kr. 11.000,00 í bætur fyrir at-

- vinnutjón, örorku og þjáningar svo og rúmar 1000 krónur fyrir lækni- og hjúkrunarkostnað 49
- A, sem starfaði að trésmíðavinnu hjá bandaríska vinnuveitandanum B á Keflavíkurflugvelli, var að velja sér borð úr timburstafla og hafði í því skyni farið upp á staflann, sem var lágur, en hellaður. Datt A niður af staflanum og hlaut talsverð meiðsl af. A sótti fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs um skaðabætur vegna slyss þessa. Ekki þótti í ljós leitt, að B yrði vegna aðgæzluskorts eða vanbúnaðar á vinnustað gefin nein sök á slysi A. Var fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs því sýknaður af kröfum A 63
- Bifreið T var ekið eftir götu í Keflavík að kvöldi í byrjun marzmánaðar. Slyddusúld var og götulýsing slæm. Rakst bifreiðin þá á H, sem gekk vinstra megin á götunni í sömu átt og bifreiðin fór. Hlaut H nokkur meiðsli af og var frá vinnu um skeið. Öll fébótaábyrgð á slysinu var lögð á T, enda var það eigi metið H til gáleysis, að hann gekk vinstra megin á götunni. Var T dæmt að greiða H kr. 3.000.00 í bætur fyrir atvinnutjón, auk fjárbóta fyrir missi fæðispeninga, orlofsfjár, skemmda á gerfitönnum og fötum. Einnig voru H dæmdar bætur fyrir sársauka og þjáningar, kr. 5.000.00, en hann hafði miklar þrautir í höfði um fjögurra mánaða tíma eftir slysið. Axlarkerfur, sem H fann til í júlímánuði næsta á eftir, varð eigi, að álitu lækna og lækna ráðs, rakinn til slyssins, og fékk H því engur bætur úr hendi T vegna þess heilsutjóns 70
- A ók í bifreið sinni ölvaður á bifreið læknisins B, en sú bifreið stóð kyrr við gangstétt götu. Skemmdist bifreið B nokkuð. Í skaðabótamáli B gegn A viðurkenndi A fébótaábyrgð sína, en mótmælti kröfum B vegna málningarinnar á bifreið hans og vegna afnotamissis bifreiðarinnar sem of háum. Nauðsynlegt þótti að mála bifreið B alla að neðan vegna árekstursins og 200 króna bætur á dag vegna afnotamissis bifreiðarinnar þóttu hæfilegar. Voru kröfur B því teknar til greina 87
- Ú hafði fengið vörubifreið, sem A stjórnaði og átti, til aka burtu uppgreftri af lóð við hús, er Ú átti í smíðum. Eitt sinn, er bifreið A var að aka frá húsinu, skall einhver hlutur í stóra rúðu á neðstu hæð hússins, með þeim afleiðingum, að rúðan sprakk. Af framburðum vitna og skýrslu A þótti mega ráða, að steinvala, sem kastast hafi frá bifreið A, er hún ók af stað, hafi valdið skemmdunum á rúðunni. A var talinn bera fébótaábyrgð á tjóninu, þar sem eðlilegast þótti, að ábyrgðarmaður bifreiðar samkvæmt 1. og 2. mgr. 35. gr. laga nr. 23/1941, beri ábyrgð á tjóni, sem bifreið veldur með slíkum hætti, þótt öku-

manni verði ekki metið slysið eða tjónið til sakar. Ekki gat það leyst A undan ábyrgð, að hann var að vinna í þjónustu Ú, er slysið varð. Var A dæmt að greiða Ú andvirði nýrrar rúðu og fyrir ísetningu hennar 112

Verið var að skipa skreið út í skip útgerðarfélagsins E. Verka-
maðurinn J vann að því að festa netum með fiskpökkum í á krók lyftivírs og síðan var netunum lyft um borð í skipið. Vann J að þessu á palli vörubifreiða, sem fluttu fiskinn að skipshlið. Eitt sinn, er verið var að lyfta einu slíku neti, féll einn fiskpakki í höfuð J og hlaut hann af því alvarleg meiðsl, sem leiddu til 20% varanlegrar örorku. E lét undir höfuð leggjast að hlutast til um rannsókn út af slysinu, sbr. 26. gr. laga nr. 23/1952. Lágu atvik þess því ekki alls kostar ljós fyrir og þótti E eiga að bera hallann af því. Samkvæmt því og þar sem „lúgumaður“ þótti hafa sýnt ógætni, með því að láta lyfta byrðinni, áður en J hafði komið sér á öruggan stað, þóttu eigi efni til að skipta sök, og var E dæmt að greiða J bætur fyrir atvinnutjón og örorku, kr. 59.000.00, kr. 20.000.00 í þjáningabætur og og kr. 5.500.00 í sjúkrakostnað 118

Í ársbyrjun 1953 keypti A 45 ára gamlan vélbát fyrir kr. 90.000.00. Um þetta leyti fór fram aðalskoðun á bátnum, framkvæmd af starfsmönnum skipaeftirlits ríkisins. Töldu þeir samkvæmt þeirri skoðun, að báturinn væri í sæmilegu ástandi og gáfu meðmæli með því, að hann fengi haffærissvottorð. Vélbátnum var nú siglt frá Reykjavík til Stykkishólms, en þegar á þeirri leið kom fram leki á bátnum, og í nokkrum röðrum, sem báturinn fór síðan frá Stykkishólmi, varð vart æ meiri leka. Fór svo, að skipshöfnin gekk af bátnum, þar sem hún taldi hann svo varhugaverðan. Við nákvæma skoðun sérfróðra manna kom síðan í ljós, að báturinn var svo illa farinn vegna fúa og annarra skemmda, að hann taldist ekki viðgerðarhæfur. A taldi sig hafa keypt nefndan bát og gert út í trausti skoðunarvottorðs starfsmanna skipaeftirlitsins og höfðaði mál gegn ríkissjóði (R) til greiðslu bóta fyrir allt það tjón, er hann taldi sig hafa beðið af þessum sökum, enda væru yfirsjónir skipaskoðunarmannanna orsök tjónsins og á þeim bæri R ábyrgð. Talið var, að ákvæði laga nr. 68/1947 um opinbert eftirlit með skipum miðaði að því að efla almennt öryggi sjófarenda. Á hinn bóginn væri ekki skýrslum um skoðun skips, sem hinir opinberu skoðunarmenn gefa samkvæmt lögnum og meðmælum þeirra með því, að skip fái haffærisskirteini, ætlað að vera einhlit sönnunargögn til ákvörðunar á fjármunalegum viðskiptum aðilja um skip. R yrði ekki krafinn skaðabóta fyrir tjón, sem aðili kynni

- að hafa hlotið af slíkum viðskiptum, þótt í ljós kæmi, að skoðun starfsmanna skipaefirlitsins hefði ekki verið framkvæmd með þeirri kostgæfni, sem skyldi. Var R því sýknaður af kröfum A 134
- Strandferðaskipið H, eign S, lagðist að bryggju í Vestmannaeyjum snemma morguns. Nokkur ókyrrð var í sjó, og valt skipið við bryggjuna. Landgangur, handriðslaus, lá frá skipinu upp á bryggjuna. J fór um borð í H og gekk sú för vel, en er hann hélt í land aftur eftir skamma stund, fór landgangurinn að hreyfast, og reistist hann svo á rönd með þeim afleiðingum, að J datt út af og niður á bryggjuna. Handleggsbrotnaði J við fallið og varð af þeim sökum frá vinnu um rúmlega 3 mánaða skeið. Talið var, að svo hafi skort á tilhlýðilegan öryggisbúnað og gæzlu af hálfu skipstjórnarmanna á H, að S var látinn bera fébótaábyrgð vegna slyss A, enda þótti það ekki eiga að svipta A rétti til bóta, að erindi hans út í H var að biðja skipverja þar fyrir varning, en slíkt var ekki leyflegt samkvæmt reglum S. Var S því því dæmt að greiða J bætur fyrir atvinnutjón, kr. 20.000.00, þjáningabætur kr. 5.000.00, og læknskostnað 148
- Nótt eina um miðjan október 1951 gerði hvassviðri og úrhellisrigningu á Þingeyri. Nokkrar kindur, er Þ átti, leituðu sér þá skjóls við stóran hringnótarbát, eign E, en báturinn lá í hrófi á bakborðshlið. Vindhviða kastaði bátnum yfir á stjórnborðslið með þeim afleiðingum, að fjórar af kindum Þ drápu. Þ krafði E bóta fyrir missi kindanna. Talið var, að orsök þess, að báturinn fauk til, hafi verið sú, að eigi hafi verið nægilega tryggilega frá honum gengið til að mæta því veðri, sem gera mátti ráð fyrir á þessum tíma árs. Þótti E því eiga að bæta tjón Þ að mestu, en tekið var tillit til þess við ákvörðun bótanna, að fénaður Þ var vörzlulaus og Þ hafði enga aðgæzlu, þótt óveður værl. Þ missti þrjár ær og einn hrút og taldi hann ærverð nema 300 krónum, en hrútsverðið kr. 350.00. Var E dæmt að greiða Þ kr. 900.00 í skaðabætur 182
- Í opinberu máli út af líkamsárás voru skaðabótakröfur svo vanreifaðar, að þeim var vísað frá dómi 186. 363
- G hafði stöðvað bifreið sína rétt austan við gatnamót Vonarstrætis og Tjarnargötu, gengið frá skamma stund og því næst ekið af stað aftur. Er bifreiðin var aðeins komin á hreyfingu, var stórri vörubifreið, eign H og ekið af honum, ekið eftir Vonarstræti í sömu átt og bifreið G ók, og var vörubifreiðinni svo sveigt inn í Tjarnargötu. Bifreiðranar rákust nú á og urðu nokkrar skemmdir á bifreið G. Í skaðabótamáli G gegn H var talið, að stjórnendur beggja

- bifreiðanna ættu sök á árekstrinum. H var talinn hafa ekið hinna stóru vörubifreið sinni án nægilegrar aðgæzlu og án þess að gefa hljóðmerki og G talinn hafa sýnt gáleysi, með því að aka af stað áður en hann hugði að umferð um Vonarstræti. Var H dæmt að bæta G tjón hans að $\frac{2}{3}$ hlutum, en $\frac{1}{3}$ hluta þess varð G að bera sjálfur .. 202
- A fékk á leigu spildu undir sumarhústað í landi jarðarinnar M. Milli A og ábúanda M, J, risu deilur, er stóðu árum saman og voru efni til margskonar málaferla. Með mál-sókn, sem hófst á árinu 1954, krafði A J m. a. skaðabóta fyrir ýmis konar tjón, er hann taldi sig hafa hlotið af völdum J. Viðurkennt var, að J hafði skilið eftir í vanhirðu lás og lykil að hliði á vegi A og glataðist hvort tveggja. Var J dæmt að bæta A lás þennan og lykil með 24 krónum. Öðrum kröfum A, — um bætur fyrir heytjón, brotna hliðgrind, vegarafnot, óþægindi af hliði og margs konar mizka og minnkandi notagildi eigna, — var ekki sinnt, enda þær lítt rökstuddar og þeim auk þess ekki hreyft í tæka tíð 205
- A fékk vörubifreið B til að aka farangri frá sumarhúsi sínu. Til þess að komast að farangrinum, þurfti bifreiðin að fara um þröngt hlið. Tók A að sér að leiðbeina B um að komast í gegnum hliðið, en við eina af þeim tilraunum klemmdist vísifingur hægri handar A milli bifreiðarpallsins og hliðarstólpans með þeim afleiðingum, að nema varð fingurinn burt. Hafði A lagt hægri hendi ofan á hliðstaurinn. A krafði B bóta vegna slyssins. A þótti hafa sýnt af sér slíkt gáleysi, með því að leggja hendi sína ofan á hliðstólpann við þær aðstæður, sem þarna voru, að hann var látinn bera $\frac{2}{3}$ hluta tjóns síns sjálfur. Hins vegar þótti eigi í ljós leitt, að slysinu hefði ekki orðið afstýrt, þótt B hefði sýnt fulla aðgæzlu um stjórn bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941, og var honum því dæmt að bæta A tjón hans að $\frac{1}{3}$ hluta, þ. e. þjáningarbætur (kr. 15.000.00) og fyrir atvinnutjón (kr. 85.000.00), en A hlaut af slysi þessu 15% varanlega örorku 214
- A og B, sem unnu að viðgerð á bryggju, urðu fyrir staur, sem féll úr vindu, er lyfta skyldi staurnum. Olli þessu bilun á vindutækjunum, en þau voru fest við bifreið, sem h/f Þ átti, og hafði Þ leigt bifreiðina h/f D, sem annaðist bryggjuviðgerðina. A hlaut talsverð meiðsl af slysinu, handleggsbrotnaði o. fl. og var varanleg örorka hans metin 20%. D og Þ viðurkenndu skaðabótaskyldu sína, og var þeim dæmt að greiða A fyrir orkumissi kr. 95.000.00 og kr. 18.000.00 í þjáningabætur, að frádregnum þegar greiddum rúmum 3800 krónum. B meiddist í hrygg við slysið og

hlaut af 15% varanlega örorku. Að læknisráði varð hann og að hætta við fyrri skipasmíðistörf og taka upp aðra vinnu. Var D og Þ dæmt að greiða B bætur fyrir orku-missi og röskun á stöðu og högum, kr. 100.000.00, fyrir þjáningar kr. 20.000.00 og fyrir aðkeypta vinnu við hús-byggingu kr. 6.000,00, allt að frádregnum þegar greiddum rúmum 3800 krónum 220, 230

Verkamaðurinn A vann að fermingu vörubifreiðar, eign B, inni í vörugeymsluhúsi. Varð háfermi á bifreiðinni. Er henni var ekið út úr húsinu, rakst farmurinn á bita fyrir ofan dyrnar með þeim afleiðingum, að A, sem var uppi á bifreiðarpallinum, datt niður á gólf og hlaut mikil meiðsl af. Var varanleg örorka hans metin 75%. A höfðaði mál til heimtu skaðabóta úr hendi B. Talið var, að mjög óvarlegt hefði verið af A að vera uppi á bílpallinum, eins og farmi var háttað og þar sem sjá mátti, hversu dyr vörugeymsluhússins voru lágar, miðað við hæð farmsins, en þröskuldurinn var nokkuð hærri en gólfið. Á hinn bóginn þótti stjórnandi bifreiðar B heldur ekki hafa sýnt næga varkárni, með því að aka þarna út með slíkt háfermi. Var A látinn bera tjón sitt að % hlutum sjálfur, en B dæmt að bæta honum % hluta þess. Atvinnutjón A, er frá höfðu verið dregnar bætur frá Tryggingastofnun ríkisins, um kr. 68.600.00, var metið á kr. 130.000.00. Var B dæmt að greiða % hluta þeirrar fjárhæðar, 30.000.00 króna þjáningabóta og um kr. 16.700.00 í sjúkrakostnað, að frádregnum kr. 30.000.00, er A hafði fengið greiddar hjá váttryggingafélagi því, er bifreið B var váttryggð hjá 324

A ók stórrí áætlunarbifreið frá Keflavík til Reykjavíkur. Í bugðu við hraunhól nokkurn rakst bifreiðin á aðra bifreið, sem kom frá Reykjavík og B ók. Hraunhóllinn byrgði sýn og í bugðunni var skafl og hálka á veginum. Í skaðabótamáli út af árekstri þessum var talið, að A hefði ekið of hratt, eins og ástæður voru, og ekki gaf hann heldur hljóðmerki. Var A talinn eiga meginsök á árekstrinum og eiganda áætlunarbifreiðarinnar dæmt að bæta $\frac{3}{4}$ hluta þess tjóns, er af hlaut, en B var látinn bera $\frac{1}{4}$ hluta þess, enda hafði hann heldur ekki gætt nægilegs hófs um hraða, og hann gaf ekki hljóðmerki. B hlaut höfuðáverka af slysinu, sem olli höfuðverk og taugasleni. Hins vegar þótti eigi sannað, að augnbilun, sem vart varð hjá B, stafaði af slysinu. Atvinnu- og örorkutjón B var metið kr. 12.000.00 og tjón vegna þjáninga og lýta kr. 8000.00, en hann hlaut greinilegt ör á enni. Annað tjón hans nam um 1000 krónum. Var eiganda áætlunarbifreiðarinnar dæmt að greiða $\frac{3}{4}$ hluta af tjóni þessu, en til skuldajafnaðar kom $\frac{1}{4}$ hluti

- af viðgerðarkostnaði, sem eigandi áætlunarbifreiðarinnar hafði orðið að greiða vegna árekstursins 350
- H taldi sig hafa hlotið meiðsl á þumalfingri af völdum lög-
reglumannsins S, sem færði H á dómping eitt, þar sem
H sýndi mótpróa. H krafðist 25.000 króna skaðabóta úr
hendi S af þessum sökum. En S var sýknaður af þeirri
kröfu, þar sem ósannað var, að S hefði valdið nefndum
meiðslum 377
- Ritstjórinn A birti óréttlætt meiðyrði um málflutningsmann-
inn H í blaði sínu. Voru ummælin ómerkt og A dæmt að
greiða H 5000 króna miskabætur vegna ummælanna, sbr.
1. mgr. 264. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 477
- A, sem var þá 15 ára gamall, vann að málun lýsisgeymis verk-
smíðjunnar S á Siglufirði í júlímánuði 1951. Við vinnuna
voru notaðir kassalagaðir stólar úr tré, sem héngu í köðl-
um utan á geymunum, en kaðlarnir, sem dregnir voru
gegn um blakkir, voru festir með krókum í tvær kaðal-
lykkjur, sem brugðið var um stólana. Tveir menn, er stóðu
á jörðunni og héldu í kaðalendana, létu stólana hækka
eða lækka með handafli. Dag einn, er H ætlaði að fara
að vinna í stólnum og steig niður í hann í því skyni, sporð-
reistist stóllinn skyndilega og féll A niður á jörð, um 8—9
metra fall. Tveir drengir, 14 og 15 ára, héldu í framan-
greinda kaðla, er slysið varð. A hlaut stórfelld lemskur af
fallinu, brot á höfuðkúpu og ölnarbeini. Lá hann lengi í
sjúkrahúsi af þeim sökum, og voru framkvæmdar á hon-
um miklar læknisáðgerðir. Í ljós kom einnig, að þær vef-
rænu heilaskemmdir, sem A hlaut af slysinu, ollu djúp-
tækum breytingum til hins verra á skapgerð hans og per-
sónuleika. Varanleg örorka hans var metin 90%. Sýnt þótti,
að krókum á framangreindum köðlum svo og frágangi
kaðallykkjanna hefði verið mjög áfátt. Einnig var óvarlegt
af forráðamönnum S að láta svo unga drengi sem lýst var
vinna upp á eindæmi í slíku tæki við svo hættulegar að-
stæður, sem þarna voru. Á hinn bóginn þótti þess eigi að
vænta, að drengirnir hefðu gert sér þess grein, í hverju
öryggisbúnaði stólsins kynni að gera áfátt. Var S dæmt að
bæta A tjón hans að fullu. Bætur fyrir atvinnutjón vegna
örorku voru ákveðnar kr. 400.000.00, bætur fyrir þjáningar,
lýti, röskun á persónuleika, stöðu og högum kr. 125.000.00
og fyrir ýmsan veikindakostnað kr. 35.000.00 493
- Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum Seljalandsvegur og
Suðurlandsbrautar í Reykjavík. Eigandi bifreiðar þeirrar,
er ók eftir Suðurlandsbraut (A), höfðaði mál gegn stjórn-
anda (R) og eiganda (S) hinnar bifreiðarinnar og krafð-
ist um 7000 króna bóta vegna skemmda, sem urðu á bif-

reið hans. Talið var, að R hefði átt meginsök á árekstrinum, þar sem hann ók inn á aðalbraut, eftir að hafa séð til ferða bifreiðar A og án þess að veita henni frekari athygli fyrr en bifreiðarnar rákust á. Á hinn bóginn þótti stjórnandi bifreiðar A ekki hafa gætt nauðsynlegrar varúðar, þar sem hann hugaði ekki frekar að ferðum R, eftir að honum virtist, að hún hefði staðnæmzt, og var þó góð aðstaða til að fylgjast vel með og vegurinn breiður. Var sök skipt þannig, að R og S var dæmt að greiða A $\frac{3}{4}$ hluta tjóns hans. Viðgerðarkostnaður nam um 5000 króna, en auk þess var bætt tjón A vegna afnotamissis bifreiðarinnar í 17 daga, miðað við 120 króna bætur á dag 537

Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum í Reykjavík. Miklar skemmdir urðu á bifreið A og hann slasaðist alvarlega. Við rannsókn kom í ljós, að hemlar á bifreið B voru lélegir. Samkvæmt því og þar sem B átti að vægja við gatnamótin, sem voru rúmgóð, var hann talinn eiga alla sök á árekstrinum. A hlaut heilahristing við áreksturinn og fylgdu síðan langvarandi höfuðþrautir. Var varanleg örorka hans metin 10%. B var dæmt að greiða A kr. 50.000.00 í örorku- og atvinnutjónsbætur, kr. 18.000.00 í þjáningabætur, auk rúmlega 4000 kr. vegna annars kostnaðar 664

Um miðnætti laugardagskvöld eitt ók A bifreið sinni austur Njarðargötu í Reykjavík. Allt í einu sá A til ferða dökkklædds fótgangandi manns, B, sem gekk í sömu átt á vinstri vegarhelmingi. Lenti bifreiðin á B með þeim afleiðingum, að hann lézt þegar í stað. B, sem var 22 ára, er hann andaðist, átti rétt ólokið námi í bifvélavirkjun. Hann var heitbundinn stúlku, G, þá 17 ára að aldri, og gekk hún með barn B, er fæddist um 4 mánuðum síðar. Af hálfu G var höfðað skaðabótamál gegn A til greiðslu bóta fyrir missi framfæranda og röskun á stöðu og högum, svo og vegna barns hennar og G fyrir missi framfæranda. Fyrir Hæstarétti var viðurkennd óskoruð fébótaábyrgð A vegna nefnds slyss. Samkvæmt gögnum málsins um samband B og G þóttu eigi efni til að sinna kröfu G um bætur fyrir missi framfæranda. Hins vegar voru henni dæmdar bætur fyrir röskun á stöðum og högum, kr. 20.000.00. Krafan vegna barns G og B var tekin til greina að fullu, enda mjög lág, rúmar 40 þús. kr. 711

Vegfarandi hafði bent lögreglumönnum á. að akstur tiltekinnar bifreiðar um götur Reykjavíkur væri tortryggilegur, og tóku lögreglumennirnir að leita bifreiðarinnar í tveim bifreiðum. Brátt sáu þeir bifreiðina, eign K, og hugðust lögreglumenn stöðva hana. Einn lögreglumanna, Þ, hljóp þá út á götuna, en í sama bili bar þar að stóra áætluar-

bifreið, sem Þ komst naumlega undan, en lenti hins vegar á framhorni bifreiðar K. Hlaut Þ slæmt fótbrott af árekstrinum með 18% varanlegri örorku. Þ höfðaði mál gegn K til greiðslu bóta. Hægra framljós bifreiðar K logaði ekki og auk þess þótti ökumaður bifreiðarinnar ekki hafa gætt nægrar athygli við aksturinn. Hins vegar þótti Þ eiga meginsök á slysinu með þeirri ógætni að þjóta út á akbrautina, eins og hann gerði, án þess að hyggja að umferðinni. Var K því einungis dæmt að bæta Þ tjón hans að $\frac{1}{2}$ hluta. Örorkutjón Þ var metið á kr. 75.000, tjón vegna þjáninga og lýta kr. 20.000.00 og útlagður kostnaður kr. 800.00. Var Þ dæmdur $\frac{1}{3}$ hluti af fjárhæðum þessum, þ. e. kr. 31.933.33 777

Í nafnlausri grein í dagblaðinu Þ birtust meiðyrði um forstjóra verksmiðju, I, og voru þau ekki réttlætt. Var ábyrgðarmanni blaðsins, M, dæmd sektarrefsing fyrir ummælin samkvæmt 234. og 235. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Samkvæmt 264. gr. sömu laga var M og dæmt að greiða I bætur fyrir álitshnekki, kr. 1500.00 791

Rafvirkinn E var að vinnu hjá rafvirkjafyrirtækjunum R og S. Var E að festa raftengidós í loft, sem gert var úr sérstaklega harðri steypu, svonefndri höggsteypu. Til að festa dósina, skaut E nöglum úr sérstakri til þess gerðri byssu. Eitt sinn, er hann skaut nagla í dósina, eftir misheppnaða tilraun rétt áður, geigaði naglinn milli lofts og dósar og fór í höfuð E. Hlaut hann af þessu þann áverka, er dró hann til bana nokkrum dögum síðar. E var 21 árs, er hann dó, og var hann kvæntur I, 19 ára. Áttu þau eitt barn, Þ, þá rúmlega 3 mánaða. I höfðaði skaðabótamál gegn R og S fyrir sína hönd, Þ og dánarbús E. Talið var, að öryggisbúnaði hefði verið áfátt á byssu þeirri, er E notaði og R og S höfðu fengið honum til verka. Ekki var leitt í ljós, að E hefðu verið veittar nauðsynlegar leiðbeiningar um notkun byssunnar, og ekki sýnt fram á, að E hefði mátt vera ljóst, hversu mikil hætta gat stafað af meðferð byssunnar né að hann hefði hagað sér óvarlegar en við mátti búast eftir aðstæðum. Voru R og S því taldir bera óskipta fébótaábyrgð á slysinu. I krafðist bóta fyrir missi framfæranda og röskun á stöðu og högum. Þegar litið var til bóta, er I hafði fengið frá Tryggingastofnun ríkisins (kr. 19.940.00), þess, að dæmdar fébætur verða ekki taldar henni tekjur við álagning útsvars og tekjuskatts svo og að hún hafði gengið í hjónaband af nýju, voru bætur þessar í heild ákveðnar kr. 170.000.00. Bætur til Þ fyrir missi framfæranda voru dæmdar kr. 42.560.00 og kr. 20.000.00 fyrir röskun á stöðu og högum. Af hálfu dánar-

bús E var krafizt þjáningabóta (kr. 80.000.00) vegna þeirra þjáninga, er E leið frá því að hann slasaðist og þangað til hann andaðist. Krafa þessi var fyrst höfð uppi löngu eftir andlát E, og var henni hrundið með skírskotun til 264. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Hins vegar var R og S dæmt að greiða dánarbúinu útfararkostnað E. 808

Skattar.

a) Til bæjar- og sveitarfélaga.

Óliuverzlun í Reykjavík, O, hafði gert samninga við þrjá aðilja í kaupstaðnum N um kaup og sölu á olíuvörum frá félaginu. Við niðurfjöfnun útsvara í N árið 1954 var O gert að greiða þar 20.000 króna útsvar vegna viðskipta þeirra, er samningar þessir tóku til. O neitaði að greiða útsvar þetta og krafðist N þá lögtaks fyrir því. Samningar O við Ólíusamslag útvegsmanna í N (A) voru í megindráttum þess efnis, að A tók að sér að selja olíuvörur og kaupa þær eingöngu af O. Við kaupin skyldi lagt til grundvallar útsöluverð samkvæmt ákvörðun verðlagsyfirvalda, en A var veittur tiltekinn afsláttur af því verði. Samkvæmt samningunum virtist A verða eigandi olíuvaranna, þegar þær voru komnar í geyma í N. O lét A endurgjaldslaust í té til afnota olíustöð í N með geymum, leiðslum, skúrum, girðingum, bryggjum, leiðslum á bryggjum, bifreið til flutning á olíuvörum svo og áhöld, sem notuð eru við móttöku og afhendingu á olíuvörum, en A skyldi sjá um venjulegt viðhald á olíustöðinni, bifreiðinni og tækjunum á sinn kostnað. Þessum samskiptum O við A þótti þann veg háttað, að O ræki að þessu leyti atvinnustofnun í N, og væri hann því útsvarsskyldur þar af þeim rekstri samkvæmt a-lið 8. gr. laga nr. 66/1945, sbr. lög nr. 59/1947. — O hafði einnig gert samninga við rafveitu N (B) og plöntunarfélag þar (C). Samkvæmt samningi B við O seldi B hráolíu á þrjá geyma B og tvo, er O hafði ráð yfir, fyrir almennt útsöluverð O, en B var veittur afsláttur, hækkandi eftir því, hve mikið var keypt. B skuldbatt sig til að kaupa olíuna eingöngu af O. Greiðsla skyldi fara fram mánaðarlega eftir á. Samkvæmt samningi O við C skuldbatt C sig til að kaupa benzín og smurningsolfur eingöngu af O, er annaðist flutning á benzíni á smásölugeymi C. Skyldi hönd selja hendi og vörurnar verða eign C þegar við móttöku og C bar alla ábyrgð á rýrnun þeirra. C fékk tiltekinn afslátt af útsöluverði varanna. Viðskiptin samkvæmt þessum tveim samningum þóttu ekki vera svo frábrugðin venjulegum heildsöluviðskiptum, að jafna mætti þeim til heimilisfastrar atvinnustofnunar O í N. Var O því ekki talinn útsvars-

- skyldur í N af þessum viðskiptum. En þar sem nefnt útsvar var lagt á alla sölu O samkvæmt fyrrnefndum samningum við A, B og C, var það ólöglega á lagt, og var því synjað um framkvæmd lögtaks 306
- Hreppsfélagið M krafði J um útsvör og fleiri gjöld til hreppsins fyrir árin 1953 og 1954. Í ljós var leitt, að á þeim tíma, sem gjöld þessi voru á lögð, átti J íbúð í Reykjavík. Þar dvaldist fjölskylda hans og hann sjálfur. Hins vegar hafði hann aðeins eitt herbergi til afnota í húseign útgerðarfélags þess í M, er J veitti forstöðu, en þar dvaldist hann stundum við störf í þágu félagsins. Þessi dvöl J í M og störf í þágu útgerðarfélagsins þar gátu eigi bakað J útsvarskyldu í M né skyldu til greiðslu annarra þeirra gjalda, sem M krafði hann, en það voru vega- og kirkjugarðsgjöld. Var J því sýknaður af kröfum M 741, 744

b) Til ríkissjóðs.

- Skattfyrvöld kröfðu byggingarfélagið A, sem er hlutafélag, um söluskatt af verkfræðistörfum, er A innti af hendi fyrir ýmsa aðilja. A greiddi skattinn, um 15 þúsund krónur, með fyrirvara og krafði ríkissjóð (R) því næst um endurgreiðslu. Söluskatturinn var lagður á tekjur A af störfum verkfræðinga í þjónustu hans. Þótt talið yrði, að verkfræðingar, er ynnu slík störf, væru ekki söluskattskyldir vegna slíkra tekna, þótti það ekki koma A að haldi, þar sem A seldi hér vinnu eða þjónustu annarra, sbr. b-lið 3. gr. laga nr. 75/1953. Var R því sýknaður af endurgreiðslukröfu A 266
- Þ, sem hefur bankastjórarstarf að aðalatvinnu, rekur auk þess stórt bú í sveit. Á árinu 1955 taldi Þ hafa orðið um 200 þúsund króna halla á nefndum búrekstri, en skattfyrvöld neitðu að taka þann halla til greina við skattálagningu, og hækkuðu tekjuskatt Þ, sem því svaraði. Af hálfu ríkissjóðs (R) var krafizt lögtaks fyrir nefndum hluta skattsins, en þeirri kröfu var synjað. Var talið, að það væri almenn regla íslenzkra skattalaga, að tekjur, sem skattþegn kann að afla með ýmis konar atvinnurekstri eða á annan hátt, séu lagðar saman og tekjuskattur því næst reiknaður af þeim í heild. Af því leiddi, að er skattþegn biði halla á atvinnurekstri, eins og Þ, að þann halla bæri að draga frá öðrum tekjum hans, áður en tekjuskattur væri á þær lagður, nema lög mæltu á annan veg, en um slíkt var ekki að tefla. Samkvæmt því var Þ talinn eiga kröfu til, að nefnt tap hans á búrekstrinum væri dregið frá tekjum hans, áður en skattur væri á þær lagður. Skattfyrvöld höfðu ekki notað heimild 35. gr. laga nr. 45/1954 til að skora á Þ að láta í té nánari skýringar á landbúnaðarskýrslu hans og áætla því næst

rekstrarhalla hans á landbúnaði, ef hann varð ekki við þeirri áskorun eða svar þótti ekki fullnægjandi. Að svo vöxnu máli varð að leggja skýrslu þessa til grundvallar við ákvörðun rekstrarhallans 258

Skattfyrirvöld kröfðu löggiltan fasteignasala (P) um bókhaldsgögn, eftir að hann hafði skilað skattframtali sínu. P kvaðst engin slík gögn hafa, enda taldi hann sig ekki bókhaldsskyldan. Skattfyrirvöld töldu framtal P af þessum sökum ófullnægjandi og hækkuðu tekjuframtal hans um 45.000 krónur. Skattauka þann, er af þessu leiddi, neitaði P að greiða og var þá krafist lögtaks hjá honum af hálfu ríkissjóðs (R). Ákvæði 2. gr. laga nr. 62/1938 taka ekki til löggiltra fasteignasala, og varð því nefnd hækkun ekki á því reist, að P varð ekki við áskorun skattfyrivalda um afhendingu bókhaldsgagna. Af hendi R var því haldið fram, að framtal P hefði verið svo tortryggilegt, að hækkun tekjuframtalsins hefði verið heimil af þeim sökum. En þar sem skattfyrirvöld rengdu ekki sérstaklega einstaka liði framtalsins né kröfðu P um frekari skýringar á þeim, sbr. 35. gr. laga nr. 46/1954, þóttu ekki vera efni til þeirrar hækkunar, sem gerð var á framtalinu. Var því synjað um framkvæmd lögtaksins 268

S, sem rekur raftækjaverzlun og rafmagnsverkstæði, var á árinu 1957 gert að greiða söluskatt og útflutningssjóðsgjald bæði af sölu úr eigin raftækjaverzlun til verka, sem framkvæmd voru á rafmagnsverkstæðinu, svo og af efnivörum, sem keyptar voru af öðrum vegna sams konar vinnu. S taldi sér óskýlt að inna skatta þessa af hendi, enda hafði hann og ekki innheimt þá hjá viðskiptamönnum sínum. Af hálfu ríkissjóðs (R) var þá krafist lögtaks hjá S til tryggingar sköttum þessum. Það var ekki talið leysa S frá skyldu til að hann hafði eigi kafið viðskiptamenn sína um þá og að Skattstofan í Reykjavík hafði frá árinu 1953 ekki talið S skylt að greiða nefnda skatta af keyptum efnisvörum frá öðrum. Og þar sem talið var, að samkvæmt b-lið 22. gr. laga nr. 100/1948, sbr. lög nr. 96/1956, bæri að reikna söluskatt af þessum efnisvörum öllum svo og útflutningssjóðsgjald samkvæmt 20. gr. laga nr. 86/1956, voru kröfur R teknar til greina og kveðið á um framkvæmd lögtaks. 296

G hafði verið gert að greiða stóreignaskatt samkvæmt lögum nr. 44/1957. G vildi fá að kynna sér skrá um aðra stóreignaskattsgjaldendur, en var synjað þess. Höfðaði hann þá mál gegn skattstjóranum í Reykjavík (S) til að fá viðurkenndan rétt sinn í þessu efni. Ljóst þótti af ákvæðum 37. gr. laga nr. 46/1954, sem gilda eftir því sem við á um framkvæmd laga um skatt á stóreignir, að G ætti rétt til að kynna sér nefnda

skrá, enda ekki sýnt, að hún hefði slík leyndarmál að geyma, er gerði S óheimilt að leggja skrána fram. Var krafa G því tekin til greina 529

Húsgagnasmiðnum G og h/f V var gert að greiða samtals kr. 656.505.00 í stóreignaskatt samkvæmt lögum nr. 44/1957. Var grunnskatteign G metin af skattstjóra á kr. 4.126.024.00, þar af var hlutabréfaeign hans í h/f V að nafnverði kr. 52.000.00 metin samkvæmt 1. mgr. 4. gr. laga nr. 44/1957 á kr. 563.474.00. G og V höfðuðu mál gegn fjármálaráðherra f. h. rikissjóðs (R) og kröfðust þess aðallega, að allur nefndur skattur yrði felldur niður, en til vara, að hlutabréf G í V yrðu reiknuð honum til eignar á nafnverði eða eftir sannvirði þeirra. Með lögum nr. 22/1950 hafði verið lögfestur sérstakur stóreignaskattur, er skyldi greiddur á 20 árum. Ákvæði þeirra laga voru reist á rökun, sem orðið hafði á efnahagskerfinu, svo og gengislækkun, sem framkvæmd var með þeim lögum. Hagrænar forsendur að lögum nr. 44/1957 voru hins vegar aðrar, ákvæði þeirra leiddu til mismununar félagsforma svo og mismununar annars vegar milli skattgjaldenda, sem áttu innstæður í lánsstofnunum eða tiltekin skuldabréf, og hins vegar annarra skattþegna. Skattgjaldið samkvæmt lögunum var allhátt, en þó eigi svo, að lagt yrði á borð við upptöku fjár. Þrátt fyrir þetta og að um væri að tefla skattlagningu á eignir, sem framkvæmd var, þótt fá ár væru liðin frá því að hliðstæður skattur var á lagður, þótti ekki alveg fullnægjandi ástæða til að telja, að skattstefna laga nr. 44/1957 væri andstæð 67. gr. stjórnarskrárinnar. Var R því sýknaður af aðalkröfu G og V. Hins vegar var talið, að skattskylda hvíldi samkvæmt 1. og 4. gr., sbr. 7. gr. laga nr. 44/1957 á hluthöfum, en ekki hlutafélögum. Stóreignaskatt af hlutafjáreign þótti eiga að miða við sannvirði hlutabréfanna, enda samrýmdust ekki matsreglur 1. mgr. 4. gr. laganna 67. gr. stjórnarskrárinnar. Var því felld niður skattlagning vegna hlutafjáreignar G í V og lagt fyrir skattyfirvöld að ákveða skattinn af nýju, miðað við sannvirði hlutabréfanna 753

Skilorðsbundnir refsíðomar.

- A, 17 ára gamall, hlaut skilorðsbundinn refsíðóm, m. a. fyrir þjófnað, 11. desember 1956. B, 16 ára gamall, hlaut sams konar dóm 9. nóvember s. á. Þeir frömdu innbrotsþjófnað saman 18. desember s. á. Þóttu þeir hafa rofið skilorð framangreindra dóma og var nú refsing þeirra ákveðin í einu lagi samkvæmt 60. gr. hegningarlaga, sbr. 7. gr. laga nr. 22/1955 7
- A, 22 ára gamall, var sekur um líkamsárás, er varðaði við 218.

gr. almennra hegningarlaga og var honum dæmd varðhalds- refsing, 20 daga, en refsing var gerð skilorðsbundin, sbr. 57.	
gr. hegningarlaga og 4. gr. laga nr. 22/1955	363
Svipting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga kemur ekki til álita í skilorðsdómi	461
Bifreiðarstjóri, 22 ára gamall, braut ákvæði bifreiða- og um- ferðalaga svo og gegn 142. gr., sbr. 20. og 22. gr. almennra hegningarlaga og var dæmd refsing, 3 mánaða fangelsi, en refsing var gerð skilorðsbundin, sbr. 57. gr. hegningarlaga og 4. gr. laga nr. 22/1955	461

Skipaeftirlit.

Skýrsla opinberra skoðunarmanna um skoðun skips samkvæmt lögum nr. 68/1947 og meðmæli þeirra með því, að skip fái haffærissskírteini, eru ekki ætluð til að vera einhlít sönnunar- gögn til ákvörðunar í fjármunalegum viðskiptum aðilja um skip. Ríkissjóður var því ekki talinn ábyrgur fyrir tjóni, sem aðili hlaut af slíkum viðskiptum, þótt í ljós kæmi, að skoðun starfsmanna skipaeftirlitsins hefði ekki verið fram- kvæmd með æskilegri kostgæfni	134
--	-----

Skipti.

A og B gengu í hjónaband saman árið 1920 og gerðu þá kaup-
mála, sem þinglesin var samkvæmt ákvæðum laga nr.
3/1900. Samkvæmt kaupmála þessum skyldu innanhúsgögn,
sem til voru við giftingu, og þau, er síðar bættust við, vera
séreign konunnar (A). Einnig var svo kveðið á, að arfur,
er hvoru hjóna hlotnaðist, skyldi vera séreign þess. Á árun-
um 1920 og 1921 hlaut A í arf eftir foreldra sína a. m. k. 70
þúsundir króna, en B, sem var heilsuveill, var lítt efnum
búinn. Árið 1922 keyptu þau hjón jörð fyrir 36 þúsund krón-
ur, og staðhæfði A, að hún hefði lagt allt fé til þeirra kaupa,
enda varð eigi séð, hvaðan B hefði átt að koma fé til þess.
Jörð þessa seldu þau árið 1925 fyrir 45 þúsund krónur. Árið
1927 keyptu þau húseign á Akureyri fyrir kr. 27.000.00, og var
eigninni afsalað á nafn A, sem kvaðst og hafa lagt allt fé
til kaupanna. Á árinu 1936 fékk B, sem rak nú verzlun á
Akureyri, um 20 þúsund króna arf eftir föður sinn. Á ár-
inu 1943 seldi A tvær íbúðir í nefndu húsi fyrir rúmlega 30
þúsund krónur, en á árinu 1952 brann allt húsið, og fékk A
þá sem brunabætur fyrir sinn hluta rúmlega 260 þúsundir
króna svo og 35 þúsund krónur fyrir húsmuni. Á sama ári
festu þau kaup á þriggja herbergja íbúð fyrir kr. 147.500.00,
og kvaðst A hafa greitt allt kaupverðið af eigin fé, að und-
anteknum rúmum 15 þúsund krónum, sem hvíldu sem veð-
skuld á húsinu. B andaðist árið 1957. Skuldheimtumenn í

dánarbúinu kröfðust þess, að allir innanstokksmunir þeirra hjóna, bókasafn og nefnd íbúð yrðu tekin undir skiptin, en A mótmælti því, þar sem hún taldi verðmæti þessi vera sér-eign sína. Skiptaréttur taldi sannað, að allir húsmunirnir væru séreign A, en hins vegar eigi, að því er snerti bóka-safnið og íbúðina. Úrskurði skiptaréttar var áfrýjað til Hæstaréttar, að því er varðaði bókasafnið og íbúðina. Hæsti-réttur staðfesti úrskurð skiptaréttar um bókasafnið, en taldi hins vegar íbúðina vera séreign A. Þóttu gild rök styðja þá frásögn A, að húskaupin á Akureyri hefðu verið gerð fyrir séreignarfé hennar svo og að sama gildi um kaupin á nefndri íbúð, sem var þinglesin eign hennar 456

Skírlífisbrot. Sjá kynferðisbrot.

Skjalafals.

Bifreið, sem A hafði til afnota, var skráð á nafn sambýliskonu hans, B. A fékk stúlku, M, sem vissi ekki, hvað hún skrifaði undir, til að rita nafn B undir tilkynningu til lögreglustjóra um sölu nefndrar bifreiðar til A, en bifreiðina seldi A síðan næsta dag S. Með þessu atferli varð A sekur við 1. mgr. 155. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, og tók refsíákvæði þetta bæði til þeirra athafna A að fá M til að rita nafn G svo og að leynd S því, hvernig hann hefði fengið bifreiðina skráða á sitt nafn 96

Skuldamál.

Útgerðarmaðurinn A afhenti kaupmanninum B 39 tunnur af sykursöltuðum hrognum og kvaðst hafa selt B þær fyrir sænskar kr. 135.00 hverja cif. Gautaborg. B neitaði því að hafa keypt hrognin af A, heldur hefði verið um umsýslusölu að tefla. Hrognin hefðu reynzt skemmd og loks hefði tekizt að selja þau fyrir sænskar kr. 4050.00. Þá fjárhæð vildi B greiða, að frádregnum áföllnum kostnaði, umboðs- og sölu-póknun. Þar sem ekki var annað sannað, var við það miðað, að um umsýslusölu hefði verið að tefla. En eftir að B hafði tilkynnt A, að hrognin væru skemmd, óskaði A riftunar á samningi aðilja, en B neitaði og seldi hrognin alllöngu síðar á áðurgreindu verði. Vegna synjunar B að afhenda A aftur hrognin og þar sem ósannað var gegn andmælum hans, að hrognin hefðu þá verið svo gölluð, að þau hefðu eigi verið seljanleg fyrir það verð, sem upphaflega var gert ráð fyrir, var B dæmt að greiða A andvirðið miðað við það verð, að frádregnum kostnaði B. 403

A taldi, að S hefði lofað að selja sér bifreið og kvaðst hann hafa greitt S samtals kr. 13.000.00 upp í kaupverðið, en

aldrei fengið bifreiðina. A hafði í höndum yfirlýsingu frá S, þar sem hann viðurkenndi að hafa veitt viðtöku kr. 10.000.00 upp í kaupverð á bifreið, en fyrir 3000 krónunum hafði A enga kvittun. S neitaði að hafa lofað að selja A nokkra bifreið og kvaðst ekki kannast við, að nefnd yfirlýsing hefði verið á blaði því, er hann einungis hefði ritað á nafn sitt og heimilisfang. Þegar tekið var tillit til samskipta aðilja, þótti handhöfn yfirlýsingarinnar, sem ósannað var, að væri fölsuð, næg til að veita aðild að endurgreiðslukröfu á hendur S, sem var því dæmt að greiða honum fjárhæð þessa. Hins vegar var S sýknaður af kröfu um endurgreiðslu á nefndum 3000 krónum, þar sem sönnur skorti fyrir því gegn andmælum S, að hann hefði tekið við þeirri fjárhæð 407

Kaupfélagið H krafði h/f F um tæpar 40 þús. kr., sem H kvað vera vörur til þriggja vélbáta, er lagt hefðu upp afla sinn hjá F, svo og til matarfélags, sem starfað hafi á vegum F, en F hafi beðið um vöruúttekt þessa. F mótmælti kröfum þessum sem sér óviðkomandi, þar sem eigendur nefndra báta og matarfélagið ætti að greiða skuldir þessar. Í ljós var leitt, að framkvæmdarstjóra H var kunnugt um, hverir voru eigendur tveggja af vélbátunum, og var H því eigi talið rétt að gera ráð fyrir, að F greiddi úttekt þessara báta, nema eigendurnir ættu inneign hjá F eða hefði sérstaklega tekið á sig ábyrgð á úttekt, en svo var ekki. Sama máli gegndi um úttekt vegna framangreinds matarfélags. Var F því sýknað af kröfu H, að því er þessa aðilja varðaði. Þriðji vélbáturinn var aðkomubátur, og voru ekki sönnur á færðar, að athygli H hefði verið vakin á því, hvaða félag gerði þann bát út, þegar um úttekt var beðið af F. Var F því dæmt að greiða H þann hluta kröfunnar 429

Útgerðarfélagið G hafði fært viðskiptamanni sínum K til skuldar fjárhæð, rúmar 50 þúsundir króna, er G hafði greitt S af innstæðu K. Gegn andmælum K var ósannað, að G hefði haft heimild til þessa og var G því dæmt að greiða K fjárhæð þessa 552

Stefnubirting. Stefnufrestur.

Mál var höfðað í Hafnarfirði gegn hlutafélagi, sem átti heimili á Þingeyri. Var stefna birt stjórnarformanni á heimili hans í Reykjavík með viku stefnufresti. Stefnubirting þessi og stefnufrestur töldust lögmæt samkvæmt 95. gr. og 99. gr. laga nr. 85/1936, sbr. 101. gr. sömu laga, en stjórnarformaðurinn sótti þing við þingfestingu málsins 417

Stefnufrestur í héraðsdómsmáli hafði verið ákveðinn ein vika og þingfesting ákveðin fimmtudag 12. júní kl. 10 f. h. Stefn-

an var birt fimmtudaginn 5. s. m. kl. 14.30. Hún var því birt
á 7 náttu fresti og stefnubirting því lögleg 587

Stjórnarskrá.

- Samkvæmt 10. gr. laga nr. 113/1952 um lausn ítaka af jörðum skyldi kostnaður af yfirmati því, sem ráð er fyrir gert í lög-
unum, greiðast af matsbeiðanda, ef engin breyting hefði
orðið við matið honum í vil, en ella skyldi yfirmatskostnað-
urinn greiðast að hálfu af hvorum aðilja. Tiltekið ítak var
metið af undirmatsmönnum á kr. 4.000.00, en eigandi ítaks-
ins (K) vildi ekki una matinu og krafðist því yfirmats.
Var ítakið metið að yfirmati á kr. 17.000.00. Kostnaður af
yfirmatinu (þóknun til matsmanna og málf lutningsmanns
K auk dómkvaðningarkostnaðar) nam rúmum 11.000 króna.
K krafði bónda þann, O, sem leysti til sín ítakið, um greiðslu
alls þessa kostnaðar, en hann neitaði að greiða nema helm-
ing þóknunar til yfirmatsmanna og dómkvaðningarkostnað-
ar með skírskotun til framangreindra ákvæða laga nr.
113/1952. Talið var, að nefnd ákvæði brytu í bága við 67.
gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944, þar sem réttur til bóta
fyrir eign, sem tekin er eignarnámi, væri skertur, ef sá,
sem eign sinni er sviptur, ætti sjálfur að bera lögmætan
kostnað af ákvörðun bótanna. Var O því dæmt að greiða K
allan þann kostnað af yfirmatinu, er hann krafðist 609
- Starfi undirkjörstjórnarmanns við Alþingiskosningar eigi talinn
svo tímafrekur, að krafa til launa fyrir hann sé varin af
67. gr. stjórnarskrárinnar 737
- G og h/f V, sem gert hafði verið að greiða stóreignaskatt sam-
kvæmt lögum nr. 44/1957, kröfðust þess aðallega, að nefnd-
ur skattur yrði felldur niður, þar sem lögin í frumatriðum
og í heild brytu í bága við 67. gr. stjórnarskrárinnar. Sýnt
þótti, að ákvæði laganna leiddu til mismununar félagsforma
svo og mismununar annars vegar milli skattgjaldenda, sem
áttu innstæður í lánsstofnunum eða tiltekin skuldabréf, og
hins vegar annarra skattþegna. Skattgjaldið var og allhátt,
en þó eigi svo, að lagt yrði á borð við upptöku fjár. Þrátt
fyrir þetta og um væri að tefla skattlagningu á eignir,
sem framkvæmd var, þótt fá ár væru liðin frá því að hlið-
stæður skattur var á lagður, þótti ekki alveg fullnægjandi
ástæða til að telja, að skattstefna laga nr. 44/1957 væri
andstæð 67. gr. stjórnarskrárinnar. Ákvæði 1. mgr. 4. gr.
sömu laga um skattmat á hlutafjáreign þótti hins vegar
brjóta í bága við nefnt ákvæði stjórnarskrárinnar, og var
því lagt fyrir skattyfirvöld að ákveða skatt G eftir sann-
virði hlutabréfanna 753

Stjórnsýsla.

Með sérstöku skipunarbréfi var A ráðinn aðstoðarmaður við fjarskiptastöð, sem póst- og símamálastjórnin (S) rak. Var í bréfinu tekið fram, að A væri ráðinn í starfið frá 1. janúar 1951 að telja, að hann skyldi njóta launa samkvæmt XII. launaflokki þágildandi launalaga, en jafnframt voru sérákvæði um greiðslur fyrir aukavinnu. Vann A nefnd störf og tók við launum í samræmi við ákvæði ráðningarbréfsins allt fram á árið 1953, en þá kvaðst hann hafa komið að raun um, að greiðslur þær fyrir aukastörf, sem ákveðin voru í nefndu ráðningarbréfi, væru lægri en ákveðið var í gildandi reglum um starfrækslu og starfskjör landsímans. A og aðrir samstarfsmenn hans, sem eins var ástatt um, báru þá fram kvörtun við S af þessu tilefni, og fór svo að lokum, að A og samstarfsmenn fengu hækkun á greiðslum fyrir aukastörf samkvæmt nefndum reglum, en sú hækkun var aðeins látin gilda frá 1. janúar 1954. A vildi ekki una þeim úrslitum og höfðaði því mál gegn S til greiðslu aukabókunnar samkvæmt greindum starfsmannareglum frá 1. janúar 1951 til 31. desember 1953. Talið var, að með hinu upphaflega ráðningarbréfi hefði A verið skipaður í starf samkvæmt þágildandi launalögum. Þar af leiddi, að hann hefði einnig átt að njóta starfskjara samkvæmt reglum um starfsmenn S og þau starfskjör yrðu ekki skert með sérstökum samningi. A var því talinn eiga rétt til að njóta þeirra kjara um sérstakar greiðslur fyrir aukastörf, sem greind voru í c-lið 19. gr. reglugerðar um þetta efni nr. 136/1945 og voru dómkröfur A því teknar til greina, enda hafði hann ekki með tómlæti firrt sig rétti í þessu efni, þar sem um starfskjör A giltu ákvæði opinbers réttar 165

Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgararéttindi.

Sönnun. Sönnunarbyrði. Sjá aðiljaskýrslur, mat og skoðun, vitni.

a) *Einkamál.*

Þrír hreppsnefndarmenn, sem höfðu haft milligöngu um gerð kjarasamnings milli félaga sjómanna og útgerðarmanna, báru sem vitni, að þeir hefðu litið svo á, að upphæð verðlagsuppbótar samkvæmt samningum ætti að takmarkast við framlög úr tilteknum sjóði. Gegn mótmælum forráðamanns sjómannafélagsins, sem af þess hálfu stóð að samningsgerðinni, þóttu ekki leiddar að því sönnur, að hann hefði fallið á þennan skilning né að þetta atriði hefði yfirleitt komið til umræðu við samningsgerðina 31

Vinnuveitandi lét undir höfuð leggjast að láta fram fara í tæka tíð rannsókn út af slysi, er verkamaður varð fyrir í þjón-

- ustu hans. Atvik að slysinu lágu því ekki alls kostar ljós fyrir, og var vinnuveitandinn látinn bera hallann af því 118
- Eigi var sannað, að tímagreiðsla fyrir múraravinnu hafi í tilteknum kaupstað verið frávik frá algengri reglu um vinnukjör og var því miðað við slíkan kaupgreiðsluhátt 130
- A taldi sig hafa selt B tiltekið magn af hrognum. B neitaði því, en kvað hafa verið um umsýslusölu að tefla. Var við það miðað, þar sem A tókst ekki að færa sönnur á annað 403
- F bað um vörur í verzlun til nota fyrir skipshöfn tiltekins báts. F sannaði ekki, að hann hefði vakið athygli K á því, hver gerði bátinn út, og var F látinn bera halla af þeim sannanaskorti 429
- Útgerðarmennirnir A og B sendu sama dag net sín, 50 eða 51 að tölu, til netagerðarinnar H til afvötnunar og þurrkunar. Eftir nokkra mánuði sóttu þeir netin, en brátt taldi A sig verða þess vísari, að hann hefði ekki fengið rétt net, heldur mundi honum vegna mistaka hafa verið afhent net B. B vildi ekki á þetta fallast, og krafðist A þá netanna með innsetningargerð. Dómkvaddir menn skoðuðu net beggja, og þótti af þeirri skoðun ljóst, að miklar líkur voru til, að talsverður hluti netanna hefði ruglazt, en þó þótti ekki fram færðar nægar sönnur fyrir því, að A ætti öll þau net, sem afhent höfðu verið B, en innsetningargerðinni var beint að þeim öllum. Er málið kom fyrir Hæstarétt, hafði B og verið afhent aftur umdeild net, og var ekki vitað, hvort þau væru lengur sérgreind eða jafnvel, hvort þau væru lengur til. Var því synjað um framkvæmd innsetningargerðarinnar 618

b) *Opinber mál.*

- Með játningu A, vætti lögreglumanna og niðurstöðu blóðrannsóknar var sannað, að hann var svo miður sín vegna undanfarandi neyzlu áfengis, að akstur hans varðaði við 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941 2, 240
- A, sem var ákærður um ölvun við akstur, neitaði að svara spurningum dómarans um ákæruatriðið. Tvö vitni báru, að A hefði horfið burt úr tilteknu húsi um sama leyti og nefndri bifreið var ekið brott, kveikjulyklar bifreiðarinnar, sem A hafði einn, fundust í bifreiðinni rétt á eftir, eitt vitni sá mann, er líktist ákærða, koma frá bifreiðinni, er henni hafði verið ekið ofan í skurð og loks kom A rykaður og skrámaður aftur í fyrrnefnt hús um svipað leyti. Öll þessi atriði þóttu sanna, að A hefði ekið bifreiðinni ölvaður í umrætt skipti 248
- Bifreiðarstjórinn A var ákærður fyrir að hafa verið með áfengisáhrifum við akstur eða miður sín vegna undanfarandi áfengisneyzlu. Vitni voru ósamhljóða um ástand A,

sem eigi var tekið blóð til rannsóknar, og ekkert var fram komið, er benti til, að stjórn A á bifreiðinni hefði verið áfátt. Sönnur þóttu því bresta fyrir sekt A, er var sýknaður 643

Tilraun.

A var ákærður fyrir tilraun til hlutdeildar í röngum framburði fyrir dómi. Voru málsatvik þau, að A var m. a. ákærður fyrir að hafa ekið bifreið sinni gálauslega og með áhrifum áfengis. A neitaði sakargiftum, en fjórir piltar, sem voru með A í bifreiðinni, báru hins vegar fyrir dómi, að A hefði verið ölvaður í umrætt sinn. Nokkru eftir að piltarnir höfðu borið þetta, kom A með þá til lögmannsins G, og héldu þeir því fram þar, að þeir hefðu borið rangt um þetta atriði, þ. e. að A hefði ekki ekið bifreiðinni, eftir að hann tók að neyta áfengis. Piltarnir voru nú kvaddir fyrir dóm af nýju og viðurkenndu þeir, að þeir hefðu skýrt frá málsatvikum með framangreindum hætti hjá G, en sögðust hafa gert það eftir beiðni A, sem hefði lofað þeim afnotum bifreiðar sinnar endurgjaldslaut um tíma, ef þeir breyttu fyrri framburði sínum. Piltarnir staðhæfðu hins vegar enn, að hinn upphaflegi framburður þeirra væri réttur. Sannað þótti, að A hefði lagt að piltunum að hverfa frá fyrri framburði sínum fyrir dómi, enda var litið svo á, að með því að fara með piltana til G, sem til stóð, að yrði verjandi A í málinu, hefði A ætlað til, að framburður þeirra í hinni nýju mynd yrði notaður í dómsmálinu. Var A með þessu talinn hafa gerzt sekur við 142. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 20. gr. og 1. mgr. 22. gr. sömu laga 96

Bifreiðarstjóri reyndi að fá farþega í bifreið sinni til að bera rangt fyrir dómi um tölu farþega í bifreiðinni 461

Tómlæti.

Sjómaðurinn A gerði ekki fyrirvara um frekari greiðslu, er hann tók við greiðslu hlutar af þeirri verðlagsuppbót, sem um var að tefla samkvæmt kjarasamningi útgerðarmanna og sjómanna á staðnum. Þegar af þeirri ástæðu, að um var að ræða kröfu samkvæmt slíkum kjarasamningi og 7. gr. laga nr. 80/1938 tekur til, þótti A ekki með þessu hafa firrt sig rétti til fullrar greiðslu 31

Opinber starfsmaður glatar ekki með tómlæti rétti til að krefjast launa fyrir starf sitt, þar sem starfskjör hans eru ákveðin með lögum og reglugerðum 165

Kröfum um bætur, sem fyrst voru hafðar uppi í máli á árinu 1954 út af ýmiskonar atvikum í sambúð aðilja frá fyrri árum, talið of seint hreyft 205

A taldi S hafa lofað að selja sér bifreið á tilteknum tíma, en bifreiðin kom aldrei. Mörgum mánuðum síðar hófu A og S sameiginlegan rekstur bifreiðastöðvar og stóðu þau samskipti þeirra í 16 mánuði. Ósannað var, að A hefði á þessum tíma kafið S um afhendingu bifreiðarinnar. Með því tómlæti þótti hann hafa firrt sig rétti til að krefja S um skaðabætur vegna tjóns þess, er hann taldi sig hafa hlotið vegna þess, að hann fékk eigi bifreiðina. Var S því sýknaður af skaðabótakröfum A 407

Umboð.

R réð erlenda sjómenn til vinnu á togurum B til júniloka tiltekið ár. B mótmælti því, að R hefði haft heimild til að ráða sjómennina til 30. júní eða nokkurs ákveðins dags. Þegar lítið var til þess, að framkvæmdarstjóri B hafði viðurkennt heimild R til að ráða sjómennina „út vertiðina“, þótti R, eins og veiðunum var háttað, hafa haft umboð til að ráða sjómennina, eins og hann gerði 22

S hafði ritað samþykki á víxil fyrir hönd s/f V. Einn sameignarmanna, G, sem sóttur var til greiðslu skuldar samkvæmt víxlunum, andmælti því, að S hefði haft heimild til að binda V með þessum hætti. Nægar sönnur voru ekki færðar fyrir slíkri heimild, og var G því sýknaður 803

Umferðarlög. Sjá bifreiðar.

Umferðarréttur.

A fékk á leigu spildu undir sumarbústað í landi jarðarinnar M. Í leigusamningnum var A heimiluð umferð frá þjóðvegi að sumarbústaðnum og næsta ár gerði A veg í þessu skyni. A setti vandað hlið á veg þennan og fékk ábúandi M, J, lykil að lás hliðsins. Er fram liðu stundir, urðu miklar deilur milli A og J um margs konar atriði í sambúð þeirra. A höfðaði m. a. mál gegn J til sviptingar rétti til nefnds lykils svo og til greiðslu 2500 króna skaðabóta fyrir margs háttar tjón, er A taldi J hafa bakað sér. Talið var, að J hefði með vangæzlu um meðferð lykilsins svipt sig rétti til hans, og voru dómkröfur A að því leyti teknar til greina svo og krafa hans um bætur fyrir glataðan lás og lykil. Aðrar kröfur hans, um bætur fyrir heytjón, brotna hliðgrind, vegarafnot, óþægindi af hliði og margs konar miska og minnkandi notagildi eigna, voru hins vegar ekki teknar til greina, enda lítt rökstuddar og þeim auk þess ekki hreyft í tæka tíð 205

Umsýslusala.

A taldi sig hafa selt B tiltekið magn af hrognum. B neitaði því, en kvað hafa verið um umsýslusölu að tefla. Var við það miðað, þar sem A tókst ekki að færa sönnur á annað 403

Upptaka eigna.

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum fiskiskips, sem verið hafði að ólöglegum veiðum í landhelgi 44, 441, 447, 513, 721, 730

Útivist aðilja.

Afrýjandi sótti ekki dómþing í Hæstarétti. Útivistardómur 96, 141, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 475, 476, 477, 573, 574, 661, 662, 663, 752, 753, 836, 837

Útlendingar. Sjá erlendir ríkisborgarar.

Útsvör. Sjá skatta.

Varnarliðsmál.

Erland stúlka, A, kærði bandarískan foringja (B) í varnarliðinu hér á landi fyrir að hafa þröngvað sér til samfara eða a. m. k. gert tilraun til þess. Gaf A skýrslu um atvik fyrir sakadómi 14. júlí 1957. Sama dag var B færður til rannsóknar og gaf hann þá fyrstu skýrslu sína fyrir sakadómi. Neitaði hann sakargiptum A með öllu. Var B þá úrskurðaður í gæzluvarðhald og sat hann í því til 16. s. m. Síðan sætti hann gæzlu á vegum varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. A gaf aftur skýrslu fyrir sakadómi 15. júlí 1957 og er þá fært til bókar, að hún hafi sérstaklega færzt undan því að þurfa að sjá kærða og verið skelfingu lostin, ef á það var minnst. Taldi dómarrinn af þessum sökum „óhjákvæmilegt að láta undan fallast að samprófa vitni þetta og kærða“. Næsta dag fór A af landi burt með leyfi dómars, án þess að samprófun hennar og B væri reynd, og kom A ekki aftur til landsins, meðan rannsókn var enn fram haldið. Ákæruskjal var gefið út á hendur B 27. ágúst 1957 og þingað var í málinu næst 5. september s. á. Krafðist verjandi B þá framhaldsrannsóknar, m. a. samprófunar A og B, en verjandinn hafði þegar 16. júlí mótmælt því fyrir dómi, að A hefði verið leyfð för úr landi. Málið var sent dómismálaráðuneytinu til umsagnar 19. nóvember 1957, en það tók í svarbréfi sínu 3. desember s. á. eigi undir nefnda kröfu um samprófun. Ítrekaði verjandi B þá kröfu, sem hann hafði áður haft uppi, um frávísun málsins. Héraðsdómur kvað því næst upp úrskurð, þar sem hann hratt þeirri kröfu. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem

felldi hann úr gildi. Var talið, að mál þetta hefði réttilega verið upp tekið fyrir íslenskum dómstólum samkvæmt ákvæðum b-liðs 2. tl. og b-liðs 4. tl. 2. gr. samnings um réttarstöðu herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, en samningi þessum var gefið lagagildi með lögum nr. 110/1951. Hins vegar var talið, að óháfilegur dráttur hefði orðið á málinu, rannsókn þess áfátt í ýmsum greinum, en sérstaklega þó sá megingalli á, að samprófun A og B var látin farast fyrir, án þess að gild rök væru að því færð, að slíkt hefði eigi mátt takast. Þótti með þessu svo brotið gegn a- og c-liðum 9. tl. 2. gr. fyrrgreinds samnings, að skilyrði skorti til þess, að dómur yrði lagður á sakarefni. Var málinu því vísað frá héraðsdómi 12

Varnarþing.

A sótti B í héraði til greiðslu skaðabóta fyrir rof á samningi um kaup á tiltekinni jörð í S-hreppi, ásamt húsum, mannvirkjum og nokkrum búsmunum. Höfðaði A málið í S-þinghá, en B var heimilisfastur annars staðar. Gegn andmælum B varð mál sem þetta eigi sótt á varnarþingi fasteignar samkvæmt 78. gr. laga nr. 85/1936 og var því þess vegna vísað frá héraðsdómi 679

Varðhald. Sjá refsingar.

Vatnsvirkjun.

Bóndinn J hugðist á árinu 1953 virkja læk í landi sínu, en lækur þessi rennur úr vatni niður í stórfljót. Lækurinn liggur á kafla um land nágrannabóndans K, sem eins og bóndinn G, átti veiðirétt ásamt J í nefndu vatni. K og G fengu lagt lögbann við virkjunarframkvæmdum J í maí 1953 og höfðu þvi næst mál til staðfestingar gerðinni. Mál þetta dróst á langinn vegna landamerkjamáls milli aðilja, en í febrúar 1957 veitti ráðherra J leyfi til að virkja nefndan læk til framleiðslu á raforku, og var tekið fram í leyfinu, að það væri veitt samkvæmt V. kafla vatnalaga nr. 15/1923 og vísað til þeirra laga um framkvæmdir og annað, er virkjun varðar. Hins vegar voru ekki greind þau ákvæði V. kafla vatnalaganna, sem leyfið væri reist á, og þess eigi getið, hvaða skilyrðum J ætti að fullnægja um greiðslu eða tryggingu fébóta fyrir töku vatnsréttinda og spjöll á landi og veiði, er af virkjuninni kynni að leiða. J gaf og ekki skýr svör um það, hvaða ákvæðum V. kafla vatnalaganna hann beitti fyrir sig, hvorki hafði hann gert ráðstafanir til að metin yrðu vatnsréttindi til orkuvinnslu í læknum fyrir landi K né spjöll á landi og veiði G og K né boðið fram tryggnu

fyrir væntanlegum fébótum. Þóttu því eigi efni til að fella lögbannsgerðina úr gildi og var hún staðfest 141

Vátrygging.

Eigandi vélbátsins S, SH, hafði vátryggt bátinn hjá vélbátábyrgðarfélaginu G fyrir 431.100.00. Eitt sinn, er S var á siglingu í Faxaflóa, opnaði vélstjórinn vitandi vits botnventil í bátnum og stillti hana við dælu þannig, að sjór fossaði inn í bátinn. Fylltist báturinn smám saman af sjó, en þó tókst að draga hann inn á Kirkjusand við Reykjavík, áður en hann sykki, og slys urðu engin á mönnum. Þegar fjaraði undan bátnum, sem var fullur af sjó, undust viðir hans svo, að hann var talinn óbætandi. SH krafðist þá vátryggingarfjárins úr hendi G. G neitaði greiðslu og bar fyrir sig, að vélstjórinn hefði í samráði við eigendur reynt að sökkva S til þess að svíkja út vátryggingarféð, að S hefði verið óforsvaranlega illa mannaður í ferðinni, að skipstjóri og eigandur S hefðu ekkert gert til að firra frekara tjóni, eftir að S hafði verið rennt á land á Kirkjusandi. Ósannað var, að eigendur S hefðu átt nokkurn hlut að tilraun vélstjórans til að sökkva bátnum. Áhöfn bátsins í nefndri ferð var 5 manns, og höfðu yfirmenn tilskilin réttindi hver til sins starfs. Þótti báturinn því hafa verið nægilega mannaður, sbr. VI. kafla laga nr. 66/1946. Forráðamenn G vissu þegar, hvernig ástatt var um bátinn á Kirkjusandi, en ekki voru þó gerðar ráðstafanir til að tæma bátinn fyrr en um hálfum sólarhring eftir að honum var rennt á land. Á hinn bóginn þótti þess naumast að vænta, að forráðamenn G hefðu nægjanlega fljótt tiltæk nauðsynleg tæki til slíks. Var G því dæmt að greiða SH vátryggingarféð, að frádregnum rúmunum 70 þús. kr., sem SH viðurkenndi að skulda G (vangreidd iðgjöld o. fl.) 634

E rekur smurningsstöð í Reykjavík. Verkstjóri stöðvarinnar bað starfsmann þar að aka jeppabifreið, er stóð fyrir utan, inn í stöðina. Starfsmaðurinn bjóst til að ræsa vélina, tengdi hana frá, en bifreiðin rann þá aftur á bak og rakst á bifreið Á, er stóð nálægt, og olli skemmdum á henni. Jeppabifreiðin var skyldutryggð hjá vátryggingarfélaginu S. Eftir að E, er einnig rekur bifreiðaviðgerðastöð, hafði gert við skemmdirnar á bifreið Á, krafði hann S um greiðslu viðgerðarkostnaðarins, en S neitaði. Talið var, að ef S hefði bætt Á með vátryggingafé tjón það, sem varð á bifreiðinni af völdum starfsmanns E á atvinnustöð hans, hefði S átt framkröfu á hendur E til greiðslu þess, sbr. 25. gr. laga nr. 20/1954, og hefðu eigi verið efni til að fella þá bótaskyldu

E niður. E, sem bætt hafði Á tjón hans, átti því eigi kröfu á hendur S vegna tjónsins	772
---	-----

Vextir.

Krafizt 6% ársvaxta og þeir dæmdir	22, 31, 49, 70, 130, 148, 160, 182, 202, 205, 214, 220, 230, 244, 279, 324, 350, 381, 403, 407, 493, 552, 609, 625, 635, 664, 711, 777, 791
Krafizt 7% ársvaxta, en þeir einungis dæmdir 6%	87, 808, 826
Krafizt 7½ ársvaxta, en þeir einungis dæmdir 6%	112
Krafizt 7% ársvaxta, fjárhæð þeirra ekki andmælt og þeir dæmdir	346
7% ársvaxta krafizt í víxilmáli og þeir dæmdir	386
Vextir af skaðabótakröfu vegna slyss dæmdir frá slysdegi	49, 148, 214, 220, 230, 350, 493, 664, 777, 808
Vextir dæmdir frá stefnudegi	130, 205, 625, 634
Vextir dæmdir frá sáttakærudegi	182, 791
A krafði O bóta fyrir of skamman uppsagnarfrest í starfi og var sú krafa A tekin til greina, þannig að hann fékk 3 mánaða kaup til viðbótar. Leitt var í ljós, að gjalddagi á mánaðarlaunum var 15. dagur hvers mánaðar. A voru því dæmdir vextir af hverri mánaðargreiðslu frá 15. degi hvers hinna tveggja mánaða, sem um var að tefla, og af allri fjárhæðinni frá 15. degi þriðja mánaðarins	279

Vinnusamningar.

R réði 16 færeyska sjómenn hingað til lands í aprílmánuði 1954 til starfa á togurum útgerðarfélagsins B. Í skeyti til Færeyja út af ráðningunni tók R fram, að veiðitíma mundi fyrst ljúka 30. júní. Er Færeyingarnir komu hingað til lands, ætlaði B strax að láta þá fara til vinnu í einum togara sinna, en íslenzkir sjómenn létu í ljós andúð gegn því, að Færeyingarnir ynnu þau störf. Brottför togarans var því frestað í bili, einn Færeyinganna sneri aftur heim, en 15 biðu átekta. Þann 9. apríl 1954 voru 14 þeirra fluttir um borð í nefndan togara og skráðir hásetar á skipið, sem fór því næst á veiðar. Þegar tveir af öðrum togurum B komu til hafnar næstu daga, sögðu hinir íslenzku hásetar upp skiprúmssamningi í mótmælaskyni gegn ráðningu Færeyinganna. B kvaddi þá togarann, sem Færeyingarnir voru á, til hafnar, og voru þeir því næst látnir víkja af skipinu. Nefndir Færeyingar kröfðust þá skaðabóta úr hendi B vegna samningsrofa. Í máli eins Færeyingsins, S, gegn B var talið sannað, að R hefði haft heimild B til að ráða Færeyingana á togara B til saltfiskveiða og þar á meðal til júníloka 1954. B var talinn eiga að bera ábyrgð á því, að Færeyingarnir, sem voru fúsir til starfa, nytu hér

vinnufriðar, og þar sem það tókst eigi, var B dæmt að bæta S tjón hans vegna samningsrofanna, enda var Færeyingum talið óskýlt að ráða sig á önnur skip hérlandis, eins og þeim stóð til boða, en B vildi ekki ábyrgjast þeim sömu kjör og þeir höfðu verið ráðnir til hjá honum. Bæturnar til S voru miðaðar við raunverulegar tekjur háseta á framangreindum togara B ráðningartímann, en að frádregnum fjárhæðum vegna þess, er S hafði unnið sér inn annarsstaðar á nefndu tímabili, svo og þess, er áætla mátti, að hann hefði sparað sér í sjófatasliti

22

Hinn 1. febrúar 1951 framlengdu útgerðarmenn og verklýðs- og sjómannafélag í sjávarþorpi einu fyrri kjarasamning sín í milli, þó með nokkrum breytingum. Í viðbótarsamningi þessum var tekið fram, að kauptrygging sjómanna á vetrarvertíð skyldi vera kr. 1500.00 á mánuði án verðlagsuppbótar, en tæki hlutatryggingasjóður línubáta til starfa og greiðsla fengist úr honum til útgerðarinnar, skyldi greidd full verðlagsuppbót. Sjóður þessi tók til starfa og fór svo, að sjómenn fengu með framlögum úr sjóðnum fulla verðlagsuppbót á kauptryggingu fyrir vetrarvertíðina 1951. Fyrir milligöngu hreppsnefndarinnar á staðnum framlengdu fyrrgreindir aðilar enn kjarasamninginn 1. janúar 1952, en sett voru svofelld ný ákvæði um kauptryggingu: „Útborgaður hlutur greiðist mánaðarlega í peningum og það, sem til vantar, allt að kr. 1500.00, greiðist aldrei síðar en 10. hvers mánaðar. Mismunur á hlut og tryggingu sé greiddur í peningum, séu þeir fyrir hendi, annars með ávísun á vöruúttekt í verzlunum með ábyrgð hreppsnefndar. Föllum ekki fram á, að trygging verði lækkuð, vegna þess að hlutatryggingasjóður mun taka til starfa og greiða eftir sínum reglum. Væntum hins vegar, að sjómenn krefji útgerðina ekki um hærri upphæð mánaðarlega en kr. 1500.00, þangað til hlutatryggingasjóður greiðir út.“ Útgerðarmaðurinn A var aðili að kjarasamningi þessum og gerði út bát á vetrarvertíð 1952. G var skipverji á bátinum. Fékk hann greiddar kr. 1500.00 á mánuði svo og tiltölulegan hluta af framlagi því, sem bátinum var úthlutað úr hlutatryggingasjóði fyrir vetrarvertíðina 1952. Skorti þá kr. 2546.24 upp á, að full verðlagsuppbót kæmi til viðbótar grunnupphæðinni. Höfðaði G mál gegn A til greiðslu þeirrar fjárhæðar. Þegar til þess var litið, að útgerðarmenn lýstu því í fyrrgreindum viðbótarsamningi frá 1952, að þeir mundu ekki fara fram á, að trygging yrði lækkuð, en væntu þess aðeins, að þeir yrðu ekki krafðir um verðlagsuppbót, fyrr en þeim hefði borizt framlög úr nefndum sjóði og að þeir höfðu árið 1951 lofað fullri verðlagsupp-

- bót, ef þeir fengju framlög úr sjóðnum, þótti bera að leggja þann skilning í nefnd samningsákvæði frá 1952, að sjómenn hefðu aðeins veitt útgerðarmönnum gjaldfrest á þeim uppbótargreiðslum, er fóru fram úr kr. 1500.00, þangað til hlutatryggingasjóður greiddi út eða gengið væri úr skugga um, að frekari greiðslur fengjust ekki úr sjóðnum. Var G því talinn eiga rétt til fullrar verðlagsupp-bótar úr hendi A 31
- Múrarameistarinn I vann að múrhúðun húss fyrir T. I og T gerðu ekki skriflegan samning um starf þetta. Að loknu starfinu, gerðu aðiljar upp viðskipti sín. T hafði þá greitt kr. 17.000.00 fyrir verkið, en samkomulag varð um, að til viðbótar skyldi greiða kr. 9000.00 sem fullnaðargreiðslu og var jafnframt samið um greiðslufrest á þeirri fjárhæð með ákveðnum gjalddögum. T stóð ekki í skilum, og krafði I þá hann miklu hærri fjárhæðar fyrir verkið, miðað við ákvæðisvinnutaxta, en ekki tímakaup, eins og T taldi, að um hefði verið samið. Ekki þótti í ljós leitt, að tíma-greiðsla fyrir múraravinnu hefði verið frávik frá algengri reglu um vinnukjör við múrhúðun á þeim tíma, er skipti aðilja gerðust. Samkvæmt því og þar sem I var talinn bundinn af fyrrnefndu samkomulagi aðilja um fullnaðar-greiðslu, var T aðeins dæmt að greiða honum nefndar eftir-stöðvar, kr. 9000.00 130
- A var háseti á vélbát B vetrarvertíðirnar 1952 og 1953. Um kjör A skyldi fara eftir kjarasamningi sjómanna og út-vegsmanna á staðnum. Mestur hluti af afla vélbátsins var verkaður af B í eigin söltunarstöð og seldi B svo aflann verkaðan. Litill hluti aflans var lagður nýr inn í vinnslu-stöð. A fékk hlut sinn greiddan með því verði, sem Lands-samband íslenzkra útgerðarmanna hafði ákveðið, en A fékk einnig hluta af þeim 45% af andvirði gjaldeyrisfríðinda, sem bátaútvegnum voru ætluð á þessum tíma, þó einungis af þeim afla, sem lagður var nýr inn í vinnslustöðina, enda taldi B, að ákvæði í kjarasamningi stéttarfélaganna um aflahlut tæki aðeins til afls, sem seldur væri nýr til þriðja manns. Nefnt ákvæði var svohljóðandi: „Sé um sölu á nýjum fiski að ræða til ísunar eða frystingar, ber hlutarmanni sama verð og útgerðarmanni fyrir hinn selda fisk, lifur og hrogn. Sama gildir, ef fiskur er seldur til sérverkunar.“ Talið var, að ákvæði þetta tæki einnig til samskipta A og B, enda engin rök fyrir því, að önnur regla ætti að gilda, þótt aflinn væri lagður inn í fiskvinnu-stöð útgerðarmannins. Var B því dæmt að greiða A af öll-um aflahlut hans tilskilinn hluta af andvirði nefndra gjald-eyrisfríðinda, enda var krafa A eigi fyrnd 160

- Með sérstöku skipunarbréfi var A ráðinn aðstoðarmaður við fjarskiptastöð, sem póst- og símamálastjórnin (S) rak. Var í bréfinu tekið fram, að A væri ráðinn í starfið frá 1. janúar 1951 að telja, að hann skyldi njóta launa samkvæmt XII. launaflokki þágildandi launalaga, en jafnframt voru í bréfinu sérákvæði um greiðslur fyrir aukavinnu. Vann A nefnd störf og tók við launum samræmi við ákvæði ráðningarbréfsins allt fram á árið 1953, en þá kvaðst hann hafa komizt að raun um, að greiðslur þær fyrir aukastörf, sem ákveðin voru í bréfinu, væru lægri en ákveðið var í gildandi reglum um starfrækslu og starfskjör Landssímans. A bar fram kvörtun af þessu tilefni, og fór svo, að hann fékk hækkun á greiðslum fyrir aukastörf samkvæmt nefndum reglum, en sú hækkun var aðeins látin gilda frá 1. janúar 1954. A höfðaði þá mál gegn S til heimtu slíkrar þóknunar frá 1. janúar 1951. Talið var, að A hefði með hinu upphaflega ráðningarbréfi verið skipaður í starf samkvæmt þágildandi launalögum, en af því leiddi, að honum hefði borið að njóta sömu starfskjara sem starfsmenn S og þau starfskjör urðu ekki skert með sérstökum samningi. Voru dómkröfur A því teknar til greina 165
- A réðist til starfa hjá olíufélaginu O haustið 1953. Starf A var í megindráttum í því fólgið að annast kaup á varahlutum í bifreiðar O, hafa eftirlit með viðgerðum á þeim svo og með störfum bifreiðastjóranna, sjá um rekstur bifreiðasmurstöðva og viðgerðarstöðvar O, sjá um mannráðningar þar í samráði við O og aðstoða starfsmenn annars olíufélags við útvegum varahluta til bifreiða félagsins svo og um viðgerðir. Ekki var gerður skriflegur ráðningarsamningur, en svo samdist með aðiljum, að A fengi sömu laun og þeir starfsmenn O, sem tóku laun samkvæmt II. launaflokki Sambands íslenzkra samvinnufélaga (SÍS). Að öðru leyti var ekki rétt um kjör A. O sagði A upp starfi með 3 mánaða fyrirvara og hvarf hann samkvæmt því úr starfi 1. febrúar 1956. A taldi sig eiga rétt til 6 mánaða uppsagnarfrests og höfðaði því mál gegn O til heimtu bóta, sem samsvaraði 3 mánaða kaupi til viðbótar. Eðlilegast þótti að skýra hinn munnlega samning aðilja um launakjör A samkvæmt II. launaflokki SÍS, þannig, að um önnur starfskjör A skyldi einnig fara eftir þeim flokki, en þar var ákveðinn 6 mánaða uppsagnarfrestur. Eins og starfi A var háttað, þótti þessi frestur heldur ekki óeðlilega langur. Og þar sem ekki var sannað, að A hefði unnið sér neitt inn annarsstaðar á nefndu 3 mánaða tímabili, voru dómkröfur hans teknar til greina 279

Ljósmyndarinn H réðst sem starfsmaður og forstöðumaður ljósmyndastofu T. Umsamið kaup var 2700 krónur á mánuði. Fyrsta árið var áskilinn 1 mánaðar uppsagnarfrestur af hálfu beggja aðilja. Eftir 10 mánaða starf fór H fyrirvaralaust úr starfi hjá T, en bauðst þó til að koma fyrst um sinn daglega til eftirlits á ljósmyndastofunni. Því boði hafnaði T og höfðaði mál gegn H til heimtu bóta fyrir brottförina úr starfi. Ósannað var, að T hefði vanefnt svo samning aðiljanna, að það heimilaði H fyrirvaralaus brottför. Og þar sem ljóst þótti, að brottför H hefði valdið T tjóni, voru T dæmdar bætur úr hendi H, og voru þær ákveðnar kr. 1350.00, sbr. 25. gr. laga nr. 22/1928, enda var T talið rétt að hafna áðurgreindu tilboði H um eftirlit með ljósmyndastofunni 625

Víxilmál.

- A, sem reisti dómkröfur sínar á hendur B á 74. gr. víxillaga nr. 93/1933, gerði enga grein fyrir viðskiptum þeim, er lágu að baki víxilkröfunni. Málið þótti af þeim sökum svo vanreifað, að því var vísað frá dómi 19
- A höfðaði mál gegn samþykkjandanum B til heimtu skuldar samkvæmt víxli, sem framseldur hafði verið A eftir afsögn víxilsins. B krafðist frávísunar málsins, þar sem krafa A væri af þessum sökum eigi víxilkrafa. Frávísunarkröfunni var hrundið, þar sem talið var, að ákvæði 20. gr. víxillaga nr. 93/1933 girti eigi fyrir, að A gæti rekið nefnt mál á hendur B sem víxilmál, sbr. og 49. gr. sömu laga .. 29
- A krafði B um fjárhæð víxils, er hann hafði samþykkt og D gefið út. B mótmælti kröfunni á þeim grundvelli, að A væri ekki eigandi víxilkröfunnar, heldur D, svo og hann hefði ritað samþykki sitt á óútfyllt víxileyðublað og væri ekki rétt fjárhæð á víxli þeim, er stefnt var út af. A hafði formlega löglega heimild að víxlinum og þar sem aðrar mótbáurur B voru ósannaðar, var honum dæmt að greiða A víxilfjárhæðina ásamt vöxtum og kostnaði 386
- S hafði samþykkt víxil f. h. V s/f, en það félag hafði aldrei verið skráð á firmaskrá. Þar sem víxilfjárhæðin var eigi greidd, höfðaði víxileigandi, O, mál gegn nokkrum mönnum, er hann taldi sameignarmenn í V, þ. á m. G, hafði fyrir sakadómi lýst því, að hann hefði verið einn af stofnendum V og lagt fé í fyrirtækið. Hins vegar andmælti hann því, að S hefði haft heimild til að binda V með nefndu víxilsamþykki, og þar sem eigi voru færðar nægar sönnur fyrir slíkri heimild, var G sýknaður af kröfum Ó 803

Vitni. Sbr. sönnun.

- Unglingar, sem uppvisir höfðu orðið að auðgunarbrotum, báru vitni gegn bifreiðarstjóra, sem ákærður var fyrir brot á bifreiðalögum. Þrátt fyrir þennan ljóð á ráði vitnanna, var samhljóða vitnisburður þeirra í málinu lagður til grundvallar 96
- Þrátt fyrir ákvæði laga um þagnarskyldu lækna, var heimilislækni aldraðrar konu, S, er gert hafði erfðaskrá, heimilað að bera vætti um andlega heilsu S á þeim tíma, er hér skipti máli, enda þótti vitnisburðurinn geta haft þýðingu um úrslit máls til véfengingar á erfðaskránni, sbr. 10. gr. laga nr. 47/1932 og sjónarmið 24. gr. og 26. gr. laga nr. 42/1949 359
- S krafði H um 10 þúsund krónur í sölulaun vegna sölu á flugvél. Starfsmaður H, O, sem annaðist viðtöku á afborgunum kaupverðsins frá umboðsmanni kaupanda, M, bar fyrir dómi, að M hefði fengið fullnaðarkvittun fyrir kaupverðinu, þótt 10 þúsund krónur skorti á, að það væri að fullu greitt, enda hefði M lofað að greiða S þessar 10 þúsund krónur sem sölulaun. M mótmælti þessu, og var framburði O mótmælt sem röngum og óstaðfestum. O þótti hafa svo mikilla siðferðilegra og fjárhagslegra hagsmuna að gæta í málinu, að varhugavert þótti að láta hann staðfesta framburð sinn, sbr. 1. tl. 2. mgr. 127. gr. laga nr. 85/1936 592
- Þrjú vitni töldu ákærða A hafa verið með áfengisáhrifum í tiltekið skipti og byggðu á því, að þau hefðu fundið áfengislykt af A. Fjórdi vitnið taldi A og hafa verið með áfengisáhrifum, en gat ekki stutt það neinum rökum og hið fimmta kvaðst ekki hafa orðið neins sérstaks var í fari A. Tveir lögreglumenn, er komu á vettvang, og varðstjóri, er hafði mál A til meðferðar rétt á eftir, kváðu sig ekki hafa greint áfengisáhrif á A. Var A sýknaður af ákæru 643

Þegnkvöð.

- Viðtaka við nefnu til undirkjörstjórnarstarfa hefur um langan aldur verið þegnkvöð. Lög um kosningar til Alþingis á ýmsum tímum hafa almennt kveðið á um greiðslu ýmiss kostnaðar af kosningunum, en látið ógetið þóknunar fyrir starfa undirkjörstjórnarmanna. Þessi þögn laganna hefur í framkvæmd verið skillin þannig, að eigi væri um að tefla lögvarða kröfu til þóknunar fyrir starfann. Með skírskotun til þessarar lögvenju svo og þess, að starfinn gat ekki talizt svo tímafrekur, að krafa til launa fyrir hann væri varin af 67. gr. stjórnarskrárinnar, var bæjarsjóður einn, sem krafinn var um slík laun, sýknaður af þeirri kröfu 737

Þjófnaður.

A og B fóru að næturlagi inn í verzlun og stálu þaðan úrum og armböndum. Þeir höfðu skömmu áður hlotið skilorðsbundna refsidóma fyrir samskonar brot. Var talið, að A og B hefðu rofið skilorð dómanna og var refsing því ákveðin í einu lagi. Var A dæmd refsing fyrir brot á 244. gr. hegningarlaga, fangelsi 6 mánuði, og B með sama hætti fangelsi í 1 ár. Þeir voru og sviptir réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga 7

Ærumeiðingar. Sjá meiðyrði.

Ökuleyfi. Sjá atvinnuréttindi.

Ölvun. Sjá áfengislagabrot.

Örorka.

Örorkubætur dæmdar:

Örorkubætur dæmdar ósundurliðaðar ásamt bótum fyrir atvinnutjón og þjáningar	49
66 ára gamall verkamaður slasaðist á höfði og hlaut af 20% varanlega örorku. Örorkubætur og bætur fyrir atvinnutjón í eitt ár dæmdar samtals kr. 59.000.00	112
46 ára gamall kennari og bóndi slasaðist á hendi og hlaut af 15% varanlega örorku. Tjón hans vegna örorkunnar var metið á kr. 85.000.00	214
27 ára gamall skipasmiður slasaðist svo, að hann hlaut af 15% varanlega örorku. Bætur fyrir örorkutjón og röskun á stöðu og högum ákveðnar kr. 100.000.00	220
54 ára gamall skipasmiður slasaðist svo, að hann hlaut af 20% varanlega örorku. Bætur fyrir örorkutjón ákveðnar kr. 95.000.00	230
Örorkutjón fullorðins verkamanns, er hlaut 75% varanlega örorku af slysi, metið kr. 130.000.00	324
22 ára bifreiðarstjóri slasaðist og hlaut af 8% örorku um 3 ára skeið. Örorkutjón hans metið kr. 12.000.00	350
15 ára piltur slasaðist svo, að hann hlaut af 90% varanlega örorku, auk sjúklegra breytinga á skapgerð. Bætur fyrir örorkutjón ákveðnar kr. 400.000.00	493
56 ára gamall bifreiðarstjóri slasaðist svo, að hann hlaut af 10% varanlega örorku. Örorkutjón hans metið kr. 50.000.00	664
31 árs gamall lögreglumaður slasaðist svo, að hann hlaut af 18% varanlega örorku. Örorkutjón hans metið kr. 75.000.00	777